Heslo: *„Svůj k svému a vždy dle pravdy.“*

Cesta

do Spojených Států severoamerických.

Podává

úředně schválená jednatelská firma česká

JOS. PASTOR.

V Hamburce a v Novém Yorku.

Tiskem dra Edv. Grégra v Praze. — Nákladem vlastním.

1891.

Z Hamburku do Nového Yorku vyjíždí expressní paroloď od jara do zimy každý pátek, poštovní každou neděli a obyčejná střídavě s nákladní každou středu.

1891

Leden.

Neděle		4	11	18	25
Pondělí		5	12	19	26
Úterý		6	13	20	27
Středa		7	14	21	28
Čtvrtek	1	8	15	22	29
Pátek	2	9	16	23	30
Sobota	3	10	17	24	31

Únor.

Neděle	1	8	15	22
Pondělí	2	9	16	23
Úterý	3	10	17	24
Středa	4	11	18	25
Čtvrtek	5	12	19	26
Pátek	6	13	20	27
Sobota	7	14	21	28

Březen.

Neděle	1	8	15	22	29
Pondělí	2	9	16	23	30
Úterý	3	10	17	24	31
Středa	4	11	18	25	
Čtvrtek	5	12	19	26	
Pátek	6	13	20	27	
Sobota	7	14	21	28	

Duben.

Neděle		5	12	19	26
Pondělí		6	13	20	27
Úterý		7	14	21	28
Středa	1	8	15	22	29
Čtvrtek	2	9	16	23	30
Pátek	3	10	17	24	
Sobota	4	11	18	25	

Květen.

Neděle		3	10	17	24	31
Pondělí		4	11	18	25	
Úterý		5	12	19	26	
Středa		6	13	20	27	
Čtvrtek		7	14	21	28	
Pátek	1	8	15	22	29	
Sobota	2	9	16	23	30	

Červen.

Neděle		7	14	21	28
Pondělí	1	8	15	22	29
Úterý	2	9	16	23	30
Středa	3	10	17	24	
Čtvrtek	4	11	18	25	
Pátek	5	12	19	26	
Sobota	6	13	20	27	

Červenec.

Neděle		5	12	19	26
Pondělí		6	13	20	27
Úterý		7	14	21	28
Středa	1	8	15	22	29
Čtvrtek	2	9	16	23	30
Pátek	3	10	17	24	31
Sobota	4	11	18	25	

Srpen.

Neděle		2	9	16	23	30
Pondělí		3	10	17	24	31
Úterý		4	11	18	25	
Středa		5	12	19	26	
Čtvrtek		6	13	20	27	
Pátek		7	14	21	28	
Sobota	1	8	15	22	29	

Září.

Neděle		6	13	20	27
Pondělí		7	14	21	28
Úterý	1	8	15	22	29
Středa	2	9	16	23	30
Čtvrtek	3	10	17	24	
Pátek	4	11	18	25	
Sobota	5	12	19	26	

Říjen.

Neděle		4	11	18	25
Pondělí		5	12	19	26
Úterý		6	13	20	27
Středa		7	14	21	28
Čtvrtek	1	8	15	22	29
Pátek	2	9	16	23	30
Sobota	3	10	17	24	31

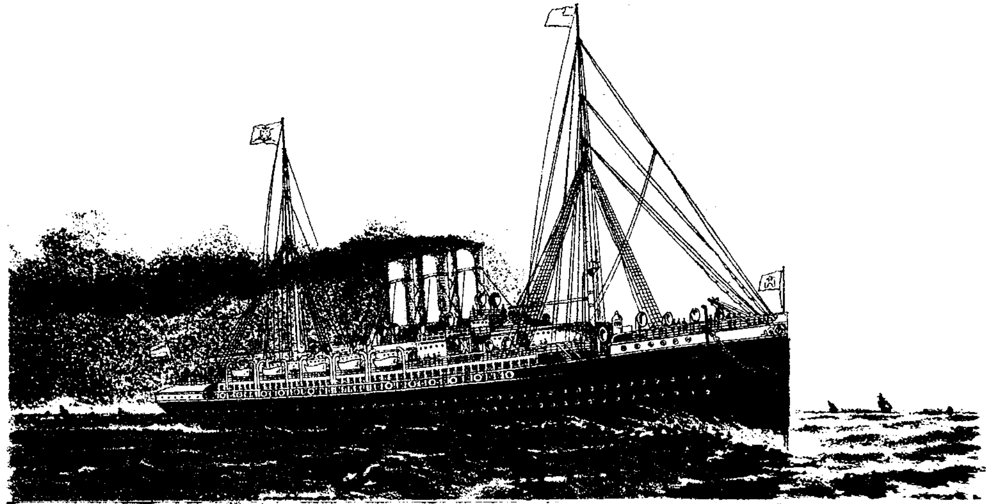
Listopad.

Neděle	1	8	15	22	29
Pondělí	2	9	16	23	30
Úterý	3	10	17	24	
Středa	4	11	18	25	
Čtvrtek	5	12	19	26	
Pátek	6	13	20	27	
Sobota	7	14	21	28	

Prosinec.

Neděle		6	13	20	27
Pondělí		7	14	21	28
Úterý	1	8	15	22	29
Středa	2	9	16	23	30
Čtvrtek	3	10	17	24	31
Pátek	4	11	18	25	
Sobota	5	12	19	26	

Z Nového Yorku do Hamburku vyjíždí expressní paroloď ve čtvrtek, poštovní každou sobotu, obyčejná každý druhý úterek a nákladní každou druhou sobotu.

MÜHLMEISTER & JOHLER, HAMBURG

„NORMANNIA"

Doppel-Schrauben-Schnell-Dampfer

der Hamburg-Amerikanischen Packetfahrt-Actien-Gesellschaft

Českonárodní jednatelství
pro
přímou paroplavbu
mezi
Hamburkem
a
New-Yorkem.

Prodej parolodních i železničních lístků.

Výměna peněz.

Výplaty a t. d.

Filialní závod: New-York, 1432, I. Avenue.

JOS. PASTOR.

Hlavní závod: Hamburg, 23 kl. Reichenstrasse.

Spediterství do zaoceanských zemí.

Bankovní závod.

Čechům,
cestujícím přes moře mým prostřednictvím, dávám na památku knihu **„České osady v Americe“** a **„Kapesní slovník česko-anglický“** skvostně vázané a věnuji jim veškeré služby ochotně a úplně zdarma.

V Hamburku, 20. května 1891.

Jízdní pořádek.

Mezi Hamburkem a Novým Yorkem

přímo bez přesedání

jezdí parolodě od 20. května 1891 jak následuje:

Poznámka. Za lodí v závorce naznačuje (exp.) = expressní, (pošt.) = poštovní, (obyč.) = obyčejnou a (nákl.) = nákladní loď.

Jmeno parolodě	Odjezd z Hamburku do New Yorku	Odjezd zpět z New Yorku do Hamburku
Normannia (exp.)	22. května	4. června
Wieland (pošt.)	24. »	13. »
Moravia (obyč.)	27. »	16. »
Columbia (exp.)	29. »	11. »
Rugia (pošt.)	31. »	20. »
Marsala (nákl.)	3. června	27. »
Fürst Bismarck (exp.)	5. »	18. »
Gellert (pošt.)	7. »	27. »
California (obyč.)	10. »	30. »
Augusta Victoria (exp.) ...	12. »	25. »
Dania (pošt.)	14. »	4. července
Sorrento (nákl.)	17. »	11. »
Normannia (exp.)	19. »	2. »
Rhaetia (pošt.)	21. »	11. »
Bohemia (obyč.)	24. »	14. »
Columbia (exp.)	26. »	9. »
Suevia (pošt.)	28. »	18. »
Gothia (obyč.)	1. července	...
Fürst Bismarck (exp.)	3. »	10. »
Wieland (pošt.)	5. »	25. »

Mezi Baltimorem a Hamburkem

budou se konat od 1. června následující výpravy:

Paroloď	Odjezd z Hamburku do Baltimore	Zpáteční odjezd z Baltim. do Hamburku
Scandia	—	23. května
Gothia	—	6. června
Slavonia	6. června	4. července
Scandia	20. »	18. »

Mezi Hamburkem a Montrealem

budou se konat od 19. května následující výpravy:

Jmeno parolodě	Odjezd z Hamburku do Montrealu	Odjezd z Antwerp do Montrealu
Steinhöft	—	8. května
Kehrwieder	23. května	29. »
Cremon	3. června	9. června
Baumwall	13. »	19. »

Převozní ceny v mezipalubí

v bankovkách od 1. dubna 1891.

I. Z Hamburku do Nového Yorku:

Po **nákladní parolodi 63 zl. r. m.**

Po **obyčejné parolodi 63 zl. r. m.**

Po **poštovní parolodi 68 zl. 70 kr. r. m.**

Po **expressní parolodi 74 zl. 50 kr. r. m.**

II. Z Hamburku do Baltimore:

Po **obyčejné parolodi 63 zl. r. m.**

III. Z Hamburku do Montrealu

Českonárodní jednatelství
pro
přímou paroplavbu
mezi
Hamburkem
a
New-Yorkem.

Prodej parolodních i železničních lístků.

Výměna peněz.

Výplaty a t. d.

Filialní závod: **New-York,** 1432, I. Avenue.

JOS. PASTOR.

Hlavní závod: **Hamburg,** 23 kl. Reichenstrasse.

Spediterství do zaoceánských zemí.

Bankovní závod.

Čechům,
cestujícím přes moře mým prostřednictvím, dávám na památku knihu „České osady v Americe" a „Kapesní slovník česko-anglický" skvostně vázané a věnuji jim veškeré služby ochotně a úplně zdarma.

Úvod.

Odbyl jsem 1863 gymnasiální školy. Na universitu nebylo peněz. Co počít? Odebrati se do Ameriky. Myšlénka zrála, až uzrála. Jak se tam ale dostat? Nevěděl jsem, kudy kam. Odebral jsem se do Prahy, předpokládaje, že tam někoho najdu, jenž by mně poradil. Po dlouhém hledání octnul jsem se u tehdejšího konsulárního agenta Spojených Států severo-amerických. Ani mi nemohl povědět, kde v Americe ponejvíce Čechové usazeni jsou. Lodní lístek ale že prý mi obstará. A také obstaral. To bylo vše. Slavná firma to nebyla a česká také ne. Platil jsem tenkráte 65 tolarů na paroloď, která jela přes moře 23 dni. Nějakých porad nebylo. Cestování sám jsa neznalým dělal jsem chybu na chybu. A přec jsem uměl německy a byl jsem absolvovaný gymnasista. Každá chyba stála peníze a nádavkem byla k tomu ještě samá mrzutost a zlost. Kdo jaktěživ daleké cesty nekonal, hmatá ve tmě a ta věčná nejistota působí na člověka strašně. Mluvím ze zkušenosti. Proto doufám, že podrobným pojednáním o jízdě do Spojených států severo-amerických posloužím rodákům, jižtuto cestu ponejprv konají. Poučení a spolehlivá rada uspoří trampot a peněz. Prospěch krajanů byl stále přední snahou mou. Ač mé povolání pohybuje se v mezích pouze jednatelských, tož přec činnost má, jak lidsky tak národně, je ryzá a upřímná. Kdo by pochyboval, nechť nahlédne v mé obchodování, jež jest knihou otevřenou.

Co je Amerika a co jsou Spojené Státy.

Amerika je díl světa, jako jsou díly světa Evropa, Asie, Australie a Afrika. Spojené Státy, do nichž vystěhovalecký proud z českých vlastí se ubírá, jsou jenom částí Ameriky právě jako Rakousko je částí Evropy. Uvádím v dolejší tabulce výměru a obyvatelstvo celé Ameriky, tedy všech říší, z nichž se Amerika skládá, a čtenář ihned pozná, že Spojené Státy, ač nejen největší nýbrž i nejmocnější říše Ameriky, přec nezaujímají ani jednu čtvrtinu americké rozlohy. (K vůli porovnání má Rakousko s Uherskem 473,626 čtvr. kilom. a 41,500.000 obyv.)

Jméno států	Čvereční kilometry	Obyvatelstvo
1. Spojené Státy	9,068.272	62,480.000
Jezera a pobřež. vodstvo	382.971	—
2. Brasilie	8,337.213	12,933·000
3. Mexiko	1,946.292	10.448.000
4. Britská država	9,221.162	6,525.000
5. Columbia	830.723	3,879.000
6. Argentina	2,835.969	3,026.000
7. Peru	1,049.270	2,972.000
8. Chile	753.216	2,527.000
9. Španělská država . .	128.147	2,306.000
10. Bolivia	1,139.255	2,303.000
11. Venezuela	1,639.398	2,198.000
12. Ecuador	650.938	1,505.000
13. Guatemala	121.140	1,358.000
14. Haïti	23.911	800.000
15. Salvador	18.720	634.000
16. Uruguay	186.920	596.000
17. Dominiko	53.343	504.000
18. Francouzská država .	124.506	383.000
19. Paraguay	238.290	370.000
20. Honduras	120.480	323.000
21. Nikaragua	133.800	260.000
22. Costarica	51.760	214.000
23. Nizozemská država .	120.451	119.000
24. Dánská Západní Indie	359	34.000
Úhrnem . .	39,176.506	118,697.000

Do kterých přístavů Spojených Států severoamerických se jezdí?

Lodě, s kterými možno do Spojených Států severoamerických z Evropy se dostati, plují do následujících přístavů: 1. do Bostonu, kam jezdí však jenom lodě anglické, 2. do Nového Yorku, 3. do Philadelphie, 4, do Baltimore, 5. do Nového Orleansu a 6. do Galvestonu. Do posledních dvou přístavů nejezdí parolodě pravidelně, nýbrž jenom občasně, když právě je dobrá vyhlídka na zpáteční náklad. Do Nového Yorku, kde se soustřeďuje skoro veškerý obchod Spoj. Států, kam tedy nejvíc zboží a nejvíc lidí z Evropy se hrne a kde zároveň pro zpáteční cestu na cestující i náklad nejsnáze počítati se může, jezdí nejvíc lodí ze všech přístavů, a co pozoruhodno, lodí největších, nejlepších a nejrychlejších, což se dá snadno vysvětliti přílišnou konkurrencí. Do Philadelphie a Baltimore trvá jízda po vodě skoro o 8 dní déle než do Nového Yorkn a lodě tam jezdící nejsou nikdy první třídy. Nový York je také největší branou Spojených Států; neboť z veškerého přistěhovalectva přibude jedině tímto přístavem plných sedm osmin. Proto je jízda do Spojených Států nejlépe k odporučení přes Nový York.

Zápisky.

Dobře udělá Čech, do Ameriky se ubírající, koupí-li si na cestu olůvko a malou zápisní knížečku, do níž vše si poznamená, kudy jel, s kým mezi jízdou jednal, kde co se mu přihodilo, co kde platil, atd. atd. Kdyby měl pak příčinu k nějaké reklamaci ohledně ošizení, ohledně ztráty zavazadel atd., jest hlavní věcí, aby udal den, místo, jmena osob atd., což k zakročení bývá nevyhnutelnou věcí. Na tak daleké cestě stane se člověku ledacos.

Přípravy.

Evropan přijda do Spojených Států s obmezenými názory o svobodě občanské zírá zprvu ve volnosti nekázanost, v umělé i vzorné pracovitosti dření,

v neunavné snaze přílišnou ziskuchtivost, v bezohledné přímosti nezdvořilost a surovost; shledá cizí zem, cizí lid, cizí řeč, cizí mrav. A v této zemi mezi tímto lidem má rozbíti svůj stan a hledati svou výživu! Zasteskne si. Rád by přemnohý obrátil se zase k drahé otčině, rád by znova započal ten snad trapný, ale přec jen uvyklý milý domácí život, rád by na vždy zřekl se vší naděje, hledati štěstí jinde — ale jest pozdě již; vyčerpané prostředky mu v tom zabraňují. Vryjí se hluboko do srdce slova: „Všude dobře, doma nejlíp“, a zasmušile hledí člověk útrapám vstříc, jež pro něho v lůně kryje doba nejbližší. Neznaje poměrů, ani jazyka, ani amerického výkonu práce, stojí tu vystěhovalec, nevěda kam a k čemu se obrátit, vydán v šanc po delší dobu všem zlobám i nehodám, které člověka v cizině obyčejně potkávají. A tato tuhá zkouška nemine i našich rodáků, nemají-li tam známých a příbuzných. Očekávají je veškeré svízele, jaké s budováním domácího krbu v daleké cizině spojeny bývají. Proto nežli k vystěhování do Ameriky se odhodláš, rozvaž dobře vše, co s tímto krokem spojeno jest. Člověk snadno se stěhuje, ale těžko se vrací. Amerika klade za příčinou svých zcela jinakých a přistěhovalci neobvyklých poměrů mnoho překážek a obtíží v cestu, jichž překonání vyžaduje nemalé ráznosti, síly a vytrvalosti. Přemnoho našich lidí chová o Americe velmi obmezeného ještě ponětí a domnívá se, že, jakmile jen se dostane přes moře, má vyhráno. Amerika jest arciť země požehnaná, ale pečená holoubata do úst tam nelítají. Naopak Amerika vyznamenává se hlavně prací a zrovna práce, všestranná, rozumná a neunavná práce utvořila ten blahobyt, který dnes tam snad panuje.

Kdo tedy zamýšlí do Ameriky se odebrati, ať se napřed zkoumá, zdaliž pracovat umí, zdaliž pracovat může a zdaliž pracovat chce. Bez práce v Americe uživit se nelze. A víš co je americká práce? V knize „České osady v Americe“ dočteš se na stránce 139 toto: „U Amerikána jest práce pravou vášní a rostoucí z toho rozčilení se mu stalo životní potřebou. Amerikán nepracuje, jak my v Čechách práci rozumíme, nýbrž on se dře v pravém slova

smyslu i tehdy, kdy již jmění byl nabyl. Napřed se namahá, aby k něčemu přišel, a když k něčemu přišel, namahá se dále, poněvadž tomu uvyknul. Amerikán proto málo zažije v životě svém rozkoší a radovánek, ale velikým jest mu uspokojením, ba blažeností, vědomí, že pilností a vytrvalostí postavil se na vlastní nohy a vlastní silou že vykonal činy, na které smí býti hrdým. Celá severní Amerika zdá se býti kolbištěm práce, na němž každý počíná si tak, jako by šlo o závod, o přítrž. Úspěch působí radost i čest. Čechové ve své rodné vlasti rádi pořádají slavnosti a tance, v Americe však to brzo přestává. Nováčkové, mladíci, obdrževše sobotní výplatu, rádi si ještě zahýří v nastražených „šindykách", ale jakmile jednou zakusili, co to jest býti v Americe bez peněz, když ku př. není právě práce, vystřízliví záhy. V Americe nic není, když kapsa jest prázdna, a každý, seznav jedenkráte tuto pravdu, snaží se, aby v kapse vždy něco bylo. A tak, jako po celém světě, točí se v Americe všechna činnost okolo dollaru, jenom že v Americe tato činnost je pružnější, poněvadž se tam více vydělá. Vyšší vzdělanost pak v Americe rovněž neplatí, není-li zároveň s dryáčnickou reklamu stále do světa bubnována. Proto Amerika není žádným eldoradem ani pro lenochy, ani pro evropské vzdělance. Jak mnohý americký senátor a vynikající politik započal svou činnost jako čidič bot neb roznášeč novin. Motyka neb lopata, ku které sáhneš, v Americe tě nezneuctí nikdy. Jenom žebrota působí nečest. Jsi-li v nouzi Amerikán ti dá práci, abys sobě chleba vydělal, ale s nemalým opovržením by tě odkopnul, kdybys opovážil se co žebrák o sousto chleba ho požádat."

Každý Čech bez rozdílu povolání a vzdělání, vyjma snad lékaře, kněze, redaktory a hudebníky, již jedou už na jisto, musí v Americe, když se tam octne k vůli usazení neb k vůli výdělku, sáhnouti k ruční práci, chce-li se uživit. Toto pravidlo platí tak dlouho, dokud člověk neseznal poměry a dokud nepřiučil se angličině. Ale nemysliž nikdo, že snadno snad nováčkovi práci dostat. Dělnických sil, a právě těch nejhrubších, hrne se za ocean nesmírný počet. V soutěžení má pak vždy něco napřed dělník

ten, jenž dovede se smluvit a dřívějším čtením o Americe do poměrů vpravit. Nejtěžším jestiť počátek. Zaměstnávatel, jemuž za svrchované platí heslo „Time is money“ (tajm iz mony), čas jsou peníze, nerad přibírá „zeleného“ dělníka, aneb jak tam v Novém světě se říká „green-horna“, poněvadž nerozumě jeho řeči nemůže mu dáti žádných rozkazův a vysvětlení, i zároveň se mu zprotivuje, postaviti k práci dělníka neohrabaného, jenž jako kus polena zbytečně marní čas, čas v Americe všeobecně příliš drahocenný. Proto je a zůstane hlavní podmínkou brzkého uchycení se v Americe, znalost jazyka anglického, jakož i znalost zemských poměrů a já důrazně poukazuji našince na odborné knihy mým nákladem vyšlé, o nichž na jiném místě se zmiňuji. Až dosud spočívaly přípravy českého lidu, do Ameriky se ubírajícího, v shánění peněz na cestu a v zajišťování sobě místa na lodi. Když nadešla lhůta, vydali se na pouť, asi tři týdny trvající, ovšem bez přemrštěných nadějí, leč, co horší, s naprostou resignací, s jakousi otupělou oddaností osudu, za mořem na ně čekajícímu. Venkovští jednatelé pro paroplavbu, neznajíce Ameriky a plníce obchodní svou povinnost, namlouvají vystěhovalcům, že jen pro ně spása, když vyvolí si k dopravě loď, jimi zastupovanou. I sebe menší prozíravost vystěhovalcův, co se paroplavby a Ameriky týče, jest jim nemilá, z obavy, aby jim zákazník snad jinam neodskočil. Slepota jako by se ještě naschvál udržovala! A přec nynější doby, když už paroplavby tak pokročily v zdokonalení všeobecném, že rozdíl činí se jen v rychlosti, že ale s rychlostí stoupá cena i nesnesitelný na palubě průvan, jest jízda přes moře věcí zcela vedlejší. Jestli se našinec do Ameriky dostane o den neb o dva dni dříve či později, přes ten či onen přístav, po lodích té či oné společnosti, je zajisté lhostejno, co mu ale lhostejným není a nesmí býti, je otázka, jak se mu tam povede. Nahoře již podotknuto, že tato otázka souvisí s připraveností, s jakou člověk do Ameriky přijde. Znát poměry, aby se vědělo, jak třeba se pohybovat, znát zemskou řeč, v které možno s každým se smluvit, znát české osady po celé Unii, kam všude se možno obrátit,

Važ si času, chop se práce, zahálky se střež co zrádce. — Z pilnosti se štěstí rodí, lenost holou bídu plodí.

Kdo si srdce dodává, štěstím se potkává. — Buď co máš být a budeš mít co jíst a pít. — Zlé příhody brání od škody.

chce-li kdo mezi krajany, a brát v poradách útočiště k českému jednateli v přístavním městě, jenž Ameriku ze zkušenosti zná a svým rodákům ochotně a věrně slouží, to jsou ty přípravy, na nichž záleží všechno. Zanedbají-li se doma a po cestě, je začátek vystěhovalcův tím krušnější a vyhlídky na zdárné pokračování jsou odloženy na tak dlouho, až nováček trpkými zkušenostmi konečně vynahradí, co doma a po cestě byl opominul. Mnohdy jediná rada, jediný pokyn zkušeného člověka a odborného znalce má dalekosáhlých účinkův a proto se ho drž. Chceš-li ještě doma studovati moje knihy, které svým cestujícím dávám na památku zdarma, pošli záhy závdavek a připoj po 30 kr. na frankaturu a rekomandování, a já ti je obratem pošty odešlu. Jinak je dostaneš až zde, pojedeš-li mým prostřednictvím.

V novější době nabízejí se jednatelové ve větších městech, od moře daleko vzdálených, různé národnosti i různého vyznání, ku prodeji přeplavních lístků. Počínají si s nevídanou narafičeností: jako by český cestující jenom u nich mohl a směl složiti závdavek, aby se dostal do rukou českého jednatele v přístavě, aneb jako by výhradně jen u nich český cestující našel toho pravého obsloužení. Abych věc uvedl na náležitou míru, podotýkám, že, kdo si k těmto jednatelům zadá, se mnou více do styku nepřijde, jelikož s nimi nestojím v žádném spojení. I zdravý rozum sám povídá, že především v přístavě, na rozhraní pevné země a moře, kde Vaše první delší zastávka, potřebí Vám upřímných služeb a znaleckých rad. Co by Vám prospělo, kdybych ku př. seděl v Praze či v Lipsku? Dopisy na mne stály by tutéž práci a totéž poštovné, jako sem do Hamburku. Vydav se konečně na cestu, musil byste se u mne zastavit, snad si ještě notně zajeti, přenocovati, utráceti a odebrav ode mne lístek jeti dále. Zastávka, ostatně zcela zbytečná, stála by čas i peníze. Přibyv do přístavu, byl byste poukázán opět na sebe sám a nemoha snad se s nikým smluviti, uvedl byste se možná do rozpaků hroznějších, nežli člověk, světa málo sběhlý, předvídati dovede. Proto jednatel v přístavě a hlavně jednatel český zasluhuje přednost. Zvol si toho či onoho, jen když požívá chvalnou

pověsť a tvé důvěry hoden jest, a nedej se pak od žádného místního jednatele na jinou firmu odvrátit, kterou snad ani neznáš.

Před odjezdem urovnej dobře všechny své rodinné aneb obchodní záležitosti, nebo přes ocean bývá urovnání nad míru obtížné a se značnými útratami spojené. Máš-li něco k pohledávání, co se teprv později dá vyřídiť a co potřebuje tvého podpisu, dojdi k notáři a dej osobě, k níž máš důvěru, plnomocenství, aby za tebe jednala v tvé nepřítomnosti. Kdybys posílal plnomocenství z Ameriky, jež musí být od notáře sepsané a rakouským konsulem stvrzené, uviděl bys, že to ani tak snadno nejde a že to stojí mnoho peněz.

Dej si vystavit doma křestní list. V Rakousku, kde se slaví jmeniny a ne narozeniny, neví mnohý ani, kterého dne se narodil aneb kterého dne se narodily jeho dítky. A přec se často v životě stane, že den narození musí se udat, a pak to tvoří rozpaky i hanbu, když člověk ani neví, kdy se narodil. Ohledně pasu viz článek „Legitimace.“

Na cestu do Ameriky ber zavazadel jenom tolik, mnoho-li máš svobodno s sebou vézti. Amerikán má rád i u dělníka slušný oblek a čisté prádlo. Na to dbej. V Americe přichází změna povětří z tepla do studena často a rychle a nosí se tam nazvíce vlněné spodní košile, poněvadž vlna, třeba zapocená, tak nechladí na těle, jako plátno.

Louče se s domovem, nelouči se s ním navždy. Předevezmi sobě opět se vrátit, jakmile poměry tomu dovolí. Láska k rodišti a věrnost k svému národu nehyne nikdy. Navrácení se do otčiny je v daleké cizině utěšeným cílem pro horlivější a úspěšnější činnost. Vlast nosí se v srdci jenom jedna. K ní spěje každý: bez ní žádná blaženost. To stále v mysli měj a na vlast pamatuj.

Zlaté knihy na cestu do Ameriky.

Krušné počátky v Americe dají se zmírnit a zkrátit, když člověk už napřed obeznámí se se zemí, do které přesídliti se hodlá, a když přiučí se poněkud anglickému jazyku, který je tam panujícím. Abys

o této věci mohl sobě učiniti jasnější pojem, představ si na př. Angličana, jenž by přišel do Čech, aby se tam usadil, neznaje ani českou zem, ani české zvyky, ani českou řeč. Bez peněz by byl, jak říkáme, ztraceným. V Americe je to už ovšem poněkud snažším, jelikož jsou tam české osady, kde se Čech s Čechem dorozumí. Nesmírnou proto výhodou pro českého vystěhovalce je, když již napřed ví, kde všude za mořem našincové usazeni jsou, a když vyzná se částečně v angličině i v amerických poměrech. Kniha „České osady v Americe“, vyšlá mým nákladem, vyhovuje nadřečeným třem účelům: přináší seznamy českých osad zaoceanských s četnými zprávami z nich, popisuje americké poměry a podává anglická cvičení pro samouky; je zlatým pokladem pro každého, kdo zamýšlí vydati se na pouť vystěhovaleckou, je nejlepším učitelem, rádcem a průvodcem. Kdo ji pozorně přečte, sezná Ameriku, jakoby tam byl už alespoň 10 roků a tato znalost má pro další pokroky velikou důležitost. Sám vládní list „Pražský Denník“ ze dne 26. května 1889 praví, že „tomu, kdo se už jednou hodlá z Čech vystěhovati, poslouží tato kniha lépe, než všichni hubařští pozývatelé loďařští, poněvadž pravdu píše o poměrech v Americe a žádných jablek těšínských nemaluje“. Ovšem třída lidu, z které české vystěhovalectvo nejvíce vychází, nedovedla ještě s důstatek poznati užitečnost četby a nedbá proto jaksi o čtení. Leč to si pamatuj každý, že v Americe bez čtení se neobejdeš a že, chceš-li tam prospívat, musíš míti všechny smysle otevřeny. Amerika tě ku čtení přinutí. Marné bylo by vzpírání se. Buď zvítězit neb podlehnout. Jenom nedbalec podléhá a nese proto sám vinu svého nezdaru. Řečenou knihu ve skvostné vazbě dávám svým cestujícím na památku zdarma, aby měli při jízdě přes moře, která hezky dlouho trvá, co číst, aby tento čas využitkovali cvičením se v angličině a obeznamováním-se s americkými poměry. Zároveň vydal jsem **„Kapesní slovník česko-anglický“**, jenž čítá asi 8000 slov z obecné mluvy. Ku každému slovu připojena jest úplná výřečnost. Angličina se jinak píše a jinak vyslovuje. Proto jest udání výřečnosti pro samouka nezbytnou věcí. Řečený slovník

koná znamenitých služeb a uděluje se všem cestujícím, kteří jedou prostřednictvím buď mé hamburské neb novoyorské firmy rovněž úplně zdarma.

Poptávky.

Na poptávky, jak je v Americe aneb má-li se někdo do Ameriky odebrati, nemohu podáti žádnou zprávu. Vypisovat americké poměry — k tomu stačí sotva celá kniha, a radit někomu, má-li se vystěhovat čili nic, není rovněž možná člověku, jenž si cizí osud na svědomí bráti nechce. **Já proto dávám odpověď na poptávky čistě obchodní.** Občan, činící za příčinou obmýšlené jízdy do Ameriky u mne poptávku, učiní nejlépe, dá-li si zprvu vypsati rozpočet celé cesty; při tom nechť vyjmenuje všechny osoby, tedy i děti, od nejstaršího do nejmladšího, s připojením stáří (dle roků) každé jednotlivé osoby, nechť zároveň udá místo v Americe, kde se usaditi chce, a nechť také ihned poví, na jakou paroloď, zda-li na expressní, čili na poštovní, čili jen na obyčejnou sedati si přeje. Rozpočet se mu odešle se všemi zprávami. Komu by po bedlivém přečtení a prozkoumání bylo pak ještě něco nejasným, nechť znovu píše a vysvětlení se mu podá. **Každá poptávka zodpoví se ochotně a zdarma. Ale nebudiž věc odkládána až na poslední okamžik, kde pro nával práce nelze vše vyřizovati obratem pošty.** Kdo si přeje míti odpověď rekomandovanou, nechť přiloží 10 krejcarů v poštovních známkách. Já své dopisy všechny frankuji a přijímám dopisy také jenom frankované.

Poštovní zásylky z Rakouska do Hamburku.

Za jednoduché *psaní* do 15 grammů váhy platí se 5 kr. a za psaní, těžší než 15 a lehčí než 250 grammů, platí se 10 krejcarů. Za *korrespondenční lístek* platí se 2 kr. Korrespondenční lístek s vyplacenou odpovědí stojí 4 kr. Psaní *zálepka* stojí 5 kr. *Tiskopisy* do 50 gr. po 2 kr., do 250 gr. po 5 kr., do 500 gr. po 10 kr. a do 1 kila po 15 kr. *Zápisní* poplatek (rekomandování) obnáší všude 10 kr. Jak vidno, není dopisování s Hamburkem dražší, nežli

doma od jedné pošty ke druhé. Psaní z Čech a z Moravy dojde obyčejně do Hamburku už druhý den, a třetí neb čtvrtý den může zasýlatel očekávati odpověď. Peníze do Hamburku zaslat *poštovní poukázkou* lze až do obnosu 200 zl. (je-li obnos větší, upotřebí se poukázky dvě); poplatek je následující: do 40 zl. po 20 kr. a za každých 10 zl. o 5 kr. více. *Peněžité psaní,* to jest psaní s udáním ceny, stojí až do 150 zl. po 30 kr., do 300 zl. po 40 kr., do 500 zl. po 60 kr. Jelikož se list s penězi musí dobře pečetit, je poukázka s menší prací spojena, a tudíž i příhodnější. *Poštovní balík* do 5 kilo bez udání ceny stojí z Rakouska do Hamburku 30 kr. a s udáním ceny 35 kr. Nákladní zásylky do Hamburku přijímají rakouské pošty až do 50 kilo; sazba jest tato: do 5 kilo 30 kr. a pak za každé další kilo do vzdálenosti 100 mil (100 mil je z Prahy do Hamburku) 18 kr., do vzdálenosti 150 mil 24 kr. Při zasýlání balíků a nákladu poštou musí se vyhotovit dvojí celní deklarace. Za *telegrammy* do Hamburku se platí předně stálá taxa 30 krejcarů a za druhé za každé slovo 4 kr. *Telegrafické poukázky* jsou rovněž možné; poplatek obnáší tolik, co stojí telegramm a obyčejná poštovní poukázka dohromady.

Poštovní cenník Spojených Států.

Pošta čili poštovní úřad jmenuje se ve Spojených Státech po anglicku Post Office (zkráceně P. O., jako v češtině p.). Jednoduché psaní až do půl unce (15 grammů) stojí po celé Unii 2 centy a do Německa a Rakouska 5 centů. Korrespondeční lístek (Postal Card) stojí 1 cent a do Německa a Rakouska 2 centy. Za tiskopisy, jež se přijímají až do 4 liber, platí se po 1 centu za každé 2 unce. Za tiskopisy do Německa a Rakouska platí se totéž. Za noviny platí vydavatelstvo po 2 centech za 1 libru. Rozesýlá-li ale někdo jiný noviny, musí platit poštovného po 1 centu za každé 4 unce. Rekomanduje-li (aneb, jak v Americe říkají, registruje-li) se psaní, platí se po 10 centech zvlášť. Za poštovní poukázku do doll. 10 platí se 8 centů, do doll. 15 platí se 10 c., do doll. 30 platí se 15 c., do doll. 40

Ten groš jest dobře utracen, jímž se čtyři uspoří. — Slámu polí máme; nežád hrabej pořád; měch, ten nech.

Ne ten milý, kdo krásný, ale ten krásný, kdo milý. — Když v pytlíku peněz není, tehdy se i rozum mění.

platí se 20 c., do doll. 50 platí se 25 c., do doll. 60 platí se 30 c., do doll. 70 platí se 35 c., do doll. 80 platí se 40 c., do doll. 100 platí se 45 c. Co jest přes doll. 100, na to musí se vzíti poukázka nová. Poštovní úřad, u něhož se peníze skládají, vystaví stvrzenku, kterou zasýlatel musí ve psaní odeslati na toho, kdo peníze má přijmout. Adresát s touto stvrzenkou dojde pak na svou poštu a dá si peníze vyplatit. Kdo není na poště známým, musí někoho s sebou přivésti, koho na poště znají, aby dosvědčil, že to tatáž osoba, na kterou poukázka vystavěna. Kdo v Americe posýlá někomu poštou méně než 5 dollarů, může vzíti poštovní notu (Postal Note), za kterou obnáší poplatek 3 centy. Poštovní nota vyplatí se na poště každému, kdo ji předloží, beze všech zkoušek. V Americe se mohou peníze na poštovní poukázku také posýlat do Německa přímo a do Rakouska a Uherska nepřímo přes Švýcarsko. Za *1* německou marku počítá se $24^1/_4$ centu zlata a za 1 švýcarský frank $19^3/_4$ centu zlata. Při zásylkách z Ameriky do Rakouska strhne si švýcarská pošta za svou práci ještě po 5 centimech z každého franku. Poplatek za poštovní poukázky do Německa a do Švýcarska (čili do Rakouska a Uherska) obnáší: 15 centů za obnos až do 10 doll.; 30 c. za obnos od 10.01 až do 20 doll.; 45 c. za obnos od 20.01 až do 30 doll.; 60 c. za obnos od 30.01 až do 40 doll.; 75 c. za obnos od 40.01 až do 50 dollarů. Přesahuje-li obnos 50 doll., musí se vzít poukázka nová, jelikož se na jednu poukázku nesmí poslat více než 50 doll. Náklad a peníze v obálkách americká pošta nepřijímá. Pro tento druh dopravy jsou tak zvané expressní společnosti, z nichž největší a nejznámější jsou: Adams Express Company, American Exp. Co., Pacific Exp. Co., Southern Exp. Co., United States Exp. Co., Wells, Fargo & Co.

Poštovní cenník z Rakouska do Ameriky.

Psaní za každých 15 grammů 10 krejcarů; korrespodenční lístek 5 krejcarů. Tiskopisy pod křížovou obálkou každých 50 grammů 3 krejcary. Rekomandování 10 kr.

Frankování dopisů.

Poštovné je nyní už po delší čas tak laciné, že každý, kdo list píše, jej také frankuje, a obecenstvo uvyklo dostávati a přijímati všechnu korrespondenci na poště zcela vyplacenou. Když pošle se list nevyplacený, musí adresát platiti pokutu dvojnásobného porta, což spůsobuje nemilý dojem, který opravdový dopisovatel přece vzbuditi nechce. Nefrankované korrespondence posýlají nyní už jenom anonymové, již, aniž by udali svoje jmeno, mají v úmyslu někoho pozlobit. Proto se dnes nefrankované dopisy nerady přijímají.

Do Ameriky se přepracovat

nejde. Mnoho listů dochází, v nichž pisatel žádá. aby se vykonávaje práci na lodi buď zdarma neb velmi lacino dostal přes moře. To je úplně nemožné. Ku každé práci na lodi musí se dle zákona najímati mužstvo schopné a otužilé, jež je pod přísahou, že loď neopustí a že se s lodí opět vrátí. Někdy se ovšem stane, že za vodou některý topič neb sklepník uprchne a že lodi pro zpáteční cestu schází lid, jenž je v Americe těžko k dostání. V tomto případě přijímá se cestující zdarma, když se uvolí vykonávat sebe těžší práci. Leč to platí jen z Ameriky do Evropy. V Evropě to býti nemůže. I vystěhovalecký zákon patrně zapovídá, dopraviti někoho na splátky. Kdo tedy nemá dostatečných prostředků, ať si nedělá žádnou naději, že by se přes moře dostal do severní Ameriky.

Moře nezamrzne.

Venkovský lid se domnívá, že, když zamrzne rybník, také moře zamrzne a že se pak v zimě nemůže jezdit. Abych na četné dotazy v tomto smyslu nepotřeboval věčně stejnou dávati odpověď, podotýkám, že moře mezi Evropou a Amerikou, jež slove Atlantický ocean, nezamrzne nikdy. Výpravy parolodí konají se pravidelně v létě i v zimě. Tak vyjíždí **jak** po celé léto tak po celou zimu poštovní **parolodě** z Hamburku do Nového Yorku každou neděli **a oby-**

čejné parolodě každou středu. Jenom expressní parolodě, které pracují s příliš drahým aparátem, leží přes zimu ladem, poněvadž v zimě méně lidí cestuje, než v letě. Pro tutéž příčinu, nedostatek cestujících, odpadávají u železnic rychlíky zimního času.

Vystěhovalecký agent.

Abych hned z prvu předešel mylným náhledům a lecjakému podezřívání, podotýkám se vší rozhodností, že lákáním k vystěhování nijak se nezabývám, což s důstatek dosvědčují knihy a spisy, mnou o Americe až dosud vydané. Naopak já veškerá lákadla zatracuji, jak se na upřímného Čecha sluší a patří. Kdyby tomu tak nebylo, musily by za ten dlouhý čas mého působení, jež nyní již dvacet trvá roků, objeviti se přec nějaké důkazy proti mému tvrzení. Leč po celou tu dobu důkaz ani jediný. U mne proto není nikdo vydán v nebezpečí falešným předstíráním vylákánu býti k opuštění svého domova. Já nejsem žádným vystěhovaleckým agentem. Jsem pro jednu německou paroplavbu výhradně jen českým jednatelem, na něhož Čech, zamýšlející cestovati do Spojených Států severoamerických, může ve svém mateřském jazyku obrátiti se dříve, nežli na cestu se vydá, za příčinou pojištění na lodi místa, aby v přístavě neuvázl a čas i peníze zbytečně neutrácel, kdyby snad parník už obsazen byl. Mám tedy co dělati pouze s cestujícími bez rozdílu, za jakým účelem přes oceán se ubírají, a s vystěhovalcem mám co dělat jen potud, pokud on je také cestujícím. Paroplavba má ovšem z dopravy cestujících užitek a poskytuje svým jednatelům procenta z odvedených peněz, ale obviňovat snad paroplavbu a její jednatele, že k vůli tomuto užitku podněcují lid k vystěhování, je čirý nesmysl. Vybízení k vystěhování podléhá v každé zemi přísnému trestu, jemuž veřejný ústav paroplavební a veřejná osoba jednatelova zajisté by neušly. Dráhy jak evropské tak americké mají z dopravy vystěhovalců rovněž užitek a dávají z odporučených osob „refakce“ čili odměnu. A proč se náhrady dávají? Zajisté ne, aby lid přemlouván byl k vůli užitku té neb oné paroplavby, aneb k vůli užitku té neb

oné dráhy pustiti se do světa, nýbrž aby, kdo už jednou někam na cestu se vydá, volil k dosažení svého cíle z vícera konkurrujících doprav dopravu právě tu neb onu. Je to v našem případě soutěž o cestující, která všude se objevuje od drožkáře vzhůru až ku nejčelnějším dopravním ústavům, od obyčejné noclehárny vzhůru k nejvelkolepějším hôtelům.

Trefný obrázek tohoto soutěžení podávají nádraží v rozličných krajích a zemích. V Polsku a Rusku na příklad perou se vozkové, perou se hostinští o přibylé vlakem pasažéry způsobem tak dotíravým, že člověk děkuje pánu bohu, když se z ohlušující vřavy dostane šťastně ven. Podobně tuhé soutěžení jest u transatlantických paroplaveb o pasažéry a to nejen z Evropy do Ameriky, nýbrž i z Ameriky do Evropy. Která společnost by se v řečené soutěži nezúčastnila, nic by pro ni nezbylo. Do paroplavebního obchodu zasahují ostatně ještě činitelové jiní. Jízda přes moře tisíc mil široké musí býti připravena. Cestující chce napřed vědět, jak a kdy loď jede, jaké jsou ceny atd.; on musí místo na lodi si zabezpečit. Nezbývá mu než vyjednávat. S kým? Jak? V kterém jazyku? Velké ústavy, jakými akciové paroplavební společnosti jsou, nemohou každému cestujícímu v každém jazyku každé vysvětlení podati; jsou nuceny práci děliti buď dle zemí neb dle národností. Ustanovují jednatele. Takovým jednatelem jsem i já. S vystěhovaleckou otázkou nestojím v žádném činném spojení. Nikoho nevybízím k opuštění jeho domova, nikomu neradím, ve které zemi by se usaditi měl. V Americe jsou země, jako Kanada, Brasilie a jiné, které poskytují značné prémie za dodání přistěhovalců, já ale do takových krajin ještě nikoho nedopravil a obrátí-li se někdo na mne v této příčině, odepru mu svého prostřednictví, nechtě bráti na sebe žádnou zodpovědnost za dopravu do zemí, českému lidu podnebím nepříznivých. Má doprava obmezuje se pouze na jednu zem, a to jsou Spojené Státy severoamerické (United States of America) s dvěma přístavy, Novým Yorkem a Baltimorem, kam Čechové a Moravané nejvíce se ubírají. Tato země až dosud ani krejcaru nevydala na přilákání vystěhovalců a

Svět se točí, jako kolo; měj přítele, ale věziž koho. — Osud tě povleče, nedáš-li se mu volně vésti. — Víc lidí víc vidí.

Přítele poznáš tím pravého, miluje-li tebe víc, než co tvého. — Postav bohu kostel a čert si postaví vedle kapličku.

nevydržuje žádných agentů. Vzdor tomu se tam vystěhovalectvo ze všech stran hrne. Proč nechci rozbírat; soudný člověk ale ví, že příčiny tohoto stěhování jiné nejsou, nežli jen národohospodářské. Proto, co se Spojených Států týče, nemůže být u rozumných lidí ani řeči o vystěhovaleckých agentech ve smyslu, jako by tito měli vlivu na původ a směr stěhování. Slyšíme-li někdy, že ten který občan do Spojených Států vylákán byl, vztahuje se to, pokud má dlouholetá zkušenost učí, vždy jen na zprávy dřívějších vystěhovalců, kteří, daří-li se jim dobře, píší svým známým a příbuzným do rodné vlasti, aby za nimi přijeli. Leč takové vybídnutí děje se obyčejně ve dobrém úmyslu a ten, kdo na vylákání trpce si stěžoval, láká snad po roce, překonav krušné počátky, tím horlivěji opět jiných. Je to agenda přirozená, proti níž se zakročovat nedá, a která zároveň objasňuje zřejmě, jak proud vystěhovalecký se udržuje a řídí. Žádný agent ho uměle nevyvolává. Je, a proto že je, musí být také paroplavební jednatel, na něhož by se vystěhovalec co cestující obraceti mohl, aby mu urovnal cestu. Zhusta se ale vystěhovalec neobracuje na jednatele jednoho, nýbrž on běhá a píše na všechny strany, hledaje, kde by byl převoz nejlacinější. Konkurrující jednatelé snaží se přílišným namlouváním, přemlouváním, pomlouváním a vymlouváním vystěhovalce co cestujícího získat, kteréžto počínání svou přemrštěností vystupuje rádo z mezí slušnosti. Pozorovatel tvoří si pak svůj úsudek, toť se rozumí nepříznivý. Stěhování z vlasti je samo sebou jak politickým úřadům, tak všemu ostatnímu občanstvu nemilé, ba protivné, a osoby, jako dopravní jednatelé přicházející s vystěhovalci do jakéhosi styku, nemohou se už proto těšiti žádné lásce. Budiž. Cesty národní práce mohou býti rozličné.

Volba přístavu.

Jízda po železnici v Rakousku a Německu a vůbec po celé Evropě je dosti obtížnou, hlavně trvá-li hodně dlouho. Kdo jede dvacet čtyry hodiny po dráze, cítí se konečně jako roztlučeným. Ovšem jsou také zastávky, kde si člověk odpočine. Největší

Lepší vrabec v rukou, nežli orel v povětří. — Škoda i hloupému někdy oči otvírá. — Drž groš, aby ti zlatý neutekl.

Není nalezen člověk ten, jenž by se líbil lidem všem. — Dobře jednej v mnohu v mále, a neboj se ani krále.

Zpívej, co umíš; dělej, co můžeš; jez, co máš; nesahej výše sebe; ostojíš, poznáš. — Almužna sáček nevyprázdní.

starosti působí přesedání a celní prohlížení zavazadel na hranicích. Nežli proto sobě přístav zvolíš, ptej se napřed, jak daleko je do přístavu a kolikráte se musí jeti přes hranice. Čím více přístav od tvého rodiště vzdálen, tím více zkusíš, tím déle budeš musit tlouci se po cestě a tím více, jak samo se rozumí, za železniční lístky zaplatíš. Některé paroplavby snižují pro země, příliš od jich přístavu vzdálené, maličkost na cenách přes vodu, poněvadž by jim tam pro drahotu železničních lístků nikdo nejel. Člověk uspoří snad na loďním lístku 3 až 6 zlatých, vydá však víc než dvakrát tolik za lístky po dráze a nádavkem k této peněžní ztrátě má jenom delší trmácení cestou. Do odlehlých přístavů cestuje Čechů a Moravanů pramalá hrstka, která neznajíc poměrů dala se snadno přemluvit. A hrozno jest Čechu, mluvícímu toliko svou mateřštinou, cestovati osamocené krajinami a po lodích, kde není krajanů, s nimiž by se dohodnul, kde není jednatelů, u nichž by ve svých nesnázích našel rady i pomoci. Podobně má se věc s celními prohlídkami na hranicích. Jsou přístavy, do nichž se jede z Rakouska jenom přes jedny hranice, jsou ale také přístavy, do nichž se musí jeti přes dvoje i troje hranice. I to ber v přísnou úvahu. Člověku, nevyznajícímu se v cestování ani v cizích jazycích, jsou naznačené obtíže tím obtížnějšími. Pamatuj, že ku př. z Prahy čítá se do Hamburku 680 kilometrů, do Brem 720, do Rotterdamu 1078, do Antwerp 1228 a do anglických přístavů přes 3000. Hamburk je tudíž přístavem pro Čechy a Moravany nejbližším, nejlacinějším a nejpříhodnějším. Hamburk jest zároveň největším obchodním městem na evropské pevnině a má mnoho spojení na všechny strany. Každý vystěhovalec přibyv do Hamburku obdrží, nežli z nádraží vyjde, od strážníka adresu zdejšího vystěhovaleckého úřadu „Auswanderer-Behörde“, Passagierhalle am Grasbrook, který ochotně a zdarma poskytuje okamžité a rázné ochrany každému vystěhovalci, jenž tam osobně ohlásí, že se m nějaké příkoří stalo. Hamburk má totiž ze všech přístavů nejpřísnější zákon na ochranu vystěhovalectva. Hamburk je také starobylé světové město a stojí našinci, jenž by cestou

Tobě svatým národ, v tobě svatá národnost; proti oboum nezhřešuj. — Kdo na slunce chodí, stín ho následuje.

rád něco poznal, za podívanou. Proto tento přístav vším právem odporučiti dlužno.

Jednatelská firma česká

Jos. Pastor v Hamburce.

1. Můj závod trvá už na dvacátý rok. Tato doba dosvědčuje, že obchodní vedení musí býti dokonalé; jinak bych se nebyl udržel.

2. Jsem stále na témže místě a stále činným pro tutéž paroplavbu. I tato okolnost podává svědectví, že Hamburk je pohodlným přístavem, a že paroplavba mnou zastupovaná patří k prvním. Kdyby tomu tak nebylo, byl bych mezi tak dlouhým časem zajisté usadil se v jiném přístavě, abych požadavkům svých rodáků vyhovil a pozadu nezůstal.

3. Dvacetiletá obchodní zkušenost stojí mi po boku a vím proto, jak s cestujícími zacházeti třeba, abych je ve všem uspokojil.

4. Po celou tu dobu nevyskytla se ještě ani jedinká stížnost proti mně, což nade vše patrným je důkazem, zdaliž zasluhuji důvěry čili nic.

5. Až dosud jsem já jediným jednatelem českým, jenž sám druhdy jsa vystěhovalcem po delší dobu v Americe žil a poměry tamější z vlastní zkušenosti poznal. Třikráte jsem již konal cestu přes moře sem i tam a dovedu proto každému poradit jakožto znalec. A dobrá rada lepší zlata.

6. Já sebral přebohatý materiál o Americe pro české vystěhovalce, a může si u mne jeden každý vypsati adresy z kterékoli české osady, jakož i adresy továren a všech průmyslových závodů ve Spojených Státech.

7. Adresy, které mnozí vystěhovalci u sebe pro Ameriku mají, bývají chybny a nedostatečny. Já každému tyto adresy opravím a polohu z podrobných velkých atlasů vysvětlím.

8. Angličiny jsem mocen v mluvě i písmě. Přemnohý Čech a Češka cestuje do Ameriky ku svým přátelům na příliš vzdálenou a poněkud zamotanou adresu někde na venkově. Takovým cestujícím dávám otevřené psaní anglické, v němž se udává cíl

cesty, a v němž se každý lidumil prosí, řečené osobě k dosažení cíle býti laskavě nápomocným.

9. Abych našemu vystěhovalectvu na obou stranách moře jak radou tak skutkem přispívati a českoamerickému obecenstvu obchodní styky se mnou zároveň usnadniti mohl, otevřel jsem filialní závod v Novém Yorku pod firmou **Jos. Pastor, 1432, I. Avenue, New York.** Je to za hranicemi první česká firma, založená ve dvou světa dílech v zájmu české národnosti, je to nový důkaz o neunavné a obětavé činnosti ve službě cestujícího přes moře obecenstva českého.

10. Aby Čech, jenž do Ameriky se ubírá, poznal už napřed poměry Nového Světa, aby už napřed přiučil se poněkud angličině, která je tam řečí panující, a aby konečně věděl, kde všude za mořem krajané usazeni jsou, vydal jsem spis pod názvem „České osady v Americe“. Je to objemná kniha, vkusně vázaná. Zároveň jsem vydal „**Kapesní slovník česko-anglický**“ s úplnou výřečností pro samouky, 8000 slov čítající. Obě knihy, které stály práci a peníze, dávám svým **cestujícím na památku** zdarma. Jsou to knihy pro vystěhovalce drahocenné, neb přispívají víc, než cokoli jiného k tomu, aby našinec octnuv se v Americe záhy vpravil se do poměrů a brzo se tam uchytil.

11. Veškeré služby poskytuji svým cestujícím úplně zdarma. Sám už hamburský zákon zakazuje jednatelům bráti za služby vystěhovalcům prokázané jakousi odměnu a ukládá lodním majetníkům, aby své jednatele odškodňovali sami, což se děje povolením percentní náhrady z odvedených peněz. Tato náhrada je můj jediný výdělek, který při dopravě cestujících mám.

12. Mým prostřednictvím cestuje skoro na každé lodi četnější česká společnost. Tím najde u mne Čech české soudruhy a cestou se pak nestýská. Čím více krajanů jede pohromadě, tím je jim veseleji. Mezi větším počtem českých cestujících nalézá se vždy někdo, jenž německého jazyka mocen jest a jenž pak, je-li toho potřebí, dělá ostatním tlumočníka. Výhoda spočívá v tom, že se každý Čech na lodi

smluví, což tím větší váhy nabývá, kdyby někdo roznemoha se na lodi potřeboval lékařské pomoci.

Má adresa.

V Hamburku jsem nyní již 20 roků. Za tuto dobu měnil jsem místnost čtyřikrát. Nyní nalezá se má kancelář v čísle 23. Kleine Reichenstrasse. Vzdálenost od nádraží jenom asi 5—10 a od přístavu asi 15 min. cesty. Má protokolovaná firma zní jednoduše: Jos. Pastor, Hamburg. Veškeré dopisy s touto adresou správně dojdou. Adresa ulice je vedlejší. Našincové se domnívají, že by list bez udání ulice a čísla v tak velkém městě nemohl býti dodán. V tom jsou však na omylu. Pošta zná adresy protokolovaných firem velmi dobře. Pastorova adresa je tudíž snadno ku pamatování. Pak ale ať se adressa nepíše jinak, než jen Jos. Pastor, Hamburg, beze všech titulů a dalších přívěsků. V Německu poštovní úředník neumí česky a napíše-li někdo na obálku ku příkladu „v Hamburku“ místo Hamburg, už ho to mate. Do Německa nechť se píše adresa německy; z Německa do Čech a na Moravu se může psáti adresa už česky, jen když na konec připojí se slovo „Böhmen“ neb „Mähren“. Německý poštmistr pošle list jednoduše do Čech neb do Moravy, kde pak adrese už rozumí. Toto pokynutí platí hlavně mým cestujícím, kteří odtud rozlučují se ještě písemně s domovem. — Adresa mé filialky v Novém Yorku zní: Jos. Pastor, 1432, I. Avenue, New York. Při této adrese ať se ulice a číslo nevynechává, sic by dopisy nedošly. Je to mezi 74. a 75. ulicí ve středu české čtvrti. Můj zástupce p. Václav Jarkovský má do státního ústavu přistěhovaleckého volného přístupu a cestující mohou s ním buď tam či v blízkém katolickém ústavu „Leo House“ č. 6. State Str. mluviti, aneb také s mým synem Otakarem, kteří obadva s ochotou krajanům poslouží. Vím z vlastní zkušenosti, jak člověk je slepým vystoupiv v Americe na břeh.

Pastorova pisárna v Hamburku.

Má pisárna umístněna jest v čísle 23. v ulici Kleine Reichenstrasse v 1. poschodí. Uprostřed prů-

Kde krajan nemiluje krajana, má cizozemce za pána. — Kdo se za vlastní řeč stydí, hoden potupy všech lidí.

jezdu v pravo vedou schody nahoru. Okna jdou na ulici a v oknech jsou nízké modré záclony, bíle popsané mou firmou. Vchod do pisárny je skleněnýma dveřma; na tmavém skle je průsvitně psaná má firma. Já sám žádný hostinec nevedu; své cestující odporučuji do Oelkersova hostince v téže ulici šikmo naproti v čísle 10. Z mé pisárny je vidět v levo na náměstí zvané „Fischmarkt“, na němž stojí vodotrysk (kašna) s vysokým pomníkem. Já vše toto uvádím, aby cestující, jenž se mnou chce jednat, přesvědčiti se mohl, zdaliž také v mé pisárně jest. Často se stává, že Čech zavlečen do jiného hostince neb do jiné pisárny, kde se buď přímo za Pastora vydávají aneb kde se snaží vzbuditi dojem, jako by u Pastora byl.

Český paroplavební jednatel.

Z Evropy do Ameriky nelze se jinak dostati, než jen přes moře po lodi. Česko-moravská vlast žádného moře nemá, ani žádných námořních lodí. Našinec do Ameriky cestující je tudíž odkázán na cizozemské přístavy, kde se, jak známo, česky nemluví. Úkol českého jednatele je proto zřejmý a svrchovaně oprávněný: má být svým rodákům tlumočníkem, prostředníkem a ochrancem. Kdo zná tu úzkost a ten strach, jež náš venkovan pociťuje z neobyčejně daleké cesty přes moře a přes cizé země, kdo zná ty útrapy, jež člověk zakusí, když taková cesta spravedlivě se mu nevysvětlí a neurovná, kdo zná ty rejdy, jež dějí se na vystěhovalcích, jelikož snadno pro svou neuvědomělost dají se oblafnout, kdo zná konečně tu smutnou pravdu, že Čech se svou mateřštinou daleko nedojde, a stane-li se mu po cestě nehoda, on svého práva domáhati se nemůže, nejsa mocen některé světové řeči; kdo vše to v úvahu vezme, ten také dovede ocenit význam solidního jednatelství českého. Nikdo nevezme si s českými pasažéry tolik práce, nikdo nezná potřeby našeho venkovského lidu pro jízdu tak dalekou lépe, nežli český jednatel, který zároveň, je-li samostatným a požívá-li chvalnou pověst, skýtá svým zákazníkům dostatečných záruk pro správné provedení svěřených mu záleži-

Ne toho pták, kdo ho skube, ale kdo ho hojí. — Ostýchavost nepřítel živnosti i zmužilosti. — Dobře započni, dobře skonči.

tostí. On musí, aby svým závazkům vůči cestujícím vždy vyhovil, předně složiti kauci, a nabýti úředního schválení, a za druhé veda obchod pouze český musí přísně dbáti nejen na solidnost ve všech výkonech, nýbrž i na starostlivé obsloužení svých svěřenců, aby pro budoucnost před českou veřejností obstál a v zasloužené přízni pokračoval. Jediný případ nesprávnosti, tiskem ve známost uvedený, může českého jednatele úplně zničit, a v tom právě spočívá ta silná záruka, již samostatný jednatel český svým rodákům skýtá. Cizorodý jednatel, jenž provozuje pomocí českých písařů český obchod jen tak co vedlejší, nestojí k Čechu v poměru co rodák k rodáku, nýbrž vždy jen co výdělkář; kdo se naň obrátí, popřeje mu výdělek, ale mnoho služeb a národní upřímnosti od něho očekávat se nesmí; mluvte s ním, když je — neznalým Vašeho jazyka, skládejte důvěru v něj, když on důvěry k Vaší národnosti nemá. „Svůj k svému“. Platnost tohoto přísloví ukazuje se právě v cizině, kde Čech bývá opuštěným, neumí-li jinou řeč, a málo náviděným, dovede-li smluviti se s kýmkoli. Český jednatel v přístavním městě odkázán je výhradně jen na Čechy, nemaje u jiné národnosti pražádné přízně, protože je Čechem, a neměl by tudíž Čech přáti Čechovi, anať sama už národnost jednoho na druhého odkazuje? Ať tudíž nikdo nemyslí, že český jednatel láká k vystěhování do Ameriky, rozešle-li někdy své nabídky; neníť to lákáním, nébrž pouhým upozorněním těch, jichž úmysl stěhování již upevněn jest, aby použili ku své jízdě prostřednictví bezpečného, výhodného a především vlasteneckého. Jsou to nabídky, jichž ještě nikdo nelitoval, kdo jich přijal aneb kdo jich dále jinému odporučil; neboť čelí v první řadě k ochraně a ku hmotnému i duševnímu prospěchu ubohého lidu našeho, vydaného v šanc všem zlobám a nehodám na jeho smutné pouti vystěhovalecké. I pro dobrou věc stala se bohužel nynější doby jakási agitace nezbytnou, poněvadž cizorodá konkurrence přičiněním četných agentur po česko-moravském venkově napíná všech sil k opanování celého obchodu v našich vlastech. A může česká veřejnost vůči této tuhé soutěži zazlívati solidním firmám českým, že uchá-

zejí se o přízeň svých rodáků? Těch samostatných firem českých je jen po skrovnu a bylo by věru k politování, kdyby časem český lid českých závodů v přístavech neměl. Komu tudíž tento spis do rukou se dostane, nechť jím nepohodí, nemá-li proň žádné ceny; snad se časem hodí pro někoho jiného, jemuž by se postoupením jeho posloužilo. Odporučováním a podporováním českých podniků uznaně dobrých a pro rodáky, nemají-li záviseti od cizácké milosti či nemilosti, uznaně potřebných, pracuje se pro zájmy české, pro zájmy národní.

Pojišťování místa na lodi.

Na paroloď vejde se obmezený pouze počet cestujících a jakmile počet tento je doplněn, nesmí pod vysokou pokutou přijmouti se více ani človíček. Policejní předpisy k zamezení nějakého přeplnění jsou velmi přísné. Loď se právě nastavit nedá jako snad železniční vlak přibráním několika vozů. Lodní správa je povinna, úřadům 2 dni napřed oznámiti, pro jaký počet cestujících v mezipalubí hodlá ponechati místa a tento počet je pak rozhodujícím. Ostatní prostora v mezipalubí použije se pro náklad; neboť místo na lodi jest to jediné, jež se dá využitkovat. Úřadníci jdou na loď a vyměří místnost pro mezipalubníky ponechanou. Zákon určuje prostranství 2·85 kub. m. pro každou osobu přes 12 let starou a 1·42½ kub. metru pro každé dítě od 1. do 12. roku. Určený počet se překročit nedá. Cestující, který neposlal dříve závdavek a zůstane pak zpět, běduje a diví se, proč by se nedalo pro jednu neb 2 osoby ještě místo udělat. V posledním okamžiku nedá se více ničím hýbat. Rozdělení je hotovo a zbývající místnost naplněna nákladem, jenž právě tolik vynese, co cestující sám; neb 1 kub. metr zboží I. třídy stojí z Hamburku do Nového Yorku dol. 7·50, což dělá 7·50 × 2·85 = dol. 21·35 po 2 zl. 40 kr. = zl. 51·24. Z toho už vysvítá jasně, že se místo nemůže ponechávat do zásoby na nejisto, když se dá využitkovat jiným spůsobem rovněž tak výhodně. Jest tudíž potřebí, aby zasláním závdavku místa záhy se zabezpečila. Při tak daleké jízdě, kterouž cestující

Nám dobře a nikomu zlé, toť dle zákona život. — Ruka ruku utírá, noha nohu podpírá. — Moudrý v hádce ustoupí.

Špatně se slepice poradí s liškou. — Čím plnější klas, tím hlouběji se kloní. — Hodiny zůstanou stát, ale čas nikdy.

Jenom zdola leze se po žebříku nahoru. — Moc opije i to nejlepší srdce právě jako víno opije tu nejsilnější hlavu.

Jak ty rodiče své, tak tě uctí dítky tvé. — Kdo neposlouchá tátu, prokáže poslušnost katu. — Častá změna, špatná měna.

do Ameriky před sebou má, není radno, jen tak na zdařbůh pouštěti se do světa. Čím spíše cestu sobě předem urovná, tím spíše vyhne se nesnázím a tím více uspoří peněz. Závdavek obnáší 10 zl. r. m. za jednu osobu přes 12 roků starou a po 5 zl. r. m. za děti do 12 let. Za kojence do 1. roku závdavek zasýlati netřeba, jelikož leží s matkou na jedné posteli a žádného místa proto pro ně se neponechává. Tyto částky jsou nejnižším obnosem, za který se na lodi místo vůbec zabezpečuje. Vy ale můžete zaslati také více, i třeba celý převoz, chcete-li své peníze na jízdu určené bezpečně uschovat. O celý právě obnos, jenž se co závdavek sem odešle, platí se pak méně. Kdyby něco přebývalo, hotově se zde vyplatí. Mnohdý se stane, že cestující po desítce za osobu doma nemá. V tom případě, aby čas zbytečně neucházel, může poslati se menší závdavek, řekněme po pětce za osobu, a já pak druhou pětku dosadím. Oč se nejvíce jedná, je, aby byla místa pro Vás obsazena. Složený závdavek poskytuje vždy přednost a dá se v pádu potřeby snadno prodloužit. Nemilé však jest, když člověk je už docela připraven a musí pak, protože v čas závdavky neposlal, doma čekat a z hotového být živ. Takové opomenutí přijde obyčejně draho. Já proto radím důtklivě a upřímně, neváhat zasláním závdavku ani hodinu, jakmile dobu svého odjezdu můžete přibližně určit. Loď pro Vás vyberu poměrně nejlepší, což v poslední chvíli nedá se více konat. Vám pak zbude dosti ještě času k urovnání svých domácích záležitostí. Kdyby ale nadešla nutnost, odjezd odložit na pozdější dobu, zůstává Váš závdavek nezkráceně v platnosti po celý rok aneb vrátí se Vám, učiní-li důležité příčiny Vaši cestu do Ameriky nemožnou.

Doprava dítek.

Rakouské a uherské dráhy dopravují děti méně nežli 10 roků staré za polovičku a děti, které se musí ještě nosit a které sedí na klíně svých rodičů zdarma.

Německé dráhy dopravují děti od 4 do 10 let za polovičku a děti do čtyř let, nevyžaduje-li se pro ně zvláštního místa, jedou zdarma.

Americké dráhy dopravují děti od 5 do 12 let za polovičku a děti do pěti let zdarma.

Na parolodích z Evropy do Ameriky platí se za děti od 1. do 12. roku poloviční cena a za kojence do 1. roku po 9 markách německé měny čili po 5 zl. r. m. (Plat za kojence na lodích je americký poplatek z hlavy.)

Lodní zápisy.

Po obdržení závdavku vystavím lodní zápis, jenž má následující znění:

Zaslaný obnos zl....... r. m. patřičně došel a ochotně sděluji Vám, že ..... míst ...... v .... na ...... parolodí ...., která dne ...... 189 **z Hamburku** přímo **do Nového Yorku** vypravena bude, pro Vás objednána a ponechána jsou. Vy máte zaplatit

pro ...... /1 (dospělé osoby) po zl. .... dělá zl. .... r. m.
pro ...... /2 (děti od 1. do 12. roku) po zl. .... dělá zl. .... r. m.
pro ...... /0 (kojenci do 1. roku) po zl. .... dělá zl. .... r. m.

Úhrnem za převoz přes moře . . . . zl. .... r. m.

Na to se složilo, jak svrchu udáno .... zl. .... r. m.

Zbývá ještě k doplacení v rakousk. bankovkách zl. .... r. m.

Dále máte zaplatit za .... železničn líst **z Nového Yorku** do .... po zl. ...... r. m. zl. .... r. m.

Za odeslaná předem **do Hamburku** zavazadla ...., kousky z .... zl. .... r. m.

Úhrnem . . . . . zl. .... r. m.

Kvitance.
Zbytek zl. .... r. m. doplacen
v Hamburku, dne ....

Podpis.

Hořejší formulář cestujícího poučuje jak se osoby na lodi dle ceny třídí. Cena řídí se dle stáří. Radno proto při obsazování míst udati jméno a příjmení, stáří, zaměstnání a bydliště každé jednotlivé osoby, jelikož jest toho potřebí k vystavení lodního zápisu a k zhotovení seznamů, jež předepsány jsou zákony hamburskými i americkými. Rovněž radno udati místo v Americe, kam se pojede, aby cena železničního lístku již napřed vepsána býti mohla k vůli ušetření času při výpravě zde a pak aby cestující již

Kdo má koně, snadno k němu sedlo najde. — Zrno tone, pleva pluje, proto přadce plevou sluje. — Kdo se ptá, nebloudí.

V pořekadlu soustřeďuje se moudrost mnoha lidí. — Čest má i žebrák, jenž se zlobí, vidí-li žebrat jiného.

také napřed věděl, co platiti bude. Každý cestující musí lodní zápis v mé písárně v Hamburku předložit, aby se všechny platy v něm poznamenat a kvitovat mohly. Pak se mu opět vrátí, aby vždy věděl, mnoho-li platil a za co. Kdo by se s lodním zápisem nechtěl nosit, aby snad ho neztratil, může si ho opět ke mně odeslat poštou a já ho uschovám, až majitel sám se dostaví.

Rozvrh železniční jízdy evropské.

S lodním zápisem odešlu cestujícímu zároveň rozvrh jízdy do Hamburku, tak zvanou „maršrutu", která mu poví, kterým směrem se má ubírati, kdy z domova vyjeti, kde co platiti, kde se přesedá, kde na hranicích celní prohlídka se odbývá atd. Podle této „maršruty" nikdo nezbloudí a bezpečně se do Hamburku dostane; neb obsahuje současně podrobnou železniční mapu z Rakouska do Hamburku a zároveň také kousek plánu města Hamburku, na němž jsou naznačena nádraží, má písárna, Oelkersův hostinec a přístaviště „Passagierhalle auf dem Grasbrook." Chce-li šetřit peníze a použít Německem třídu čtvrtou, která je o celou polovičku lacinější, nežli třída třetí, tož sezná rovněž z „maršruty", kde a kdy a za co čtvrtá třída jezdí. Tím současně zví, mnoho-li na cestu do přístavu bude potřebovat rakouských a německých peněz, kteréž poslednější si buď už doma neb na hranicích může zaopatřit. Kdo by však k výměně doma neměl příležitosti aneb kdo by se obával býti cestou ošizenu, může k závdavku přiložiti na výměnu po desítce za celou osobu, pojede-li čtvrtou třídou, a po 20 zl., pojede-li třetí třídou, a já mu poštou odešlu německé marky dle denního kursu, ovšem v nevyplaceném listě, jenž stojí 30 krejcarů. Z těchto částek vybyde cestujícímu ještě něco německých peněz na útratu, což nikterak neškodí, jelikož po cestě den a noc trvající, vždy něco buď k jídlu neb pití zakoupiti se uzdá a k zoufání to bývá, když člověk v cizozemsku nemá v kapse domácích peněz a rakouských mimo směnárnu bráti každý se zdráhá. Sestavování tak dokonalých „maršrut", jakých já svým cestujícím posýlám, vyžaduje

mnoho času a mnoho bedlivé práce a proto nikomu „maršruta“ dříve se nepošle, dokud závdavkem své místo nezajistil a takto mým cestujícím se nestal.

Převozní ceny.

Převozní ceny udávám v příloze napřed. Ceny často se mění, hlavně udávají-li se v rakouské měně, ažiu podléhající. Ceny neurčuje jedna paroplavební společnost sama o sobě, nýbrž všechny dohromady. Na sjezdu usjednotí se, jaké ceny každá společnost smí a musí bráti. Čím vyšší cena, tím lepší loď, aneb tím laciněji lze se do dotyčného přístavu dostati; čím nižší cena, tím horší loď aneb tím více člověk utratí, než se do přístavu dostane. Věc je urovnána tak, aby žádná paroplavba nebyla v přílišné výhodě proti jiným. Nikdo nesmí ceny snížit bez svolení ostatních. Na uchylky od pravidel uložena velká pokuta. Laciné ceny může vyhlašovat každý, poněvadž nejsou vysoké. Neboť i na expressní lodi i se stravou neplatí se víc než 1 krejcar za kilometr. O snížených neb lacinějších cenách nemůže však býti nikdež ani řeči. Všechno má svůj háček. Já proto nízkými cenami nikdy k sobě nelákám. Mně hlavně záleží na spravedlivém obsloužení svých cestujících, na všemožném zkrácení a zmírnění neumlčitelných obtíží s lodní dopravou v mezipalubí. Pravdou jest a pravdou zůstane, že věc nejlacinější bývá také tou nejhorší. Přes moře jeti v mezipalubí, není žádná rozkoš, ať už se jmenuje loď tak či onak. Čím dříve moře se přerazí, tím dříve se mukám udělá konec. Jenom v tom a pak zároveň v úspoře času spočívají výhody rychlolodí. Ostatní je všude všechno stejné a k vybrání nikde nic není. Mezipalubí je mezipalubí; je to poslední třída, tak asi jako na železnicích čtvrtá a kde té není, třetí třída. Třetí třída je všude skoro stejna na všech železnicích a mezipalubí je všude skoro stejné na všech parolodích. Pohodlí začíná teprv v druhé a první třídě. Nádhera námořního paláce neprospěje tomu, kdo schoulen bydlí v nejzadnějším koutě. Na co největší třeba klásti váhu, je, aby Čech, jenž cizých jazyků nezná a světem málo ještě prošel, svěřil urovnání svých cestovních

Slyš moudrých lidí rady: Můžeš-li, nedávej se do svády. — Poctivý-lis buď mi bratře živ! ať si víra tvá jakákoliv.

Smutné, musíš-li žádat cen nespravedlivých, abys spravedlivých dostal. — Nepůjčíš-li, hněvu na týden; půjčíš-li, na rok.

záležitostí osvědčenému českému jednateli v přístavu. Jenom ten může mu při tak daleké jízdě prokázati platných a vzácných služeb, chráně ho před škodou a před zbytečným utrpením.

Slevování.

Vícero jinorodých firem uchází se pomocí českých písařů o české vystěhovalce, nabízejíce láci nad láci na nejvýbornějších rychlolodích, při čemž se však nejmenuje ani loď, ani přístav, ani den odjezdu. Hází se páté přes deváté. Obyčejné lodě vydávají se za poštovní, poštovní za expressní atd. Zamotávají věc co možná nejvíce. Český venkovan, omámen lácí a podmaštěnou řečí úskočného výdělkáře, sedne rád na vějíčku. Pošle žádaný závdavek. Leč na neštěstí přišel závdavek prý o den později a laciné lodě jsou prý už obsazeny. Nezbývá prý nic, nežli sednouti na lodě dražší. Vystěhovalec si dělá trpkých výčitek, že zasláním závdavku příliš otálel, ale po skutku zlá rada. Uspokojí se a je jeho. Tak se chytají hejli. Dobrodineček přislibuje ostatně ještě za spolucestující, které mu odporučí, až po 8 zl.; jelikož však tuto náhradu přislibuje za spolucestující **každému** cestujícímu, neobdrží žádný nic. Do nebe vynášené poštovní rychlolodě bývají často staré haraburdí a bůh sám ví, kdy a z kterého přístavu odjedou. Vystěhovalec čeká a čeká, utrácí a utrácí, konečně pošle se dále. Železniční lístky do přístavu obstarají se mu za vyšší cenu a za dopravu zavazadel počítá se daleko více, než co sazba obnáší. V přístavě nastávají nové trampoty, nové výdaje. Na lodi jede kdo ví jaké, s přesedáním kdo ví kde a tluče se mořem kdo ví jak dlouho. Avšak i za Oceanem má ho dobrodinec ve svých rukou. Musí vystoupiv z lodi ještě na několik dní do hostince, jehož majitel je s dobrodincem ve spojení. Ostatní vystěhovalci jedou ihned dále, kam jejich lístky po amerických železnicích znějí. On ale musí čekat, až mu hostinský zaopatří lístky na tratě oklikami lacinější za cenu nejdražší. Dobrodinci plynou takto z jednoho lístku do kapsy 2 až 4 dollary a zisk hostinského, jenž počítá za osobu nejméně $1^1/_2$ dollaru (3 zl. 60 kr.) za den, bývá rovněž nemalým.

Kdo poctivost jednou ztratí, tomu se víc nevrátí. — Desetkrát měř a jednou řež. — Tobě k vůli vůl se neotelí.

Krása očím pastva a duši vazba. — Dokud růže voní, každý o ní stojí. — Smrti-li se bojíš, za život nestojíš.

Není-li vystěhovalec pevně rozhodnut, kde se usadí, přemluví ho dobrodinec do nezdravých a sibířských krajin, kde se platí za dodání jedné duše 5 doll. Útrapy jsou k nevypsání, kterých vystěhovalec sednuvší žvástavým lákadlům na vějíčku snášeti musí jak na penězích, tak na těle i na duchu a proto nechť každý dbá varovného hlasu: „Láce nad láci, peníze darmo.“ Nářek je pak velký, ale vystěhovalec, stydě se za vlastní hloupost, že se tak notně dal napálit, spílá jen všeobecně: „jeden šíbal větší než druhý“, a obecenstvo nerozeznává takým spůsobem poctivé jednatele od nepoctivých. Poctivý jednatel má ceny pevné. Nežádá ani o krejcar více, ani méně, nežli paroplavební společnost sama. Slevovati pod rukou, je zakázáno pod pokutou odejmutí jednatelství pro nesprávné vedení. Společnost i úřadové přísně nalehají na to, aby každý cestující stejnou platil cenu. A poctivý jednatel také sleviti nemůže; neb kdyby slevil, slevil by svá procenta, jež jemu skytá paroplavební společnost jakožto náhradu za jeho práci. Jest to ku př. u mne ten jediný výdělek, z kterého vydržuji sebe i kancelář. Kdybych se tohoto výdělku oprávněného vzdal, musil bych se uchylovati od pravdy a zabočiti v jiné směry neoprávněných praktik po spůsobu shora naznačeném. Lapáním pouhého vzduchu nenasytí se žaludek. Kdo dává, co nemá dát. bere, co nemá brát. Kdo v zdánlivý prospěch Váš postupuje výdělek, jedině oprávněný z obchodního řízení s Vámi, prozrazuje, že mu tento výdělek nestačí. Raději ho obětuje, aby vyzískal větší. Přináší obět ku přilákání — kořisti. Bohužel dává se snadno lapit lidská lehkověrnost, drzou lží zmatena, přítelíčkováním podkuřovánä a úlisným chvástem omámena. Na rtech med, v srdci jed. Mým heslem jest: „Svůj k svému a vždy dle pravdy“. Pravda jest toliko jedna. Pravdu žádáte, tu ji máte. Já se neřídím starou zásadou, že svět chce být klamaným. Co by bylo platno, vyličovat jízdu po lodích za rozkoš, sebe za nějakého generálního ředitele, bohatého bankéře aneb malovat jiných ještě strak na vrbě. Vám bych lhaním neprospěl a sám bych se snižoval. Cesta přes moře v mezipalubí je a zůstane vždy jakousi obtíží. Rovněž co rozumný muž snadno

poznáte, že přílišné vychloubání své věci a hanění věci cizé, zvučné nabízení láce a bůh ví jaké všechno liché tlučení na buben páchne jarmarečnictvím. Já co skromný člověk nehonosím se, že lodě mnou zastupované jsou rychlejší, lacinější a zařízenější, nežli jiné; nevypínám se, že u mne budete lépe a laciněji obsloužen, nežli u jiného: já Vás toliko svatosvatě mohu ubezpečit, že jiné lodě (vždy u porovnání cen k druhu lodí, zdali expressní, poštovní či obyčejné) nejsou nikterak rychlejší, ani lacinější, ani zařízenější, nežli jsou naše, a že někdo jiný neobslouží Vás lépe **a laciněji, nežli já. Tato záruka Vám snad postačí; větší ani nelze dáti.** Tyto řádky dobře posuzujte, kdyby ještě někdo přišel k Vám a jal se přemlouvati Vás na stranu jinou. Venkovských agentů je všude hojnost pro firmy různé národnosti různého vyznání v různých městech. Každý z nich k vůli vlastnímu zisku svého pána chválí, at už je chvály hoden čili nic, každý z nich svého soka haní, ať už je hany hoden čili nic. Vy ale nepochybíte, setrváte-li se mnou při hesle: „Svůj k svému a vždy dle pravdy“.

Povrchní rozpočet jízdy ku př. z Prahy do Chicaga.

I. Nejlevnějším způsobem:

Z Prahy do Hamburku dráhou s upotřebením v Německu čtvrté třídy	r. m. zl.	10.—
Z Hamburku do Nového Yorku po obyčejné parolodi	„ „ „	57.—
Z Nového Yorku do Chicaga oklikou přes Norfolk	„ „ „	28.50
	r. m. zl.	95.50

II. Nejdražším způsobem:

Z Prahy do Hamburku veskrz III. třídou pro všechny vlaky, tedy i rychlíky	r. m. zl.	17.—
Z Hamburku do Nového Yorku po expressní rychlolodi	„ „ „	68.—
Z Nového Yorku do Chicaga přímo dráhou	„ „ „	31.—
	r. m. zl.	116.—

Za děti od 5. do 12. roku počítá se veskrz polovička; za děti od 1. do 5. roku na lodi polovička, na americké dráze nic a na rakouských a německých železnicích, jsou-li děti malé, také nic; jinak přes 4 leta na drahách v Rakousku a Německu (viz článek „Doprava dítek") polovička. Za kojence do 1 roku nepočítá se na drahách nikde nic a na lodi po 5 zl. r. m.

Vzdálenosti.

Z Prahy do Hamburku	670 kilometrů.
Z Hamburku do Nového Yorku	6.576 kilometrů.
Z Nového Yorku do Chicaga .	1.605 kilometrů.

Dle toho přijde jízda

za 1 kilometr	Nejlevněji v krejcar.	Nejdráže v krejcar.
na evropských drahách beze stravy	1.47	2.54
na amerických drahách beze stravy	1.77	1.93
na parolodi přes moře se stravou	0.86	1.03

Vedlejší útraty po cestě.

Jízda, dejme tomu, z Prahy do Chicaga trvá nejrychlejším způsobem

z Prahy do Hamburku	1 den;
pobyt v Hamburce	2 dni;
z Hamburku do New-Yorku	8 dní;
pobyt v New-Yorku	1 den;
z New-Yorku do Chicaga	2 dni;
	14 dní.

Že se za 14 dní něco utratí, vyrozumívá se samo. Mírně počítáno, možno útratu odhodnout na 1 osobu při jízdě

z Čech a z Moravy po dráze za jídlo a pití, někdy i přenocování, převoz z jednoho nádraží na druhé	zl. 1.—
v Hamburku v hostinci za byt a stravu ve III. třídě, 90 kr. denně, za 2 dni . . .	„ 1.80
nápoje 25 kr. denně, 2 dni	„ —.50
na lodi pivo za 8 dní	„ 1.—
Snešeno	zl. 4·30

Přeneseno	zl. 4·30
v Novém Yorku 1 den přes noc	„ 2.50
„ „ nějakou zásobu potravy na dráhu na 2 dni	„ 1.—
10 skleniček piva po 5 c = 50 c, aneb místo piva nějakou kávu či polévku	„ 1.20
	zl. 9.—

Příjezd do Hamburku.

Dle zákona a policejních předpisů nesmí nikdo čekati na vystěhovalce uvnitř nádraží, kde se slezá z vozů. Jenom hostinští, mající úřední koncessi k vedení **vystěhovaleckého hostince**, smí čekat u nádraží venku u hlavních vrat, kde se z nádraží vychází na ulici. Uvnitř je strážník v uniformě s helmou, jenž vystěhovalce přijímá a dle hostinců, na které ukážou lístky, třídí. Napřed musí ostatní obecenstvo s vlakem přijedší býti z nádraží ven. Pak jde strážník s vystěhovalci do jednoho hostince patřícími na ulici ven a vyvolá jmeno hostinského, jenž své cestující přijme a odvede. Strážník se vrátí a přivede vystěhovalce zase jiné do jiného hostince patřící atd. Firma Josef Pastor odporučuje svým cestujícím hostinec Františka Oelkerse v kleine Reichenstrasse č. 10 naproti své písárně. Jinak ale může každý ubytovati se, kde se mu líbí. Nikdo se nenutí. Hostinec není sice velký, ale patří k těm nejlepším a nejspořádanějším a leží po ruce. Kdo se **v tomto hostinci** ubytovati hodlá, ať vycházeje z nádraží drží lístek hostinského v ruce vzhůru a volá jmeno Oelkers. Okolo nádraží bývá o pasažéry tahanice; tomu ať se každý Čech vyhne, nechce-li býti zavlečen. Kdo jede prostřednictvím Pastorovým, obdrží s lodním zápisem kousek plánu města Hamburku, kde jsou naznačena nádraží, hostinec Oelkersův, písárna Pastorova a přístaviště.

Hostinec v Hamburku.

Až přijedete do Hamburku, můžete se, nežli budete sedat na loď, ubytovati v hostinci Frant. Oelkerse v ulici Kleine Reichenstrasse čís. 10. Je to slušný, čistý a laciný hostinec a leží šikmo naproti mé kanceláři. Z hostince ke mně budete mít proto

pouze přes ulici. Jeho lístek při vystupování z vozu na zdejším nádraží zastrčte si za klobouk či za čepici nebo jej držte v rukou, aby strážník, jenž ještě uvnitř vystěhovalce dle hostinců třídí, věděl, kam patříte. Vycházeje z nádraží na ulici uvidíte v pravo i v levo celou řadu čekajících hostinských. Tu volejte, abyste byl úplně jist, že přijdete na pravou adresu, ještě jednou hlasitě jmeno Oelkers a mějte jeho lístek buď za kloboukem aneb ho držte rukou vzhůru, aby viditelným byl. Tím bude hostinský Oelkers na Vás upozorněn a ujme se Vás. Hostinec vystěhovalecký má tři třídy. Byt se stravou za 24 hodiny stojí v I. třídě $3^{1}/_{2}$ marky, v II. tř. $2^{1}/_{2}$ marky a v III. třídě $1^{1}/_{2}$ marky. Pouhý byt beze stravy stojí za 24 hodiny v I. tř. $1^{1}/_{2}$ marky, v II. tř. $1^{1}/_{5}$ marky a v III. třídě $^{3}/_{4}$ marky. Za děti od 1. do 12. roku platí se polovička a děti do 1 roku uhostěny jsou zdarma. Za dovežení zavazadel z nádraží do hostince počítá se až do 50 kilo po 50 trojnících a od 50 až do 100 kilo po 1 marce (1 marka platila při vydání tohoto spisu 57 krejcarů). Tatáž sazba platí za dovežení zavazadel z hostince na loď. Hostinský musí cestující v čas doprovoditi na loď.

Zprávy o přijetí lodi na místo.

Cestující vystoupivše za mořem na břeh nemají pro samou novotu aneb pro starosti a trampoty obyčejně buď ani chuti, buď ani času, buď ani příležitosti, dáti svým lidem věděti, že šťastně přes vodu se dostali. Doma nastává pak obava, zdaliž loď nepotkalo nějaké neštěstí atd. Tomu dá se předejíti, když cestovatel udá v mé písárně adresy osob, jimž se zpráva má podati. Jakmile loď přirazí, dojde o tom telegram a já pak podám frankovaně všem, jichž adresy za tím účelem u mne zanechány, písemní zprávu, že paroloď ta a ta, s kterou N. N. odejel, dne toho a toho, tu a tu hodinu šťastně do přístavu toho a toho se dostala. Za podání těchto zpráv nevyžaduje se žádného platu.

Svobodný náklad.

1. Na rakouských drahách. Na c. k. rakou-

Na výhru naklaď; dbej jenom, abys neprohrál. — Nejez na sádlo, ale na sílu. — Nech piva, pij vodu, nečiň kapse škodu.

Staré chrámy dobré zvony mají. — V každé věci hleď konce. — Nikdo svých chyb nevidí. — Kráčej ty svým krokem.

ských státních drahách, kde je pro dopravu osob zavedena pásmová sazba (viz tuto), není žádný svobodný náklad. Na ostatních drahách je na 1 lístek v I., II. a III. třídě povoleno 25 kilo a $^1/_2$ lístku 12 kilo zavazadelního nákladu zdarma; co je přes váhu, za to se počítá za každých 10 kilo a za každý kilometr $^1/_5$ krejcaru. Dále se platí manipulační poplatek 7 kr. vždy za každou dráhu a 5 kr. kolek, když zavazadla přesahují zdarma povolenou váhu.

2. Na uherských drahách. Na uherských státních drahách, na uherské severozápadní dráze jakož i na Košicko-bohumínské dráze není žádný svobodný náklad, jelikož nyní na těchto drahách panují pásmové sazby (viz tyto). Rakousko-uherská státní dráha v Uhrách počítá za každých 10 kilo za každý kilometr $^1/_{10}$ kr. Ostatní dráhy v Uhrách mají sazby jako dráhy rakouské.

3. Na německých drahách, a sice na saských a pruských, je na 1 lístek I., II. a III. třídy povoleno 25 kilo nákladu zdarma a na $^1/_2$ lístku 12 kilo. Za převahu se platí za každých 10 kilo a za každý kilometr $^1/_2$ trojníku (Pfennig). Na lístek IV. třídy není žádný svobodný náklad, než jen co člověk může s sebou vzíti do vozu.

4. Na parolodích přes moře neplatí jak při nákladě tak při zavazadlech žádná váha, nébrž jen míra. Na lodi se úředník neptá, jak jsou zavazadla těžká, nébrž pouze jak jsou velká. Na 1 jízdní lístek povoleno $^1/_2$ krychlového čili kubického metru zdarma a na $^1/_2$ lístku $^1/_4$ krychl. metru; kdo má přes míru, musí doplácet dle tarifu: 50 německých marek za 1 kubický metr, což je asi $1^1/_4$ marky za jednu kostkovou stopu.

5. Na amerických drahách má vystěhovalec na 1 celý lístek 150 amerických liber nákladu svobodno, což je asi 68 kilo, a na $^1/_2$ lístku 75 liber (34 kilo). Co je přes váhu, platí se ku př. z Nového Yorku do Chicaga (960 anglických mil = 1.645 kilometrů) dle tarifu: 1 dollar 95 centů za 100 liber (čili asi 4 zl. 65 kr. za $45^1/_3$ kila).

Míra beden a kufrů.

Na lodi se nepočítá náklad dle váhy, nýbrž pouze dle míry a rozměr beden či kufrů najde se, násobí-li se v centimetrech délka výškou a to co vyjde násobí-li se ještě šířkou. Kostkový metr je jeden million kostkových centimetrů a půl metru je půl millionu čili 500.000 kostkových centimetrů. Uvedu příklad. Bedna by byla 102 centimetry dlouhá, 70 centimetrů široká a 70 centimetrů vysoká; tož by v těchto rozměrech obsahovala 102 × 70 = 7140 × 70 = 499.800 kostkových centimetrů, tedy ještě o 200 méně, nežli zdarma povoleno jest. Kufry a bedny nepotřebují míti snad rozměry, jak hořejší příklad udává; mohou míti délku, šířku i výšku jakoukoliv. Já chtěl podati pouhý návod, dle něhož doveda svá zavazadla sám si změřiti předem již každý zví, bude-li musit dopláceti čili nic. Na daleké cestě vyžadují zavazadla nemalé opatrnosti. Bedny a kufry buďtež pevny, aby se nerozbily častým překládáním a házením po cestě, buďtež zavírány na dva silné zámky uvnitř, v pravo i v levo, an se visací zámek snadno urazí a buďtež k tomu ještě obvázány dobrým provazem na kříž, aby se někde těžším udeřením nerozsypaly.

Znamenání kufrů a beden.

Každý kufr a balík, každá bedna a taška atd., jež pošlou se napřed buď poštou neb drahou na adresu Jos. Pastor No. 23 Kleine Reichenstrasse, Hamburg, nechť se znamená dvěma písmeny a jednou číslicí. Za písmena nejlépe třeba volit začáteční písmena jmena a příjmení vlastníkova a za číslici číslo domu, v kterém vlastník posledně bydlel. Majitel by se jmenoval ku příkladu Václav Čech a bydlel by v čísle 31. Svou bednu neb kufr dal by proto znamenati: V. Č. 31. Kdyby měl zavazadel více, řekněme čtyry kusy, dal by první znamenati V. Č. 31, druhé V. Č. 32, třetí V. Č. 33, čtvrté V. Č. 34. Kdyby pak o svých zavazadlech na mne pan Václav Čech psal a je jednoduše V. Č. 31—34 jmenoval, vím ihned, která zavazadla to jsou a mnoho-li kousků. Napíše-li však skoro jeden každý na

kufr jenom adresu Pastorovu, pak mám zde mnoho kufrů a beden se stejnou adresou a rozeznání způsobí obtíží. Kdo proto dá znamenat svá zavazadla jak uvedeno dle svého jmena a příjmení a dle čísla domu, může spoléhat, že budou vždy snadno k rozeznání a že on sám označení čili markování svých beden a kufrů nezapomene. Dejme tomu, že by kufr Václava Čecha, označený V. Č. 31 někde uváznul a že by se musil hledati. Podle znaku se lehko vynajde, ale dle popisu, že je černý, velký, malý atd. těžko; neb v magacínech leží často na sta kufrů a beden.

Zasýlání nákladu.

Zde děje se nejvíc chyb. Proto tento článek doporoučím zvlášť Vaší pozornosti co nejbedlivější. Chcete-li jeti do Hamburku veskrz třídou třetí, máte na jeden celý lístek jenom 25 kilo nákladu svobodno. Za každých dalších 10 kilo platíte něco přes 2 zl. Vy byste měl ku příkladu přes váhu 71 kilo. Dráha už počítá 80 kilo, musil byste za ně nejméně doplácet $2 \times 8 =$ zl. 16, kdežto kdybyste poslal jeden metrický cent do Hamburku 14 dní napřed na mou adresu co obyčejný náklad (německy Frachtgut), platil byste pouze 5 až 6 zl. Posledním spůsobem uspoříte už na 100 kilech víc než 10 zl. a máte pak, když jedete, se svým nákladem méně starostí. Náklad, který jde zároveň s Vámi, musíte na hranicích v celnici dát prohlédnouti, sice by zůstal zpět a nešel by dále, kdežto náklad, napřed poslaný, neprohlíží se nikde, až v Americe. V nákladním listě neudávejte své věci jinak než jen „Effekten“ aneb „Passagier-Effekten“, což znamená věci pro osobní potřebu určené, jako šatstvo, peřiny, prádlo, obuv atd. Často se udává ku příkladu „peřiny“, „peří“, na které je zvýšená sazba, což je zbytečné. Prohlížení působí obtíží; musíte zajít do celního sálu, musíte svůj recepis odevzdat nosičům, kteří na tento recepis zavazadla z vozů přinesou, musíte je otevřít, a když celní úřadník snad všechno rub na rub přeházel, zase zavřít a od nosiče, jehož dobře pamatovati si třeba, si pak dát recepis vrátit zpět, toť se roz-

umí po zaplacení malého zpropitného za vykonanou pro Vás službu. Máte-li úmysl k vůli uspoření peněz použíti Německem třídy čtvrté, která stojí právě jenom polovičku třídy třetí, pamatujte, že na lístek čtvrté třídy nepovoluje se žádný svobodný náklad, než jen to, co člověk může s sebou vzíti do vozu. Rovněž nezapomínejte, že zavazadla, jež s sebou vezete a jež jste dal na váhu, jdou vždy jen tak daleko, jak daleko zní Váš lístek, a že tolikráte vždy znova musíte je dát na váhu, kolikráte svůj lístek po cestě obnovujete. Pozor dávejte na recepis, bez něhož se zavazadla nevydají. Kdo ztratí recepis, ztratí obyčejně zavazadla. Dle mé dlouholeté zkušenosti učiníte nejlépe, když těžší věci 14 dní napřed zašlete, pravím 14 dní napřed, aby byla jistota, že zde budou, nežli Vy přijedete. Skladník na dráze Vám za malou odměnu vše vyhotoví. Rychlozboží (Eilgut) potřebuje do Hamburku asi týden, je ale ještě jednou tak drahé jako náklad. Náklad se musí posýlat na mou adresu: Jos. Pastor, No. 23, Kleine Reichenstrasse, Hamburg, a ne na jinou adresu. Někdo, boje se o svá zavazadla, pošle je na vlastní jmeno. Pak zůstanou ležeti na dráze, způsobí vysoké skladné (tak zvaný „Lagergeld"), majetník přijeda sem musí je hledati, musí se pasem legitimovati, aby dráha se přesvědčila, že mu patří, musí celní prohlídku obstarati, do přístavu je dopraviti atd., kdežto uschování nákladu, který se pošle na mou adresu napřed, děje se u mne úplně zdarma, byť by třeba i celé měsíce zde ležel. K vůli sazbám v zlaté německé měně posýlají menší stanice náklad do Hamburku nevyplaceně. Já takový náklad vyplatím, u sebe uložím, k lodi dopravím a nepočítám cestujícím ani o krejcar více, než jen co hotové výlohy obnášejí. Každému, kdo si přeje, předloží se nákladní list na důkaz, mnoho-li dovoz do Hamburku obnášel. Za dovoz z Hamburského nádraží k lodi platí se u mne 1 marka 10 trojníků za kus a 40 trojníků za celní průvod do svobodného přístavu, celkem tedy 1 marka 50 trojníků čili asi 86 kr. Kdyby se však někomu z jeho zavazadel něco ztratilo po cestě, neberu za takovou ztrátu žádnou zodpovědnost já, nýbrž vždy jen zasýlatel sám.

Opozděné náklady.

Komu by náklad předem do Hamburku zaslaný v čas nedošel, a on proto bez něho cestu přes moře nastoupil, musí se hlásiti u mé filialky Jos. Pastor, 1432, I. Avenue New York, na niž náklad s některou pozdější lodí se odešle s dobírkou vzešlých výloh. Paroplavební společnost čítá za dopravu takového nákladu, když se povolená na jízdní lístek míra nepoužila, 1 dollar za každý kus, ať je velký ať malý, těžký či lehký. V Novém Yorku čítá se rovněž za celní manipulaci, za dovezení na dráhu atd. jakási částka. Cestujícím, jimž by zavazadla zde uvázla, a kteří po Americe jedou dále na západ, možno raditi, aby z Nového Yorku volili směr přes Norfolk, a aby, než odjedou, oznámili věc v mé filialce a udali tam číslo lístku. Pak by odeslaná za nimi zavazadla šla také v Americe (do 150 liber amerických na 1 lístek) zdarma. Nežli však se z Nového Yorku dotyčný náklad pošle za majitelem, musí byti dříve všechny naznačené dobírky a výlohy u mé filialky zapraveny. Patrnoť, že opozděný náklad působí mi obtíže a majiteli značné útraty. Proto každý dbej, aby náklad se neopozdil.

Kupování převozních lístků v Americe.

Mnoho amerických Čechů vyplácí svým známým a příbuzným jízdu do Ameriky. Každý z nich si přeje, aby jeho lidé byli správně vypraveni, dobře obslouženi a patřičně na tak dalekou cestu poučeni. Tomuto přání bude vždy vyhoveno, koupí-li se převozní lístky u mé filialky v Novém Yorku, jejíž adresa jest: *Jos. Pastor, 1432, I. Avenue New York.* Ale pozor! Já v Americe žádných místních a venkovských jednatelů nemám. Kdo tudíž chce použiti mého prostřednictví, musí přímo dopsati na udanou adresu do Nového Yorku. Vyplatí-li se cesta u jiného jednatele, třeba přes Hamburk, nejde doprava skrze moje ruce, a já s cestujícím do žádného styku ani písemně ani osobně zde nepřijdu. Proto nechť se peníze na převoz pošlou všude, kde se vyžaduje mého prostřednictví, na mou filialku do Nového

Yorku, která každému na předcházející poptávku ochotně a zdarma bližších podá zpráv. Naše ceny nejsou vyšší nežli jinde. Ovšem dělá mnohému krajanu zasýlání peněz poštou částečných obtíží, ale toť přec jen nepatrnou je maličkostí **vůči žádoucímu** pro něho cíli, aby osoby, jimž **cestu vyplácí**, a na nichž mu proto také zajisté záleží, **přišly před** i za mořem do rukou českého **jednatele jak v národním** tak v obchodním ohledu **s důstatek osvědčeného.** Tito cestující obdrží ode mne **na památku zdarma** pěkně vázanou knihu „České osady v **Americe**" a „Kapesní slovník česko-anglický" a občanu americkému, jenž jim jízdu vyplatil, podá se odtud zpráva, na kterou loď sedati budou, a kdy asi je očekávati má. To jsou vše malé pozornosti, malé ochotnosti, které ale našemu lidu za mnoho stojí, a o nichž jinde se neví. Zásluha nespočívá v dopravení, nýbrž v připravení cestujícího. Objednat a vystavit přeplavní lístek, dovede každý **chlapec**; ale dát vystěhovalci patřičný návod **na celou cestu**, obstarat mu všechny služby spravedlivě, výhodně a úplně zdarma, ošetřovati **a ujímati se** ho ve všech potřebách až na místo a jednati s krajanem vždy co upřímný krajan, k tomu už patří zralá povaha zkušeného muže, jenž ve svém povolání zaujímá vyšší stanovisko, k tomu už patří Čech, jenž jest Čechem s tělem i s duší, a jenž s chutí a horlivostí pracuje, aby plnil úkol národní. — Rovněž vřele odporučnji americkým Čechům do Evropy cestujícím ku koupení převozních lístků svou filialku v Novém Yorku, která každému ochotně a správně poslouží. Kdo z těchto cestujících u mne v Hamburku se zastaví, tomu zabezpečuje se zase zde jakákoli služba dokonale a úplně zdarma. Každý Čech, uposlechnuv tohoto odporučení, najde u mne mnohý prospěch, který by mu jinde snad ušel. Mimo jiné obdrží zde skvostně vázanou knihu „České osady v Americe", kterou může vzíti s sebou na památku do Čech. Jest mi vždy nemalým potěšením, když mne zde Amerikán navštíví, a když mne o poměrech své nové vlasti zpraví. Sbírám zkušenosti starých Amerikánů, abych stále po ruce měl látku poučlivou **pro** nováčky, jimž, když už jednou se svou otčinou **se**

rozloučili, přáti a dle možnosti přispívati musíme, aby za mořem prospívali. Avšak těším se takové návštěvě také co bývalý Amerikán, nemoha se zbaviti touhy po hovoru o státech, v nichž i já dlouhá léta strávil, o tamních Češích, v jichž kruhu jsem obcoval a působil. I zde platí přísloví: „Svůj k svému a vždy dle pravdy.“ Čech Čechovi proukáže platnějších služeb, nežli sebe správnější jinorodec, a má firma za výdělek z prodeje lístku lodního plynoucí, zříkajíc se každého vedlejšího zisku, poslouží s největší ochotou ve všem každému zdarma. Něco za něco.

Výměna peněz.

Na cestě do Ameriky budete mít co dělat se dvojími penězi, Vám snad ještě neznámými, a sice s německými a americkými. V Německu jsou marky a v Americe dollary. Jedna marka (německy Mark) má 100 trojníků (německy Pfennig) a jeden dollar (anglicky Dollar) má 100 centů (angl. cent vyslov sent). Kulatě stojí 1 dollar asi 2 zl. 40 kr. Kurs rakouských peněz čili tak zvané ažio mění se o maličkost ovšem co den, ale já uznávám za dobré, záhy o věci Vás uvědomit, abyste sám umě počítati nikde ošiditi se nedal. Měnit můžete kde chcete, jenom dbejte, abyste měnil u firmy známé a solidní, která by Vám nic falešného do ruky nedala. Já obstarávám ovšem také výměnu peněz cestujícím, kteří mne o to výslovně požádají, nevnucuji se ale, jelikož výměnu konám z pouhé ochoty, beze všeho zisku, přihlížeje stále k tomu, aby našinec, jenž mně urovnání svých cestovních záležitostí svěřil, byl ve všem obsloužen spravedlivě. Až po dnes, po celých 20 roků, nemůže nikdo, jenž mým prostřednictvím do Ameriky vypraven byl, říci, že by u mne byl o jediný haléř zkráceným. Na to ale upozorňuji, aby si nikdo vyměněné peníze nedával ani po cestě ani v Americe přepočítávat neznámými lidmi, kteří z řemesla se lichometí hlavně k vystěhovalcům, aby se jich zdánlivě ujali. Bývají to obyčejně krajané. Po dlouhém přítelíčkování nabídne se úlisník konečně přepočítat peníze, zda-li nestalo se ošizení. Buď pak něco schází aneb se najde nějaká falešná bankovka,

která se dovedným způsobem za dobrou bankovku vpašovala. Podvodník takový ihned obviňuje poctivého směnárníka, aby sám zůstal čistým. Důvěra proto neznámým lidem se nesmí dávat cestou ihned. Do Německa neberte s sebou žádných stříbrných peněz, nýbrž jen papírových. Na každém stříbrném zlatníku tratí se o 3 krejcary více než na papírové zlatce, a na drobných tratí se ještě o jeden krejcar víc. Při výměně dejte sobě všude dát účet, abyste věděl, kde, kdy, co a jak jste měnil. Buďte opatrným; neb jakmile peníze přijmete a z kanceláře vyjdete, ztrácíte veškeré nároky, kdyby náhodou výměna nebyla správná. Jenom omyl, z účtu vidný, dá se napravit. Jeden zlatý zlata jsou zrovna 2 německé marky. Německé marky a americké dollary je zlatová měna. Při vydání tohoto spisu (prosinec 1890) byly kursy na celé krejcary přibližně tyto:

1 německá marka = zl. 0·57 r. m.
1 zl. r. m. (100 : 57 = 1·75) = m. 1·75.
1 americký dollar = m. 4·20.
1 „ „ (4·20 : 1·75 = 2·40) = zl. 2·40.
1 zl. r. m. (1·75 : 4·20 = 0·416) = dol. 0·41 3/5.

Nejvyšší cena amerického dollaru je v létě, když je po něm silná poptávka, m. 4·20 až m. 4·22, nejnižší v zimě m. 4·18 až m. 4·20. Chceš-li vědět, mnoho-li dostaneš marek a dollarů za rakouské bankovky, vezmi do ruky některé Pražské noviny aneb dojdi na nejbližší telegrafní úřad, kde se kurs německé marky dozvíš. Tímto kursem počítej dle hořejšího návodu a máš to.

Vystěhovalecký úřad v Hamburku.

(Auswanderer-Behörde in Hamburg).

„Ochrany a rady dostane se vystěhovalcům bezplatně v kanceláři vystěhovaleckého úřadu v Hamburku, Passagierhalle auf dem Grasbrook, jenž všedního dne od 9. do 6. hodiny otevřen jest.“ Toto upozornění ve všech řečích rozdává policie všem vystěhovalcům, jakmile do nádraží hamburského přijedou. Komu by se tedy, ať v čemkoliv, nějaké příkoří stalo, obrať se na výše jmenovaný úřad, jenž

se tebe vždy ochotně a rázně ujme. Česky se tam smluvíš také. Jeho kancelář nalezá se v budově, jmenované Passagierhalle auf dem Grasbrook (čti pasažírhalle auf dem grázbrók), u vody, kde se sedá na loď. Kdo ode mne s loďním zápisem obdrží železniční mapu s rozvrhem jízdy do Hamburku, najde na této mapě také kousek plánu zdejšího města, kde budova „Passagierhalle" naznačena jest. Dle plánu tam každý snadno může trefit.

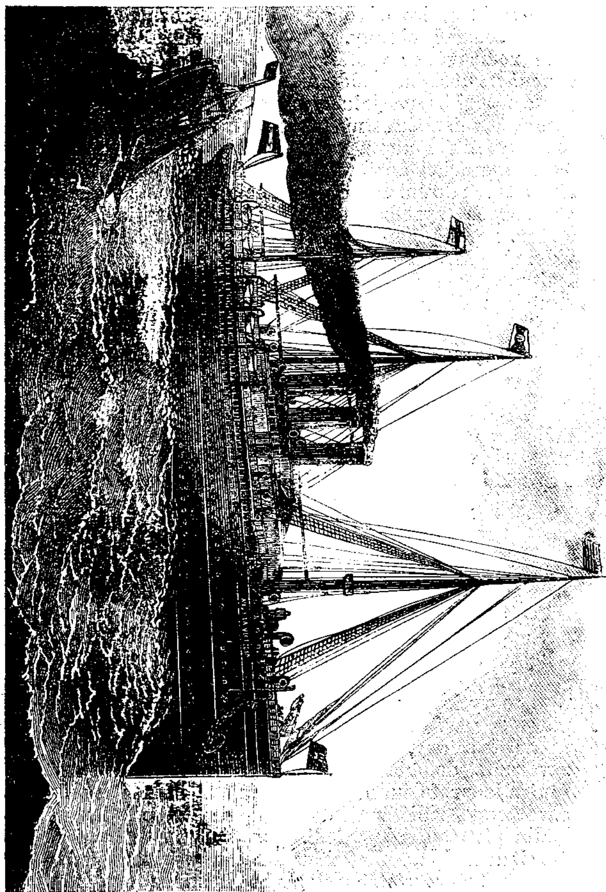
Legitimace.

V Rakousku je říšskou ústavou, tedy nejvyšším zákonem, zabezpečeno volné pohybování a přesídlování z místa na místo. Cestovati se může proto úplně svobodně bez pasu a beze vší legitimace nejen v Rakousku a Uhersku, nýbrž i v celém Německu. V Americe se nikde ani pasu ani jiných legitimací nevyžaduje. Samo sebou se však rozumí, že opatrný člověk na cestách nezapomene na legitimační listinu, kterouž by se dovedl vykázat, kdyby někde pro nějaké podezření zastaven byl. Kdo chce domov na čas opustit buď za svým povoláním, aneb k vůli návštěvě, aneb k vůli vyhledání práce atd., nesmí mu obecní úřad odepříti domovský list a pracovní knížku. Politický úřad musí každému občanu, jenž na cesty vydati se hodlá, uděliti pas, když prostřednictvím obecního představenstva o to požádá a předepsaný kolek zapraví. Mladíci, kteří si svůj assent ještě neodbyli, mohou ovšem obdržeti pas toliko do času, kdy k odvodu dostaviti se mají. Vše to ale týče se pouze cestujících, tedy lidí, jež jen na nějaký čas se vzdalují a opět domů se vrátí. Něco jiného, jedná-li se o vystěhování do ciziny. Vystěhovati se znamená tolik, jako odejít za zemské hranice a více se nevrátit. Vystěhovalcům, pro žádné zločiny soudně nestíhaným, musí vydati se pas beze všech průtahů, nejsou-li vojančině podrobeni a mají-li zaplaceny daně a vojenské taxy. Toliko příslušníkům armády může povolení k vystěhování se do ciziny před ukončenou služební povinností uděliti sám jen říšský ministr vojenství dle článku 64. rakouského branného zákona, dle něhož rovněž povolení těm, kdož posud

nedostavili se ku odvodu, závisí od rozhodnutí ministra zemské obrany, a uděliti se může, jen když také rodičové se vystěhují. Kdo jede do Ameriky a není německým poddaným, tomu při sedání na loď postačí legitimace jakákoliv, ať to pracovní knížka, domovský list, křestní list, pas neb cokoli. V přístavě se nikdo neptá příslušníků cizé zemi, zdaliž jsou cestujícími aneb vystěhovalci. Za to ale má na rakouských hranicích c. k. policie právo, žádati od skutečných vystěhovalců patřičných legitimací na důkaz, že státním povinnostem vyhověno jest. Pravidelný pas, znějící do Ameriky, je vždy nejlepší legitimací, a radí se proto každému, aby se jím zaopatřil, nežli na cestu zaoceánskou se vydá, ať pak už je vystěhovalcem čili jenom cestujícím.

Sedání na loď.

Nikdo nemysliž, že, jakmile přijedeš do přístavu, můžeš z nádraží přímo odebrati se na loď. Na loď se sedá v určitý čas. Napřed ale musí býti vše uspořádáno. K tomu patří: 1. Všichni cestující musí býti u paroplavební společnosti v knihách zanešeny, 2. lodní lístky, jež jsou velkého formátu, obsahujícího dlouhou dopravní smlouvu, podepsanou ředitelstvem a cestujícím samým, musí být vystaveny, 3. podrobný seznam všech cestujících musí se předložit úřadům, které pak vyšlou komisary, aby místo pro cestující ponechané vyměřili, zdaliž je postačitelným, aby prohlédli zásoby potravin, pitné vody atd., jež jsou zákonem na každou osobu předepsány a 4. teprv když vše shledáno v pořádku, vystaví se parolodi pas. Toto urovnání vezme při pilné práci úplné dva dny, mezi kterým časem také veškerá zavazadla dodána býti musí na přistaviště k změření a je proto nutno, aby cestující, kteří mají místa závdavkem zajištěna, dostavili se do přístavu 48 hodin před odjezdem lodi. Jinak by se loď ani vypravit nemohla. V určitou hodinu povinen je majitel každého vystěhovaleckého hostince své hosty dovésti na přistaviště, kde se odbývá: 1. lékařská prohlídka, aby nikdo s nějakou nakažlivou nemocí nedostal se na loď; lékař dá na lodní lístek své ra-

Dvoušroubová expressní paroloď.

zítko; 2. dále stojí úředník, jenž prohlíží lodní lístky, zdaliž na nich lékařské razítko se nalézá; 3. dále stojí 3 až 4 policejní úředníci, prohlížející pasy hlavně za tou příčinou, aby nikdo nemohl uprchnout, kdo je stihán zatykačem a aby z německé říše neutíkali mladíci ve vojenských letech; 4. u přistaviště na vodě leží loď menší, spojená s přistavištěm dřevěnými schody; u schodů stojí 2 kontrolorové, kteří odtrhnou od lodního lístku kupon a na loď tolik osob propustí, na kolik lístek vystaven jest; proto se rodiny musí držet pohromadě. Tato malá loď doveze cestující k velké lodi, na kterou opět přestoupí a která pak je zaveze až na místo. Na velké lodi stojí mužstvo, které cestujícím ukazuje, do které místnosti mají se odebrat. Třídění děje se dle lístků: rodiny mají lístky bílé, svobodní mužští mají zelené a svobodné ženské mají žluté. Tyto tři druhy cestujících jsou na lodi odděleny. Veškerá zavazadla jdou s cestujícími s malou lodí na velkou, kde se pak mezi jízdou po Labi k moři (z Hamburku se jede po Labi ještě asi 18 mil, skoro 6 hodin k moři) urovnávají. Každý cestující, jenž má menší kufry, ať si svá zavazadla dá donést ku své posteli, kde se umístní buď pod postelí aneb v některém koutečku, kde právě místa jest. Větší kufry a bedny uloží se jinde, ale majitel si z nich napřed může vzíti, co potřebuje. Proto dej každý pozor na své věci, když se počnou na velké lodi ukládat a rovnat.

Parolodě.

Společnost, kterou já zastupuji, jmenuje se „Hamburg-Amerikanische Packetfahrt-Actien-Gesellschaft“. Je to jedna z největších paroplaveb na světě, majíc přes 40 obrovských lodí (malé lodě v to nepočítaje). Její personál obnášel koncem minulého roku 2897 osob. Její loďstvo vykonalo za minulý rok 1,634.290 mil cesty, což je asi tolik jako 75krát okolo země. (Objem celé zeměkoule je 21.600 námořních mil a 1 námořní míle = 1855 metrů). Že od tak rozsáhlého podniku nelze očekávat, aby jeho ředitelstvo a představenstvo, jež zákonitě oprávněno jest firmu podepisovat, umělo také česky k vůli rozumění

českým dopisům, je na bíledni. Přec nemůže nikdo podepsat právně dopis, jemuž nerozumí. Proto je ustanoven český jednatel, jakožto prostředník mezi společností a českým obecenstvem. Není to tudíž žádný zbytečný poběhlík aneb vtíravec, jenž by jako upír na vystěhovalce čekal a je lákal. Německá paroplavba ho musí mít k vůli českému obecenstvu a české obecenstvo ho musí mít k vůli německé paroplavbě. Kdybych já zde nebyl, byl by zde někdo jiný, a kdo ví, jestli by někdo jiný českému obecenstvu poskytoval tak platných služeb, jako já. Ale k věci. Já dopravuji po trojích parolodích třikrát za týden, a sice po obyčejných každou středu, po poštovních každou neděli a po expressních každý čtvrtek. Obyčejná paroloď urazí cestu za 14 až 15 dní, poštovní za 11 až 12 dní a expressní za 7 až 8 dní. Je-li nepříznivé počasí, může se jízda prodloužit u obyčejných parolodí až o 3 dny, u poštovních až o 2 dny a u expressních až o 1 den. Je-li mlhavo, smí se jen poloviční rychlostí jeti. Mezipalubní cena je na obyčejné parolodi o 20 marek a na poštovní o 10 marek lacinější, nežli na expressní. Expressní lodě jezdí ale pouze od jara do zimy, a majíce po dvou šroubech s dvojím strojem, jsou nejrychlejšími a nejbezpečnějšími na celém světě. Aby člověk mohl si učiniti o takové lodi malé ponětí, uvedu, že je ku příkladu expressní paroloď „Fürst Bismarck“ 502 stopy dlouhá, 57$^{1}/_{2}$ stopy široká a 38 stop hluboká. Stroje pracují silou 14.000 koní. Do lodi se vejde 10.700 krychlových metrů. Je to na celé evropské pevnině největší loď. Stroje váží 20.000 centů. Loď má tři komíny, každý 12 stop široký; má 9 kotlů, každý 17′ 3″ dlouhý a 15′ 14″ široký. Uhlí vezme loď na jednoduchou cestu tam 270 vagonů po 200 centech = 540.000 centů, což se rovná denní spotřebě 6.750 centů. Mimo 2 hlavní hnací stroje má loď ještě 40 menších samostatných strojů na pumpování, skládání a nakládání, na elektrické osvětlení atd. Elektrických světel má loď 900. Šroub má 3 křídla, každé v průměru 18 stop, jeho celý objem dělá 509 stop, a toto mocné těleso otáčí se za minutu 94-krát. Rychlost je 21 námořních mil za hodinu aneb 38·95 kilom. čili 5$^{1}/_{5}$ zeměpisné míle.

To je rychlost osobního vlaku. Na palubě to proto notně fučí. Tím, že expressní parolodě mají dva od sebe oddělené stroje a dva šrouby, jsou chráněny před nepředvídanými nehodami na moři, působenými zlomem vesla neb hřídele. V případě, že by jeden stroj se porouchal, jest druhý stroj s to, paroloď pohybovati ještě rychlostí obyčejných parníků. Každá rychloloď má 11 nepromokavých oddělení (šoty) beze dveří, podlaha lodě jest dvojitá, tak že potopení se lodě jest úplně nemožné, kdyžby nárazem na skálu neb kolisí s jinou lodí byl způsoben otvor. Mužstva je na lodi kulatě 250, a sice 1 kapitán, 6 důstojníků, 1 správec, 1 lékař, 20 námořníků (matrosů), 155 strojníků (skládajících se z 1 vrchního inženýra, 1 druhého inženýra, 5 třetích inženýrů, 2 čtvrtých inženýrů, 14 assistentů, 9 vrchních topičů, 54 topičů a 60 dělníků pro přivážení ke kotlům uhlí atd.), 6 kuchařů, 6 kuchyňských pomocníků, 2 pekaři, 1 řezník, 1 cukrář, 1 holič a 70 stewardů (posluhovačů čili sklepníků). První kajuta má 107 pokojíků po 2 pevných postelích a v pádu potřeby se mohou v každém pokojíku ještě 2 postele přidělat; tož je 428 postelí. Druhá kajuta má 60 pokojíků s 206 postelemi. Mezipalubí čítá v pěti odděleních 765 postelí (každé takové oddělení má opět malá oddělení po 8, 12 až 16 postelích). Je-li loď úplně obsazena, přechovává v sobě 1650 lidí. To už je celé městečko. — Poštovní a obyčejné parolodě jsou ovšem menší, ale zařízení na nich není horší. Jedou pomaleji. Poštovní má rychlost 14—15 námořních mil za hodinu a obyčejná 11—13. Nejmenší rychlost parolodě dělá pořád ještě asi 3 zeměpisné míle za hodinu, což není tak málo. U mne má cestující dostatečný výběr, a lodě mnou zastupované nejsou předčeny až dosud na žádné straně ani zařízením, ani rychlostí, ani lácí; krátce: lepší dopravy přes moře není nikde. Německé parolodě jsou to jenom, které já zastupuji, a sice přímo jedoucí, tedy bez přesedání. Kdo se přihlásí, ať určitě řekne, na jakou loď si přeje sedat, zdali na expressní, či poštovní anebo obyčejnou. Každá z nich má jinou cenu.

Když se žebrák na koně dostane, ani čert ho nedohoní. — Koupil by ves a peníze jsou kdes. — I jed je sladký.

Zpanští-li chuděra, hned z něho funěra. — Časté stonky, jisté zvonky. — Od vola neočekávej než kus hovězího masa.

Rychlost lodí.

Ředitel zahraničné pošty Spojených Států (Superintendent of Foreign Mails) uveřejňuje zprávu, sáhající od 30. června 1889 do 30. června 1890, dle níž byla poštovní doprava mezi Evropou a Amerikou nejrychlejší po expressních parolodích Hambursko-americké akciové paroplavební společnosti. Druhé místo zaujímá anglická paroplavba „Inman Line", třetí místo angl. paroplavba „White Star Line", čtvrté místo „Severoněm. Lloyd" v Bremách, páté místo angl. paroplavba „Cunard Line", šesté místo francouz. paroplavba „Compag. Générale Transatlantique" atd.

Mezipalubí.

Loď jest rozdělena na patra. Dolní patro, 25 stop vysoké, sáhá až ke hladině mořské a určeno jest pro náklad. Druhé patro, 8 až 9 stop vysoké, jest tak zvané mezipalubí a leží nad patrem pro náklad a pod patrem, kde umístěny jsou kajuty. Do kajuty vedou s hora schody jedny a do mezipalubí schody dvoje. Na lodích žádných kajut nemajících bývá mezipalubí, alespoň jeho větší část, v horním poschodí. Na lodi se každý prostor musí využitkovat a jsou proto postele, jak v kajutě, tak v mezipalubí vždy dvě nad sebou, každá dle zákona nejméně 1.83 metru dlouhá a 0.50 metru široká. Taková postel slouží buď pro jednu osobu přes 12 let starou aneb pro dvě děti mezi 1. a 12. rokem. V mezipalubí obdržíte na postel nový slamník a novou slaměnou podhlavnici, ale o přikrývku musíte se postarati sám. Za přikrývku slouží obyčejně přivezené s sebou peřiny, neb koupená deka, neb kožich a svrchník. Jídlo se donáší ve velkých nádobách pro skupiny 10 až 16 osob. Proto radno, aby se cestující české národnosti na lodi drželi pohromadě. Náčiní k jídlu, jako misku, lžici, nůž, vidličku, láhev na vodu k pití, která jenom dvakrát denně se rozdává atd., dostane každý cestující na lodi zdarma. Mezipalubí je v zimě topené. Místa jsou nejlepší v středu lodě, kde se kolíbání nejméně pocituje. Nechť proto našincové při vstupování na loď hledí býti předními. Kdo dřív přijde, ten dřív mele. Kouření je dovoleno toliko nahoře na palubě. Pivo je

k dostání za 50 trojníků velká a za 30 trojníků malá láhev. Dvakrát denně, ráno a odpoledne, prohlíží lékař s kapitánem neb prvním důstojníkem veškeré místnosti v mezipalubí. Kdo by se cítil nemocným neb kdo by měl nějakou stížnost či nějaké přání, může se při této příležitosti hlásit. Lékařská služba jakož i podané na lodi léky jsou zdarma. Nižší námořní mužstvo bývá, jak to jich povolání samo sebou už nese, poněkud drsné a cestující budiž proto co možná shovívavým a ústupným; leč surovosti netřeba si dát líbit a kapitán ihned zakročí, když se mu to oznámí. Kapitán a první důstojník jsou na lodi vrchními pány; na ně třeba se obrátit, když se o něco mimořádného jedná. Oba bývají pravidlem vlídnými lidumili, když se jim věc neb prosba zdvořile přednese. Jen nezalezat do kouta! Býti mírným, ale skálopevně státi na svém právu, vede k cíli.

Strava na lodi v mezipalubí.

Strava k nasycení dostatečná podává se třikrát denně a sice: 1. ráno: Káva aneb čaj a pšeničný neb žitný chleb s máslem; 2. v poledne: patřičně připravený teplý oběd, pozůstávající střídavě z těchto jídel: čerstvé neb nasolené, neb naložené i jiné hovězí maso, nasolená neb uzená vepřovina, usušené ryby neb slanečky, vždy s patřící k tomu zeleninou, hráchem, čočkou, bobem, kroupami, rýží aneb něčím z mouky; 3. večer: káva neb čaj, pšeničný neb žitný chleb s máslem. K upravení naduvedených pokrmů jest společnost povinna vzíti na loď pro každou osobu na každých 10 dní: 1. soleného hovězího masa, čerstvého neb v krabicích naloženého hovězího masa aneb jiných buď čerstvých neb naložených druhů masa dohromady 1450 gramů, 2. solené vepřoviny 700 gr., 3. slanečků 3 kusy, 4. pšeničného chleba 3600 gr., 5. másla 300 gr., 6. čerstvých brambor 4000 gr., 7. pšeničné mouky 720 gr., 8. hráchu 500 gr., 9. bobů 300 gr., 10. krup 180 gr., 11. rýže 360 gr., 12. švestek 180 gr., 13. kyselého zelí 270 gr., 14. syrupu a cukru, každého 100 gr., 15. kávy 100 gr., 16. čaje 20 gr., 17. octa 0,17 litru, 18. solí 120 gr. Vody patří každé dospělé osobě denně 2 litry pře-

kapované a 4 litry nepřekapované. Ku zlepšení stravy může se upotřebiti mimo bramborů též kapusty, řípy, mrkve a jiných zelenin, za to však mohou přiměřeně odpadnouti luskoviny. Pro nemocné a děti nalezá se na lodi mimo naduvedenou zásobu ještě zvláštní zásoba červeného vína, cukru, saga, ovesní mouky, krupice, čerstvého neb kondensovaného mléka. Tato strava je zákonem předepsána pro všechny lodě. Paroplavební společnost, kterou já zastupuji, vydala lonského roku na potraviny pro jednoho mezipalubníka bez ohledu na stáří za každý den 1 marku $17^1/_2$ trojníku průměrně, což jest asi 67 krejcarů. Za tuto částku dalo by se při 600 lidí průměrně na každé lodi přec něco kloudného ustrojit. Ale není tomu tak. Zrovna na stravu v mezipalubí bývají nejtrpčí stížnosti. A kdo je toho vinen? Lodní správa ne, nébrž různé okolnosti, které se nedají odstranit. Na lodi jest místnost vždy obmezena, i kuchyně je proto malá. Pro 500—1000 lidí může se vařit jenom ve velkých kotlích. Vaření děje se nejvíce jenom parou. Pára sama dá už jídlu jiné vzezření a jinou příchuť. Mezi cestujícími jsou všechny národnosti evropské zastoupeny a každá národnost je jiné stravě zvykla. Pro každou národnost zvlášť vařit se však nedá. Jednomu strava chutná a druhému se protivuje. K tomu přidruží se ještě následkem mořské nemoce přílišná podrážděnost žaludku a stesky jsou pak všeobecné. Tato vada panuje na všech lodích celého světa. Málo kdo byl až dosud s mezipalubní stravou spokojen, vyjma snad severní Němce, kteří této stravě jsou uvyklí. Strava sama v sobě je dobrá. Já konaje před dvěma roky cestu do Ameriky okusil jsem tuto stravu pravidelně každý den a mohu říci, že mi chutnala. Ovšem jsem už severoněmecké kuchyni, kde se obyčejně všechno vaří v jednom hrnci, také uvyknul. Zde je jídlo, ku př. naložené maso, knedlíky a hrušky neb suché švestky, neb maso, brambory a zelí, všechno vařené v jednom hrnci, pochoutkou a v Čechách komu by napadlo tak vařit. To jsou rozdíly, s kterými se musí počítat a na které upozorniti mám za svou povinnost.

Mořská nemoc.

Kolíbáním lodě na vlnách mořských dostane cestující, jenž houpání dobře nesnese, poznenáhla do hlavy závrať, která má v následek dávení. Toť mořská nemoc. Nebezpečnou není; neb jakmile člověk houpání uvykne, čili jakmile utišením moře loď kolíbati se přestane, čili jakmile člověk vystoupí z lodě zase na pevnou půdu, je ihned zase zdráv jako ryba. Na co ale upozorniti dlužno, je, že onemocněním, byť sebe nepatrnějším, obyčejně zprotiví se lodní strava, poněvadž každý se domnívá, že přišlo mu špatně po nenavyklé stravě a nikoliv následkem houpání lodě. Cestujícímu znechutí se lodní strava tak, že ji nemůže ani vidět. V tomto případě bývá dobře, má-li cestující něco potravy u sebe, na kterou je navyklý a o níž ví, že mu po ní nebylo nikdy špatně. Pak konají dobrou službu domácí potraviny, jako bochník dobře vypečeného chleba, uzené maso, nějaká jitrnice, suchary, čerstvé ovoce, suché švestky, housky a rohlíky, česnek, sůl a pepř na oukrop, zápražka na polévku atd. Vařící voda v kuchyni se dostane, když se o to požádá a když je k tomu čas. Z potravin ať se bere s sebou na přilepšenou jen co se udrží, co neplesniví.

Přiražení lodě k břehu.

Jakmile loď přirazí do Hoboken, stát New-Jersey, jenž leží naproti New-Yorku přes řeku, a v přístavišti se upevní, sejdou napřed kajutníci a pak mezipalubníci. Současně vysadí se na přistaviště veškerá zavazadla. Postavte se ke svým zavazadlům a otevřete je. Přijdou pak celní úřadníci a prohlíží, zdali máte něco k vyclení. Po prohlídce napíše celník křídou na víko, že věc odbyta. Pak můžete opět zavřít. Zůstaňte ale tak dlouho u zavazadel státi, až přijde člověk a připevní na kufr či bednu plíšek s řemínkem. Každý řemínek má dva stejné plíšky. Jeden se na bedně upevní a druhý dá se Vám do ruky. Je to Váš recepis na bednu či kufr, na který se v státním ústavě, kam Vás zavezou, Vaše věci opět vydají. Pak smíte odejít. U přistaviště stojí malá loď, na kterou se

prohlídnuté bedny a kufry nakládají. Na tuto loď musíte i vy sednout. Ona zaveze všechny mezipalubníky do státního ústavu, kde každého zapisují. Dokud v tomto ústavu meškáte, jste chráněn, jelikož tam žádná holota přístupu nemá, jenom hostinští po vykonané práci se tam pustí. Kdo nechce do hostince aneb nemusí, ať nechodí. Jsou na evropské poměry příliš drahé. Pro katolíky odporučuje se „Leo House“, jehož oznámka podána na jiném místě. Jakmile vyjdete z ústavu ven, buďte opatrným, neb se to tam číhající lůzou jen jen hemží.

Ústav pro ochranu přistěhovalectva v Novém Yorku.

Kdo by neznal Castle Garden (čti kesl gárdn), jehož branami prošlo na milliony evropských vystěhovalců? Byl to ústav vydržovaný státem novoyorským pro ochranu oněch poutníků, kteří v Novém světě hledali novou vlasť. S tímto ústavem spojena byla nemocnice pro přistěhovalce a útulna na ostrově Wards Island, jakož i kancelář pro obstarávání služeb, práce a zaměstnání vůbec. Časem zahostily se v něm různé nešvary, jež měly v následek, že lonského roku ochranu přistěhovalectva převzala ústřední vláda, která dala stavěti nové budovy na ostrůvku Ellis Island (čti Ellís ajlend) v přístavu novoyorském, kde přistěhovalci budou vysazovati se na pevnou půdu, až dohotoveny budou, což, jak se proslýchá, stane se již letošního jara. Zatím skládají se přistěhovalci v Novém Yorku v budově zvané „Barge Office“ (čti bárč offis), kde se přistěhovalec zapíše. Při zápisu kladou se přistěhovalcům následující otázky: Jak se jmenujete? Jak jste stár (á)? Jste ženatý či svobodný? (Jste vdaná či svobodná?) Při vdaných s dětmi bez manžela: Kde jest Váš manžel? Udejte jméno a stáří každého dítěte? Kam a ke komu jedete? Máte železniční lístek aneb dostatek peněz, abyste se dostal (a) až na místo? Kdo zaplatil Vám cestu do Ameriky? Byl jste doma v nějakém chudobinci neb ve vězení? Byl jste někdy odsouzen pro

Slunce milejší když vychází než když zachází. — Uzda pozlacená nečiní lepšího koně. — Na ptáky lepem, ne cepem.

Ne vše zlato, co se svítí, ne vše svato, co se vidí. — Jaké na mlýn sypeš, takové se mele. — Nerovni, nesvorni.

Ač krtek pod zemí chodí, přece se ukrýti nemůže. — Loupiti není koupiti; na konec vždy více proděláš, než vyděláš.

zločin? Trpíte aneb trpěl jste někdy na nemoc, která by Vám překážeti mohla uživiti sebe a svou rodinu? Jaké jest vaše zaměstnání? Při zodpovídání těchto otázek, nechť každý ví, že se zde jedná o vypátrání osob, jimž přístup do Spojených Států je zakázán. V státním ústavě, ať se ještě jmenuje „Barge Office“ aneb již „Ellis Island“, mají také zástupcové všech dráh své stolky, aby přistěhovalce, kteří mají železniční lístky koupeny už v Evropě, vypravili dále. Evropská poukázka se vymění za lístek ten pravý. Který úředník ti doručí lístek, tomu vydej také v Hobokenu obdržený plíšek na tvá zavazadla, jež podobně plíškem, jako u velké lodě říditi se budou až na místo, kam tvůj lístek zní. Pak musíš nový obdržeti plíšek, neb dva, tři, kolik právě kousků zavazadel máš. Kdo jede dál a neodevzdá plíšek na zavazadla u velké lodě, s kterou do Ameriky přijel, obdržený, tomu jednoduše zavazadla zůstanou v státním ústavě ležeti.

Kdo se chce v Novém Yorku několik dní zdržeti, může tak učiniti, pak ale ať svou poukázku na železniční lístky nevyměňuje, až v ten čas, kdy hodlá jeti. Kdo by však železniční lístek, to jest poukázku na něj, v Evropě koupený neměl, a chtěl jeti dále promluv napřed se zastupcem mé filialky a kup si lístek u něho. Jakmile v státním ústavě železniční zástupcové seznají, že nemáš železniční lístek, budou se o tebe prát. Ale nedej se! Vystěhovalecké lístky jsou asi o třetinu lacinější. Dle zákona považuje se člověk za vystěhovalce jen, dokud je ještě v Evropě; v Americe je už přistěhovalcem a musí platit cenu obyčejnou. Proto uspoří peníze vystěhovalec, jenž nucen jest teprv v Americe koupiti železniční lístky, koupí-li je v mé filiálce, která všechny spády zná. Přímo u železnic vystěhovalecké lístky za sníženou cenu obdržeti nelze. Moudrému napověz — —

Komu je ve Spojených Státech přístup zakázán?

1. Pauperům. Pauper je latinské slovo a znamená po česku *chudý* a po anglicku *poor* (čti púr).

Starého zajíce netřeba učit do zelí chodit. — Lichá v lidech povaha, nevěřiž každému. — Kdo zle hrá, zisku nepozná.

Angličan ponechal ve své řeči slovo „pauper“ (čti pópr), jež má ale význam jiný; toto slovo naznačuje chuďasa takového, jehož musí obec živit, poněvadž buď neumí, neb nechce neb nemůže pracovat. Spojené Státy severoamerické neuzavírají se proti chudým přistěhovalcům, jak z hořejšího slova „pauper“ mylně se vyvozuje, nébrž proti žebráctvu, proti povalovačům, tulákům a světákům, které mu tam dříve obce evropských států na vlastní útraty posýlaly, aby se jich zbavily. Chudým smí vystěhovalec býti, jen když je pracovitým, aby dovedl si vydělat svého chleba a nestal se záhy břemenem obecným. Každá skoro evropská obec má osoby žebrotě neb úplné ničemnosti oddané, o které se musí postarat; takové sešlé osoby nazývá Amerikán „paupery“, a nepřijímá jich, když se mu tam pošlou. Zdravý pracovitý člověk, byť by byl sebe chudším, je posud stále ještě vítaným.

2. Mrzákům. Sem patří slepec, hluchoněmý, na rukou neb nohou tak poškozený, že mu to v práci vadí, blbec, potřeštěnec neb šílenec atd.

3. Churavcům. Sem patří lidé churaví, o jichž uzdravení se pochybuje, jakož i ti, kdož nějakou nakažlivou nemocí stíženi jsou. Kdo tam přijde nemocným, rozstonav se teprv po cestě, ten se přijme a dá se do nemocnice, odkud vyjde jakmile se uzdraví.

4. Dělníkům v Evropě najatým. Spojené Státy se svou vyvinutou svobodou chtějí, aby k nim přicházeli jenom svobodní občané, a žádní otroci. Dělníci a řemeslníci, najati od Amerikánů v cizozemsku, nejsou připuštěni, když v dotyčném oboru domácích dělníků lze dostat. Jenom tenkrát dělník v cizozemsku najatý se připustí, jedná-li se o zavedení nového průmyslu a nejsou-li pro tento nový průmysl domácí dělníci k dostání. Každá jednotlivá osoba aneb společnost, která by dělníky najímala v cizozemsku a do Spojených Států dovážela proti zákonu, smí býti zažalována na zaplacení pokuty 1000 dollarů za každý jednotlivý případ.

5. Zločincům. Kdo v Evropě spáchal sprostý zločin, ať si pak už trest odseděl čili nic, nemá býti připuštěn.

6. Těhotným svobodným ženštinám, které samy, tedy bez rodiny, do Ameriky se ubírají, aby doma vyhnuly se hanbě, je rovněž přístup zamezen, jelikož ženská v jiném stavu je práce neschopna a při porodu některé obci za obtíž obyčejně upadne.

7. Starci neb stařeně přes 60 roků, přijedou-li do Ameriky samotny, beze svých rodin, aneb nemají-li v Americe příbuzných, již by se zavázali, starati se o ně a ošetřovati je až do smrti.

8. Dětem pod 13 roků starým, přijedou-li do Ameriky bez průvodu osob dospělých.

Hořejší pravidla (vyjma 4. a 5.) vztahují se vždy jen na osoby, osamoceně cestující. Stěhuje-li se rodina aneb jeden neb více práce schopných členů rodiny, k níž by některá z naznačených osob závadných patřila, projde bez námitek, poněvadž se předpokládá, že rodina či rodinný člen postará se o takovou osobu, aby veřejnosti nebyla obtíží.

Každá přistěhovalá rodina může ohledně naduvedených věcí brána býti pod přísahu.

Vláda Spojených Států ukládá zodpovědnost loděm vystěhovalce přivážejícím za dopravu závadných osob. Vůdce lodi, jenž by do Ameriky takových osob přivezl, smí býti trestán vězením až do 6 měsíců a pokutou až do 1000 dollarů, a loď musí všechny osoby, jimž přistání zabráněno, vzíti a dopraviti zpět. Proto se už řečené osoby ani na loď k dopravě do Ameriky neberou.

Železniční doprava v Americe.

Z Nového Yorku jde na západ více drah. Tak vede ku př. do Chicaga šest hlavních tratí. Vystěhovalci dopravují se zvláštními vlaky, které obyčejně bývají přeplněny, a musíce se vyhýbati všem jiným vlakům, dlouhými zastávkami velmi pomalu jedou. Železniční společnosti jsou usjednoceny tak, že jedna po druhé vypravuje vlak, jak je toho potřebí. Vystěhovalec proto předem neví, po které dráze pojede, neb on jede po dráze, která právě je na řadě. — Jede-li se na západ, může se z Nového Yorku jeti také oklikou přes Norfolk ve statě Virginia; lístky

jsou o 1, 2 až 3 dollary lacinější. Při tomto směru jede se z Nového Yorku po parníku do Norfolku asi 24 hodiny a odtamtud pak po dráze. Tento směr, ač zajížďkou, má výhody tyto: Na lodi je strava zdarma a čeká-li se v Novém Yorku, platí se cestujícím náhrada za den po dollaru. Příliš mnoho vystěhovalců tímto směrem nejezdí a zvláštní vystěhovalecké vlaky se proto nevypravují. Vystěhovalci jedou pak vlaky expressními, mají daleko lepší pohodlí a přijedou na místo právě tak brzo, jako by jeli přímo vlakem vystěhovaleckým. — Mnoho stanic v státě Michiganu, Wisconsinu, Minnesotě a v Severní Dakotě mají také spojení s Novým Yorkem pomocí parolodí po jezerách, ovšem jenom v létě, když jezera nejsou zamrzlá. Lístky tímto směrem jsou o 4 až 10 dollarů lacinější. Leč jízda je zdlouhavá, s častým přesedáním spojená a pro drahotu potravin a jídel na jezerních parnících, na nichž stravování zdarma není, poměrně se značnými útratami spojená. — Z Baltimore na západ je železnice asi o 1½ dollaru lacinější nežli z Nového Yorku, za to ale jízda po moři do Baltimore mnohem déle trvá nežli do Nového Yorku a uváží-li se, že se do Baltimore platí o 6 zlatých více, nežli po obyčejné parolodi do Nového Yorku, tož žádný peněžní prospěch nekyne z jízdy přes Baltimore k vůli uspoření při železničních lístkách, neboť cestující ušetří na americké železnici ovšem průměrně 3 zl. 60 kr., ale za lodní dopravu (vezme-li se stejný čas s poštovní parolodí do Baltimore a s obyčejnou do Nového Yorku) platí zase o 6 zl. více. — Co se jízdy z Nového Yorku do Texasu týče, jsou dva směry: přes Norfolk a přes Nový Orleans. První je dražší, ale lepší a rychlejší. Parník jede do Norfolku čtyřikrát za týden: v úterý, ve středu, ve čtvrtek a v sobotu a z Norfolku jede se po dráze ještě 3½ dne. Do Nového Orleansu jede parník ale jenom jednou za týden: každou sobotu. Jízda trvá 6 dní a z Nového Orleansu po dráze 1½ dne. Kdyby člověk přijel do Nového Yorku v neděli, musil by skoro celý týden na vlastní útraty čekat a neuspořil by proti dražšímu směru přes Norfolk nic. Mou zásadou nebylo nikdy, cestující lichým křikem, úmyslným zatajová-

Koho had uštknul, i ještěrky se bojí. — Tluč hlavou o zeď, co si vytlučeš? — Na bílý chléb máslo, na černý hlad.

ním a dovedným matením lákat a jejich nevědomost pak pro sebe vykořisťovati, nýbrž mou upřímnou snahou stále bylo a jest, rodáky do Ameriky se ubírající ve všem poučovati, aby vlastním posuzováním poměrů spíše zachovali svobodnou vůli ve svých rozhodnutích pro tu neb onu věc. Vol si tudíž směr každý sám. — Cestující, kteří z amerického přístavu jedou dále na západ, mohou si u mně zaplatiti železniční lístky skoro do všech stanic Spojených Států a Kanady. Ceny pro vystěhovalce jsou asi o jednu třetinu lacinější a doprava děje se zvláštními vystěhovaleckými vlaky. Tím uspoří si cestující nové starosti a zdržování v americkém přístavě, i má zároveň výhodu tu, že i se svými zavazadly zdarma na nádraží dopraven bude. Na amerických drahách platí se za děti od 5. do 12. roku polovička a děti do 5 let jedou zdarma. Také v Americe netřeba stáří dítek dokládat křestními listy, an v tom kontrola soudí pouze dle oka. Vystěhovalec má dále na amerických železnicích svobodného nákladu na 1 celý lístek 150 liber, což je na českou váhu asi 68 kilo a na poloviční lístek 75 liber, čili asi 34 kilo. Kdo může, ať raději jede dále, kde panuje menší zalidněnost a kde proto zaměstnání, hlavně pro třídu nádennickou, spíše je k dostání. U vody zůstanou všicci, již nemají peněz, těch je mnoho, mnoho, a o práci bývá proto nouze. Kdo by železniční lístek u mne nekoupil a přece po železnici dále chtěl jeti, udělá dobře, když v Novém Yorku dojde do mé filiálky, která je s to, opatřiti mu lístek laciněji, než kdyby si ho kupoval sám. Americký zákon dělá totiž rozdíl ve slově vystěhovalec a přistěhovalec. Vystěhovalcem je člověk, dokud je ještě na cestě do Ameriky, ale jakmile v Americe vystoupí na pevnou půdu, je přistěhovalcem. Železniční lístky za sníženou cenu smí se vydati jenom vystěhovalcům a ne přistěhovalcům. Já však mám s jednou dráhou smlouvu, že mně vydá lístky na západ za ceny emigrantní. Na to buďtež rovněž novoyorští Čechové upozorněni, kteří chcete odebrati se na západ. Úspora je skoro celá třetina.

Kdyby měla teta vousy, byla by strýcem. — Laskavé slovo najde laskavé ucho. — Mezi anděly a čerty stojí žerty.

Mějte se na pozoru po cestě.

Svým cestujícím uvádím ve známost, že po celém Německu nikoho nemám, jenž by mne zastupoval. Kdo proto za mého zástupce po cestě se vydává, činí tak neoprávněně. Na nádraží číhají na nezkušené vystěhovalce všelijací náhončí všelijakých firem. Mějte se před nimi na pozoru, byť by i česky mluvili. Nesvěřujte jim žádné peníze, nechoďte nikam s nimi a nedávejte jim žádné adresy svých známých a příbuzných, kterých chtějí jen zneužíti. Nenechte se od nich vyptávat. Zde dějí se v skutku podivné rejdy. Přijde krajánek, stojící ve službě cizorodého agenta, na nádraží, kde se přesedá, a přitulí se s líčenou nevinností a upřímností k vystupujícím z vlaku Čechům, vystěhovalcům, kteří jsou z daleka k poznání. Lidičky, vy jedete do Ameriky? Ano. Na koho pak jedete? Na N, N. To jedete velmi draho; u mne jste to mohli mít o celou desítku lacinější. (Cestující se zalekne a je zle; zlomyslně nasazená mu štěnice nedá více pokoje.) Kdo pak Vám to řídil? Pan N. N. v N. (Krajánek si adresu zapíše a druhý den již letí list se skvělou nabídkou do Čech neb na Moravu, aby pan N. N. pro jeho světoznámou firmu pracoval a vystěhovalce mu odkazoval; neodpoví-li neb odpoví-li záporně, chová krajánek dostatečnou dávku podlosti v sobě, aby pana N. N. udal úřadům, že prý vybízí k vystěhování a šikuje lidi do Ameriky; pan N. N. má pak zbytečné potahování.) Kdo pak se od Vás chystá ještě do Ameriky? Ti a ti. (Krajánek dychtivě zanáší adresy do tobolky a druhý den letí dopisy na ně, že prý mu ten a ten, který se osobně přesvědčil, že u krajánka je všechno lepší a lacinější, nežli u jiného, adresy udal, aby mohli vyhnouti se nebezpečí, padnouti do rukou jiných, jako ten a ten; náš venkovský lid, nic zlého netuše, uvěří takovým fajnovým narafičenostem a už sedí na vějičce.) Koho pak máte doma? Rodiče, bratry, sestry, švakry, strýčky atd. atd. Vystěhovalec se zpovídá a krajánek píše a píše. Za několik dní obdrží řečení občané od krajánka listy, že prý jejich syn, dcera, zeť, švakrová, synovec atd., ho požádali, aby jim dal vědět, jak po krajansku se

jich ujmul a všechna dobrodiní jim prokázal a s jakou vděčností ubíral se dále, jenom litujíce žalostně, že ne jeho, nébrž cizím prostřednictvím musí cestovati atd. Rodiče atd. jsou potěšeni, že někdo v cizině se jejich lidí tak obětavě ujal a dušují se na hodnost dotyčného pána po vsi a okolí, odporučujíce ho každému. A tento hodný pán je darebák od kosti. Kdo jen s největší vychytralostí a prolhaností dovede k sobě lákat lid, ten zajisté ví, proč tak dělá. Proto pozor, pozor a ještě jednou pozor na takové ptáky. Ku postrašení žádá mnohdy tato čeládka od cestujících pasy a vyhrožuje policií. Nebojte se. V Německu se Vám nic nestane. Naopak, zavolejte na obtěžující Vás dotíravce Vy strážníka a uvidíte, jak hbitě dobrodineček vezme do zaječích. Po cestě neberte žádných odporučujících lístků, nedbejte žádné Vám bez požádání dávané rady, střežte před neznámými spolucestujícími své kapsy a v Hamburku na nádraží držte se hostinského, jehož lístek Vám byl mnou zaslán. Příznivá pro šíbala okolnost, že vystěhovalec odjede brzo dále a více se nevrátí, aneb že je příliš ostýchavým, nevědomým, lehkověrným a řeči neznalým, poňouká právě nesvědomité lidi k využitkování této vzácné kořisti až bůh brání. Tři čtvrtě vystěhovalců jsou venkované, a zrovna na venkovany má prohnaný šíbal změřeno. Buď proto, kdo do Ameriky jedeš, po cestě opatrným.

Vystěhovalecký dům v Novém Yorku

„Leo House“, čís. 6. State Street,

katolický ústav blízko přístavu naproti státní úřadovně „Barge Office“.

Duchovní správce: P. J. Reuland.

Byt za den a za noc se stravou 1 dollar; nocleh beze stravy ¼ dollaru.

Tento dům možno Čechům, kteří by v Novém Yorku musili přenocovati, odporučiti pro jeho čistotu, pořádnost a dobré zaopatření. Jeptišky posluhují, ale kouření, pivo a kořalky jsou vyloučeny.

Tento ústav je vydržovaný katolictvem a kdo se v něm ubytuje, může býti ubezpečeným, že se mu tam žádná křivda nestane.

Dávej kravám do držky, dají tobě do dížky. — Častá dohlídka pohání prácí. — Sebe uvaruje, kdo druhého vyvaruje.

Záhy vstávej, příklad dávej. — Ranní ptáče dál doskáče. — Mnohý se směje, komu je do pláče. — Nedobře se jí leže.

Smlouvy mezi Spojenými Státy americkými a Rakousko-Uherskem.

Dle smlouvy ze dne 3. července 1856 vydají se spravedlnosti všechny osoby, které, jsouce obviněny ze zločinu vraždy, neb útoku vražedného, neb mořského lupičství, nebo žhářství, neb loupeže, nebo padělání listin, neb hotovení čili v oběh dávání falešných peněz, ať ražených mincí neb papírových, nebo zpronevěření peněz veřejných, spáchaného v obvodu pravomocnosti jedné strany, vyhledávati budou útulek aneb nalezeny budou v území strany druhé. Zločiny neb přestupky povahy politické jsou výslovně vyloučeny. Dle smlouvy ze dne 5. září 1870 považují se občané rakousko-uherského mocnářství, kteří ve Spojených Státech nejméně 5 let nepřetržitě bydleli a mezi tím časem naturalisovanými občany Spoj. Států se stali, od vlády rakouské i uherské za občany americké a také tak se s nimi jedná. Prohlášení úmyslu, státi se občanem Spoj. Států, neplatí za naturalisaci. Naturalisovaný občan Spoj. Států, dopustil-li se před vystěhováním se v Rakousku a Uhersku nějakého trestního skutku, může soudně stíhán a potrestán býti, vrátí-li se do původní vlasti své, vyjma nenastaloli mezitím promlčení (Verjährung) nebo odpuštění zločinu neb přestupku. Zejmena bývalý občan rakousko-uherského mocnářství, jenž jako občan americký vrátí se do původní vlasti své, podléhá vyšetřování a trestu dle zákona rakouského neb uherského pro nevyplnění povinnosti vojenské 1. vystěhoval-li se, když byl při odvodu branců již co rekrut ke službě ve stálé armádě povolán, 2. vystěhoval-li se, když sloužil u praporu aneb měl dovolenou na určitý čas, 3. když maje dovolenou na čas neurčitý aneb počítán jsa k záloze nebo k zemské obraně, vystěhoval se povolán byv do služby, aneb když veřejné povolání jej k dostavení se zavázalo, aneb když byla vypukla válka. Naproti tomu bývalý občan rakousko-uherského mocnářství naturalisovaný ve Spojených Státech, jenž při vystěhování se nebo po něm přestoupil zákony o povinnosti vojenské skutky neb zanedbáním jiného spůsobu nežli v těchto třech odstavcích jest uvedeno, nemůže při

návratu do původní vlasti své ani k pozdější službě vojenské býti povolán ani pro nesplnění povinnosti vojenské vyšetřován aneb trestán býti. Rakousko-uherský vystěhovalec, jenž se stal občanem Spojených Států, nesmí po návratu do původní vlasti své nucen býti ku vstoupení do dřívějšího státního svazku, ale také se mu beze všech průtahů má původní občanství udělit, když o to sám požádá a občanství amerického se zřekne. Dle smlouvy ze dne 27. srpna 1829 vydají Spojené Státy uprchlíky z rakouských lodí válečných a obchodních, když utečenec patřící k lodnímu mužstvu, opustí loď v některém americkém přístavě zakotvenou.

Americké peníze, míry a váhy.

V Americe se počítá na dollary: 1 dollar má 100 centů a platil dne 1. ledna 1891 asi 2 zl. 40 kr. rakouské měny. Dollarové znaménko jest $. Ku př. 10 doll. 35 centů naznačuje Amerikán takto: $10.35. — 1 americká míle má 1.760 yardů, 1 yard má 3 stopy a 1 stopa má 12 palců. — 1 americká míle rovná se 1·61 kilometru. 100 yardů jest 91 metrů a 1.000 amerických stop jest 305 metrů. — 1 americká čtvereční míle jest 640 akrů a rovná se 2·59 □ kilom. — 1 akr má 43.560□ stop a rovná se 0·45 hektaru. — 160 akrů jest zblížené asi 112½ rakouských jiter. — 1 bušl (obilní míra) má 4 pecky (vyslov peky). 1 pek má 8 quartů a 1 quart má 2 pinty. — 1 bušl rovná se 35·241 litrů. — 1 libra americká má 16 uncí a 1 unce má 16 drachem. 1 americká libra rovná se 0·4536 kilo čili 1.000 amerických liber jest 453½ kilo. — 1 tuna má 2.000 liber. — 1 gallon (míra tekutin) má 4 quarty a 1 quart má 2 pinty. 1 gallon rovná se 3·7854 litru čili 1000 gallonů jest 3.785 litrů. — 1 sud mouky váží 196 liber = 88·9 kilo. — 1 balík bavlny váží 477 liber brutto a 440 liber netto. — 1 sud petroleje obsahuje 40 gallonů = 151·4 litrů a 1 sud piva 31 gallonů = 117·3 litru. — Staří lidé počítají ještě zhusta po staru: 100 yardů jest 117 vídeňských loktů; 100 rakouských mil jest 471 anglických mil; 100 měřic

jest 135 bušlů; 100 akrů jest 70½ jiter: 100 amer. liber jest 90⅓ rak. liber. — Konečně ještě registered tun (při nákladu hlavně na lodích) = 42 krychlových (kostkových) stop = 1·189 kub. m.

Krejcarová pásmová sazba na c. k. rakouských státních dráhách.

Pásmo	Kilometr	Osoba – Rychlovlak	Osoba – Osobní vlak	Pásmo	Kilometr	Osoba – Rychlovlak	Osoba – Osobní vlak
		zl. r. č.	vč. kolk.			zl. r. č.	vč. kolk.
		III.	III.			III.	III.
1	1— 10	—.15	—.10	15	301—350	5.25	3.50
2	11— 20	—.30	—.20	16	351—400	6.—	4.—
3	21— 30	—.45	—.30	17	401—450	6.75	4.50
4	31— 40	—.60	—.40	18	451—500	7.50	5.—
5	41— 50	—.75	—.50	19	501—550	8.25	5.50
6	51— 65	—.98	—.65	20	551—600	9.—	6.—
7	66— 80	1.20	—.80	21	601—650	9.75	6.50
8	81—100	1.50	1.—	22	651—700	10.50	7.—
9	101—125	1.88	1.25	23	701—750	11.25	7.50
10	126—150	2.25	1.50	24	751—800	12.—	8.—
11	151—175	2.63	1.75	25	801—850	12.75	8.50
12	176—200	3.75	2.—	26	851—900	13.50	9.—
13	201—250	4.—	2.50	27	901—950	14.25	9.50
14	251—300	4.50	3.—	28	951-1000	15.—	10.—

Lístek II. třídy stojí o polovic více a lístek I. třídy stojí ještě jednou tolik. Svobodný náklad není žádný. Za každých 10 kilogramů a za každý kilometr platí se ⅕ krejcaru; tak by stál kufr 55 kilo těžký do vzdálenosti 300 kilometrů 6×300=1800×⅕ = 3 zl. 60 kr.

Vdovec má jen polovici srdce. — Dře vrbu koza, kozu vlk, vlka sedlák, sedláka žid, žida pán, pána advokát a advokáta čert. — Bůh lid ztrestal, advokáty seslal. — Bojácného snadno zastrašíš. — Dlouhý krok dělá cestu krátkou. — Co ze srdce nejde, v srdci se neujme. — Lidé i pro rozum přicházejí o rozum. — Co komu potom, že kmotra seděla s kmotrem. — Hadr onuci haní, obadva strhaní. — Na posměváčky také docházívá. — Moudré ucho nedbá na hloupé řeči. — Čiň ty, co máš a lidi nech mluviti, co chtí; pokoj bude. — Ipse, vtip se, za nos chyť se. — Otec, matka vyučili mluvení a svět mlčení. — Mlčením člověk mnoho řečí odbude. —

Pásmová sazba na uherských státních drahách, na uh. severových. dráze a na košicko-bohumínské dráze.

Pásmo	Kilometry	V zlatých s přirážkami: na rychlících II. tř.	na rychlících III. tř.	osob. vlacích II. tř.	osob. vlacích III. tř.
I.	(1— 25 km.) . .	0,50	0,30	0,40	0,25
II.	(26— 40 „) . .	1,00	0,60	0,80	0,50
III.	(41— 55 „) . .	1,50	0,90	1,20	0,75
IV.	(56— 70 „) . .	2,00	1,20	1,60	1,00
V.	(71— 85 „) . .	2,50	1,50	2,00	1,25
VI.	(86—100 „) . .	3,00	1,80	2,40	1,50
VII.	(101—115 „) . .	3,50	2,10	2,80	1,75
VIII.	(116—130 „) . .	4,00	2,40	3,20	2,00
IX.	(131—145 „) . .	4,50	2,70	3,60	2,25
X.	(146—160 „) . .	5,00	3,00	4,00	2,50
XI.	(161—175 „) . .	5,50	3,30	4,40	2,75
XII.	(176—200 „) . .	6,00	3,60	4,80	3,00
XIII.	(201—225 „) . .	6,50	4,20	5,30	3,50
XIV.	(226 a více „) . .	7,00	4,80	5,80	4,00

Na jízdní lístky žádný svobodný náklad. Za jeden kus zavazadla ne přes 50 kilo těžký platí se až do 55 kilometrů 25 kr., do 100 kilometrů 50 kr. a přes 100 kilometrů 1 zl., za každý kus přes 50 kilo těžký dvojnásobná a přes 100 kilo těžký čtyrnásobná cena; tak by stál kufr vážící přes 100 kilo, jenž by šel přes 100 kilometrů, 4 × 1 zl. = 4 zl.

České časopisectvo ve Spoj. Státech.

I. Denníky:

1. „Svornost“, 150 W. 12. Street. Chicago, Ill.
2. „Chicagské Listy“, 352 W. 18th. Str. Chicago, Ill.
3. „Newyorské Listy“. 1368 Avenne A, New York.
4. „Hlas Lidu“, 436 E. 72nd Str. New York.
5. „Clevelandské Listy“, 1158 Broadway, Cleveland, O.

Prodávači jest každá kráva telná, když telnou krávu chceme. — Kdo každého poslouchá, zle činí a kdo nikoho, ještě hůře.

Jedno minouti, druhé svinouti, k třetímu pomlčeti: cesta k svatému pokoji. — Kdo zlosynům promíjí, dobrých ubíjí.

II. Třikrát týdně vychází:

1. „Volnost", 56 Humboldt Str., Cleveland, O.

III. Týdenníky:

1. „Slavie", Racine, Wis.
2. „Slovan Americký", Iowa City, Iowa.
3. „Pokrok Západu", 1211 S. 13th. Str., Omaha, Neb.
4. „Hlas", 1625 S. 11th. Str., St. Louis, Mo.
5. „Dennice Novověku", 1198 Broadway, Cleveland, O.
6. „Nová Doba", Schuyler, Neb.
7. „Čechoslovan", 566 Centre Ave. Chicago, Ill.
8. „Svoboda", La Grange, Fayette Co., Tex.
9. „Slovan", Bryan, Brazos Co., Tex.
10. „Amerikán", 150 W. 12th. Str., Chicago, Ill.
11. „Amerika", 352 W. 18th. Str., Chicago, Ill.
12. „Domácnost", 372 Milwaukee Str., Milwaukee, Wis.
13. „Pravda", 670 Throop. Slr., Chicago, Ill.
14. „Duch Času", 150 W. 12th. Str., Chicago, Ill.
15. „Svobodný Občan", 1158 Broadway, Cleveland, O.
16. „Katolické Noviny", 17th. Str. & Centre Ave., Chicago, Ill.

IV. Měsíčník.

1. „Sokol Americký", 126 W. Taylor Str., Chicago, Ill.

Hořejší adresy postačí. Na dopisy z Rakouska třeba ještě dodati *North America.*

Mzdy ve Spojených Státech.

Služka, děvečka, má měsíčně 10 až 15 dollarů, se stravou, bytem a prádlem. Služky jsou vždy hledány, jelikož americké děvče na službu nejde a přistěhovalkyně také brzo zameričí a záhy služby se vzdává.

Šičky, švadleny a ostatní dělnice v továrnách mají od 4 dollarů nahoru dle schopnosti a dovednosti, týdně beze stravy a beze všeho. Práce není vždy k dostání a musí se hledat.

Nádenník má 1 až $1^1/_2$ dollaru denně beze stravy. Práce se musí vyhledávat často dosti dlouho.

Pacholek, oráč u farmera (rolníka), má 14 až 20 dollarů měsíčně s celým zaopatřením. Služba se najde časně z jara, když se práce v polích otvírá, vždy, ale často farmer najímá **pouze** až do zimy, aneb za **prosinec, leden a únor nic neplatí**, nechaje oráče u sebe **toliko za byt a stravu.**

Řemeslník, dělník, mívá denně $1^1/_2$ až 3 dollary beze stravy, dle **síly a šikovnosti.**

Nejspíše v Americe možno nováčkovi najíti práci na jaře. Zima je tam tužší, nežli v Čechách a práce stavební a rolnická zastavena; dělník stavitelský a rolnický vyhledává práci pro zimu jinou a nováčkovi proto málo zbývá. Nejpřednějším pravidlem jest, chopiti se práce té, která nejdříve se naskytne. K vybírání je později pořád ještě času dost.

Jak je draho ve Spojených Státech?

Hotová obuv a hotové šatstvo a prádlo, jež vše se vyrábí továrnicky v tak ohromných množstvích, že v Evropě ani zdání o tom není, mají skoro už tytéž nízké ceny, jako v Čechách. Jenom zakázková práce, t. j. dát si něco ušít dle míry, přijde vysoko. Svobodný dělník jde obyčejně do strávního domu (boarding house), kde má byt a celou stravu od 3 do 4 dollarů týdně. Rodina si najme malinký byt, jenž stojí průměrně 5 dollarů **měsíčně**. Byty jsou bez kamen, jež si nájemník musí **koupit sám**. Dobrá kamna železná pro vaření stojí 8 až 12 dollarů. Maso 6 až 12 centů libra, z jaké právě části hovada. Mouka, sud, 200 liber, $3^1/_2$—5 dollarů. Pivo v hostinci 5 centů sklenice (asi $^1/_3$ litru). Káva 8 až 10 liber za 1 dollar. Cukr 15 až 16 liber za 1 dollar. Sádlo 5 centů libra. Máslo 15 centů libra. Sýr 9 centů libra. Vejce 20 centů tucet. Brambory, bušl, 50 centů. Zelí, hlávka, 5 centů.

Kde Čechové usazeni jsou.

Ve čtyrech ročnících „Českých Osad v Americe“ přinešeno bylo již 1550 míst v Americe, kde Čechové usazeni jsou, s četnými adresami. Doplňujíce seznamy tyto uvádíme zde opět 120 míst nových, kde našincové bydlí a připojujeme po jedné adrese, na kterouž možno se obrátiti, kdoby sobě přál bližších zpráv. K vůli snažšímu přehledu udáváme při okresích (okres = County, čti khaunty, zkráceně Co.) polohu ve státě či v territoriu, jež dělíme na devět částí dle vedlejšího obrazce. *v.* znamená tudíž polohu východní, *jv.* = jihovýchodní, *j.* = jižní, *jz.* = jihozápadní, *z.* = západní, *sz.* = severozápadní, *s.* = severní, *sv.* = severovýchodní a *stř.* = střední. Čtu-li ku př. dole první jmeno osady, vím ihned, že Hazen je místo a pošta v okresu Prairie, který leží v střední části státu Arkansasského.

sever

západ				východ
	sz.	*s.*	*sv.*	
	z.	*stř.*	*v.*	
	jz.	*j.*	*jv.*	

jih

Arkansas:

Hazen, Prairie Co. (*stř.*) John Kocourek.
Judsonia, White Co. (*stř.*) F. C. Doubrava.
Marche, Pulaski Co. (*stř.*) F. Sokol.

California:

Lawrence, Santa Clara Co. (*z.*) John Janata.

Colorado:

Atwood, Logan Co. (*sv.*) J. G. Svideněký.
Breckenridge, Summit Co. (*stř.*) A. Fendrich.
Cheyenne Wells Bent Co. (*jv.*) J. R. Wašica.

Connecticut:

Hadlyme, **New** London Co. (*jv.*) Frank Fiala.
Waterbury, **New** Haven Co. (*j.*) V. Mrazík 13 Phoenix Ave.

Illinois:

Hettick, **Macoupin** Co. (*stř.*) Jan Hajný.
Murphysborough, Jackson Co. (*j.*) Fr. Hrabík.

Indian Territory:

Frisco, Oklahoma Co., Frank Selement.
Noble, Oklahoma Co., J. Bezdíček.

Iowa:

Beaman, Grundy Co. (*stř.*) Adolf Zejšek.
Diagonal, Ringgold Co. (*j.*) Jaroslav Záruba.
Ferguson, Marshall Co. (*stř.*) Fr. Dobrkovský.

Indiana:

Knox, Starke Co. (*sz.*) Václav Fana.

Kansas:

Agenda, Republic Co. (*s.*) Václav Štěrba.
Inka, Pratt Co. (*j.*) Fr. Dvořák.
Jennings, Decatur Co. (*sz.*) Mat. Kašpar.
Fancy Creek, Clay Co. (*s.*) Jos. Lippert.
Margaret, Lincoln Co. (*stř.*) V. Doležal.
Seward, Stafford Co. (*j.*) Karel Moravec.
Silver Lake, Shawnee Co. (*v.*) Ant. Churan.
Stockton, Meade Co. (*jz.*) J. Hrabě.

Massachusetts:

Athol, Worcester Co. (*stř.*) Fr. Hrbek box 571.
Holyoke, Hampden Co. (*z.*) Karel Huleš.

Michigan:

Garden, Delta Co., (*sz.*) Václav Skarda.
Shetland, Leelanaw Co. (*sz.*) Jan Kalina.
Wilson, Menominee Co. (*sz.*) Fr. Týra.

Minnesota:

Brainerd, Crow Wing Co. (*stř.*) Fr. Sýkora.
Cazenovia, Pipestone Co. (*j.*) J. Syrový.
Chowen, Hennepin Co. (*stř.*) John Zahálka.
Heron Lake, Jackson Co. (*jz.*) J. Bártoš.
Kettle River, Pine Co. (*v.*) St. Vavřík.
Lakefield, Jackson Co. (*jz.*) Václav Soukup.
Mulford's Siding, Le Sueur Co. (*j.*) Jan Vojta.
Myrtle, Freeborn Co. (*j.*) Jan Černý.
Pipestone, Pipestone Co. (*jz.*) J. Žabokrtský.
Vesta, Redwood Co. (*jz.*) Jos. Jedlička.
Vining, Otter Tail Co. (*z.*) Karel Stibal.

Missouri:

Wellsville, Montgomery Co. (*v.*) Mat. Folta.

Montana:

Blakeley, Yellowstone Co. (*jv.*) Fr. Dvořák.
Livingston, Park Co. (*j.*), Wm. Hrůza.

Nebraska:

Adaton, Sheridan (*sz.*), Frank Cílek.
Aliance, Box Butte Co. (*sz.*) Jandera & Krajíček.
Beatrice, Gage Co. (*jv.*) J. V. Roubal.
Beemer, Cuming Co. (*sv.*) Filip Zelenka.
Belvidere, Thayer Co. (*j.*) Jan Sršeň.
Benedict, York Co. (*stř.*) Jan Němec.
Bladen, Webster Co. (*j.*) Jan Petráš.
Boheet, Platte Co. (*stř.*) James Krásnický.
Colon, Saunders Co. (*v.*) Jos. Králík.
Elmer, Hayes Co. (*jz.*) **Jakub Lang.**
Esther, Dawes Co. (*sz.*) Jan Makovský.
Florence, Douglas Co. (*v.*) J. F. Drábek.
Gilead, Thayer Co. (*j.*) J. F. Komrs.
Gretna, Sarpy Co. (*v.*) Jan Košarek.
Kramer, Lancaster Co. (*v.*) Jos. Leták.
Majors, Buffalo Co. (*stř.*) Jos. Dušek.
Marsland, Dawes Co. (*sz.*) Ant. Havlíček.
Menominee, Cedar Co. (*sv.*) Fr. Zavadil
Lanham, Gage Co. (*jv.*) W. Ftípil.
Wimberg, Butler Co. (*v.*) Jan Marušák.
Sprague, Lancaster Co. (*v.*) Jos. Vlasák.
Springfield, Sarpy Co. (*v.*) M. Šťáva.
Strickland, Hayes Co. (*jz.*) Jan Teplý.
Tecumseh, Johnson Co. (*jv.*) Kazda Bros.

New Jersey:

Bayonne, Hudson Co. (*sv.*) Ed. Jušták 27. William Str.
Boundbrook, Somerset Co. (*stř.*) Josef Fr. Soukup.

New York:

East Venice, Cayuga Co. (*stř.*) Fr. Škudera.
Middle Village, Queens Co. (*jv.*) Fr. Drahorad.

N. Dakota:

Cayuga, **Sargent** Co. Frank Dushbabek.
Forest River, **Walsh** Co. Miss Katie Urban.
Geneseo, Sargent Co. (*v.*) Fr. Ryba.
Mandan, Morton Co. Jan Kahovec.
Mapleton, Cass Co. Štěpán Černohous.
Voss, Walsh Co. J. F. Bárta

Ohio:

Ironton, Lawrence Co. (*j.*) J. Fišer.
Jewell, Defiance Co. (*sz.*) Jiří Šteffel.
Nottingham, Cuyahoga Co. (*sv.*) C. H. Dvořák.

Oregon:

East Portland. Multnomah Co., (*sz.*) J. C. Krejčík.
Kent, Wasco Co. (*s.*) Jan Škarek.
New Era, Clackamas Co. (*sz.*) Fr. Spulák.

Pennsylvasia:

Beaver Meadows, **Carbon Co.** (*v.*) **Jakub Hora.**
Blackburn, **Westmoreland Co.** (*jz.*) **Fr. Vitouš.**
Brownfield, Fayette Co. (*jz.*) Tom. Holub.
Forty Fort, Luzerne Co. (*v.*) Jan Brůha.
Grapeville, Westmoreland Co. (*jz.*) Václav Havel.
Tarentum, Allegheny Co. (*jz.*) Josef Velek.

S. Dakota:

Bridgewater, Mc. Cook Co. Martin Žák.
Buffalo Center. Buffalo Co. Fr. Procházka.
Crow Creek, Buffalo Co. Václav Havlík.
Kolda, Hand Co. F. J. Kolda, poštm.
Sioux Falls, Minnehaha Co. Jan Česka.
Tripp, Hutschinson Co. J. Kučera.
Vienna, Clark Co. M. Knadle.

Texas:

Del Rio, Val Verde Co. (*j.*) Jos. Janko.
Monaville, Waller Co. (*jv.*) Jan Řepka.
Ray Ville, Parker Co. (*s.*) Ant. Bábek.
Smithville, Bastrop Co. (*stř.*) Jan Hříbek.
Springdale, Cass Co. (*sv.*) Leopold Kubica.
Yorktown, De Witt Co. (*j.*) Josef Boháč.

Virginia:

Church Road, Dinwiddie Co. (*j.*) B. Šedivý.
Newville, Prince George Co. (*jz.*) Alois Kadlec.

Washington:

Colfax, Whitman Co. (*v.*) Fr. Smolík.
Farmington, Whitman Co. (*v.*), Jos. Hájek.
Seatle, King Co. (*z.*) Rev. F. J. Šimoník.
Big Wausaukee, Marinette Co. (*sv.*) Jiří Kustka.

Wisconsin:

Blenker, Wood Co. (*stř.*) Jos. Beránek.
Dancy, Marathon Co. (*s.*) Frank Procházka.

Bohatý šátek a chudý statek dělají na počtech zmatek. — Kdo vysoko začne, musí míti dobrý hlas, aneb přestati brzo.

Dodgeville, Jowa Co. (*j.*) Jakub Starý.
Florence, Florence Co. (*sv.*) Fr. Šperl.
Lancaster, Grant Co. (*jz.*) Jakub Vaněček.
Marshfield, Wood Co. (*stř.*) Bart. Truhlář.
Merril, Lincoln Co. (*s.*) Josef Sládek.
National Home, Milwaukee Co. (*v.*) Jan Teplý.
Neillsville, Clark Co. (*sz.*) Jan Kubát.
Saint Francis, Milwaukee Co. (*jv.*) Jan Paulů.
Seneca, Crawford Co. (*jz.*) Tom Stluka.
Silver Lake, Kenosha Co. (*jv.*) Fr. Navrátil.
Stangelville, Kewaunee Co. (*v.*) Jos. Sladký.
West Salem, La Crosse Co. (*z.*) Tony Neuman.
Whitefish Bay, Door Co. (*sv.*), W. & C. Mashek.

Národní jednota sokolská ve Spojených Státech.

Výkonný výbor je v Chicagu, Ill.: Ant. Kolman, starosta, Tomáš Gresl, náměstek, Karel Jiran, tajemník, F. Kaplan, pokladník; adresa na jednatele: P. V. Šisler, 334, W. 11th Str., Chicago, Ill. Národní jednota sokolská skládá se z následujících tělocvičných jednot:

Chicago, Ill. **Česko-Americký Sokol.** Adresa: F. Kašpar, 537 Blue Island Ave.
Chicago, Ill. **Plzeňský Sokol.** Adresa: Otto Chvalovský, 601 Centre Ave.
Chicago, Ill. **T. J. Sokol.** Adresa: J. E. Zárobský, 204 W. 12th St.
Chicago, Ill. **T. J. Čechie.** Adresa: Petr Churaň, 47 Emma St.
Chicago, Ill. **T. J. S. Praha.** (Town of Lake.) Adresa: T. Vonášek, 4736 Wood St.
St. Louis, Mo. **T. J. S. Sokol.** Adresa: Jan Tříska, 1867 So. 11th Str.
Milwaukee, Wis. **Věrní Bratři Sokol.** Adresa: P. A. Vaněček, 686 6th St.
Omaha, Neb. **T. J. Sokol.** Adresa: J. A. Hospodský, care of Pokrok Západu.
South Omaha, Neb. **T. J. Sokol.** Adresa: Jos. Sinkule, Cor. 24 & L. Str.

Jest svatý, jenom že mu nohy z pekla koukají. — Nech těch žertův u všech čertův! — Čert jako ďábel, oba jsou černí.

Učiněná dobrodiní nezapisuj do kalendáře. — Přemysli dobře, začni rychle, konej pilně. — Obličej je zrcádce člověka.

New York, N. Y. **Těl. Jed. Sokol.** Adresa: Tom. Beneš, 1072 First Ave.
New York, N. Y. **S. J. Svornost.** Adresa: Fr. Karásek, 953 Tinton ave. near 163rd Str.
Long Island City, N. J. **T. J. S. Fuegner.** Adresa: V. Vančura, 59 Debevoise Ave.
Cleveland, O. **T. J. S. Čech.** Adresa: Jan Prošek, 3 Burwell Ext.
Baltimore, Md. **Sok. Jed. Blesk.** Adresa: V. J. Šimek, Cor. Rroadway & Barnes Str.
Detroit, Mich. **Těl. Jed. Budivoj.** Adresa: J. Janeček, 698 Antonine Str.
Cedar Rapids, Iowa. **S. Jed. Tyrš.** Adresa: K. Mojžíš, 190 12th Avenue.
Westfield, Mass. **T. J. Sokol.** Adresa: V. Březina, 97 Meadow St.

Přistěhovalectvo Spojených Států.

Říká se, že, čím čilejší národ, tím vetší jeho pohyb. Přihlédneme-li k statistice, shledáváme, že přijelo dle úředních výkazů roku 1889 do Spojených Států 518,518 vystěhovalců, již dle zemí dělí se takto: (Přidáváme zároveň počet celého obyvatelstva jednotlivých zemí, abychom věděli, na mnoho-li obyvatelů jeden vystěhovalec přijde. Viz tabulku str. 74.)

Do Spojených Států přichází tudíž poměrně k obyvatelstvu nejvíce vystěhovalců 1. z Irska (1 z každých 75 obyvatelů), 2. ze Švédska a Norska (1 : 95), 3. ze Škotska (1 : 150), 4. z Dánska (1 : 216), 5. z Anglie (1 : 291), 6. z Německa (1 : 402), 7. ze Švýcar (1 : 429), 8. z Italie (1 : 585), 9. z Rakouska (bez Čechů a jižních Slovanů) (1 : 597), 10. z Nizozemska (1 : 719), 11. z Čech a Uher (1 : 780), 12. z Polska (1 : 1101), 13. z Ruska (1 : 1740), 14. z Francie (1 : 5255). Washingtonská kancelář počítá Čechy a Uhry pro sebe. Mezi Uhry jsou ale, jelikož Maďar se nestěhuje, jenom Slováci, Chorvaté a Srbové. Z Ruska stěhují se jenom židé a němečtí a čeští kolonisté. Z Italie stěhuje se mnoho lidí také do jižní Ameriky a z Anglie, Irska a Škotska do Kanady, Australie atd. Čechové předčí v pohybu svém

Trní vydává růžičku, skořápka drahou perličku. — Perla malé zrnko a před pány se klade. — Jiné doby, jiné způsoby.

pouze Polsko, Rusko a Francii. O Francii se ví, že se přežila; její počet obyvatelstva více neroste, nýbrž ubývá. I v hořejších číslicích jeví se zajímavý obraz národního života.

Počet přistěhovalectva	země, odkud přijeli	počet celého obyvatelstva dotyčné země	1 vystěhov. na mnoholi obyv.?
77,168	Anglie	22,704,613	291
71,761	Irsko	5,402,759	75
23,588	Skotsko	3,558,613	150
106,924	Německo	43,000,000	402
6,869	Francie	36,102,921	5,255
16,585	Čechy a Uhry . . .	13,000,000	780
25,080	Ostatní země rak. .	24,882,712	597
37,333	Rusko	65,000,000	1,740
5,902	Polsko	6,500,000	1,101
65,949	Švédsko a Norsko .	6,410,495	95
8,756	Dánsko	1,893,000	216
5,457	Nizozemsko . . .	3,924,792	719
47,422	Italie	27,769,475	585
6,619	Švýcarsko	2,840,977	429
12,305	Ostatní země . . .	—	—

Občanství Spojených Států.

Dodatek 14. k ústavě americké praví: „Všecky osoby ve Spojených Státech narozené anebo naturalizované, a pravomocnosti jejich poddané, jsou občany Spojených Států, jakož i státu, v němžto sídlí.“— **Indiáni** ve svazku kmenovém žijící a daně neplatící, **nejsou občany**. Dítky narozené v cizozemsku, jejichž **otcové byli** však tou dobou občany americkými, jsou **po zákonu též** občany Spojených Států. Cizozemkyně, která se **provdá** za občana amerického, považována jest za **občanku**; též může cizozemkyně sama nabyti občanského **práva** dle zákona o naturalizaci. Dítky cizozemců, které za neplnoletosti své přijdou do Ameriky se svými rodiči, stávají se občany pakli otcové jejich nabudou úplného občanského práva. Však prohlásí-li otec toliko úmysl svůj občanem se

Nescházejí se hory s horami, ale lidé s lidmi. — Hněv špatný rádce. — Mladík se diví skoro všemu, stařec ničemu.

V škaredém sudě může také dobré víno býti. — Starý ale jarý. — Dost pelyňku hrstka ke zkažení nápoje bečky.

státi (t. j. vyzvedne-li si toliko první listinu), tím děti jeho občanského práva nenabudou, nýbrž musí samy občanský list si opatřiti. Tak zní rozhodnutí soudův. Občané přijatí, meškající v cizozemsku, mají totéž právo na ochranu osoby a majetku se strany vlády americké, jako občané rození. Povinnost presidenta jest vytknuta následovně: „Kdykoli by oznámeno bylo presidentu, že některý občan Spojených Států bezprávně **zbaven jest svobody pod právomocí** některé cizí vlády, **budiž povinností presidenta ihned** požádati od oné vlády **příčiny toho uvěznění**; a přijde-li na jevo, že jest křivé a ku porušení práv amerických čelící, president ihned požádej propuštění občana toho na svobodu, a pakli by na žádost tuto propuštění bylo nerozumně dlouho odkládáno nebo odepřeno, president použij takových prostředků, neznamenajících činy válečné, jež za dobré uzná, aby propuštění toho docílil; a všeliké podrobnosti a jednání v té příčině buďtež co nejříve možno presidentem sděleny kongresu Spojených Států.“ Cizozemec čili přistěhovalec, stane-li se naturalisací občanem Spojených Států, požívá týchž práv, jako občan rozený, toliko nemůže státi se presidentem ani místo-presidentem Spojených Států. Zákonné předpisy o nabývání práva občanského ustanovují toto: Cizozemec chtějící občanem se státi musí nejméně dvě leta před svým připuštěním prohlásiti přísežně u některého soudu Spojených Států aneb u některého soudu jednotlivého státu Americké Unie, jenž soudní zápisy vede, že má poctivě v úmyslu státi se občanem Spojených Států a odříci se věrnosti a příslušnosti kterémukoli cizozemskému panovníku nebo vrchnosti, jmenovitě pak tomu panovníku neb státu, jehož jest tou dobou poddaným. Když pak nejméně po dvou letech žádá za druhou listinu čili občanství, musí mimo to prohlásiti, že buď nikdy neměl titul dědičný a nepatřil k žádnému řádu šlechtickému, anebo má-li titul takový, že se ho odříká a že podporovati bude ústavu Spojených Států. Při tom musí dokázati dvěma svědky, občany americkými, že bydlel nejméně pět let stále ve Spojených Státech a nejméně rok ve státu neb území, kde soud dotyčný se nalezá, že se po ten čas choval co muž mravného charakteru,

dbající o zdar ústavy a dobrý pořádek i blaho Spojených Států. Cizozemec neplnoletý, jenž bydlel ve Spojených Státech po tři poslední leta před svou plnoletostí (která tam nastává v stáří dokončeného 21. roku) a trvale zůstal v zemi až do té doby, kdy žádost za občanství soudu předloží, může přijat býti za občana po pětiletém přebývání ve Spojených Státech, počítaje v to ona tři leta nedospělosti, aniž by byl dvě leta napřed vyzvednul první listinu. Prohlásiti musí pod přísahou a ku spokojenosti soudu dokázati, že po dva roky právě prošlé bylo jeho skutečným úmyslem státi se občanem Spojených Států; ostatně musí učiniti zadost předpisům o udělení občanského práva v obyčejných případech. Plavec, který prohlásí úmysl státi se občanem, a napotom slouží tři leta na lodích amerických, může býti za občana přijat, prokáže-li se čestným propuštěním. Kdokoli dá se k vojsku Spojených Států a napotom čestně propuštěn jest, může občanem se státi, dokáže-li, že přebýval ve Spojených Státech jeden rok před svým přihlášením se o právo občanské a že charakter jeho jest zachovalý. Přistěhovalec, chtějící vyzvednouti si první listinu, to jest, učiniti prohlášení úmyslu, státi se občanem Spojených Států, může jen dojíti k písaři (klerkovi) soudnímu, kterýž vyplní tištěný blanket dle požadavku zákona a vezme žadatele pod přísahu. Prohlášení se zapíše a žadatel obdrží dosvědčení čili „první list“, který si musí uschovati. Však ztratí-li jej, může dostati od klerka za poplatek 75 centů pověřený opis. Když přijde čas, že může se občanem státi, musí dojíti ke klerkovi některého oprávněného soudu a své dosvědčení či první list předložiti. To se státi musí, když soud zasedá. Klerk vyhotoví udání obsahující hořejší fakta, které potom žadatel s dvěma svědky svými odpřisáhne a podepíše; k nařízení soudce vystaví mu klerk dosvědčení, že byl přijat za občana, kteréžto dosvědčení jest napotom právním důkazem jeho občanství. Ztratí-li ho, může dostati od klerka nový pověřený opis, poněvadž celé jednání do knih zanešeno jest. Zemře-li cizozemec, který byl si vzal první list, dříve nežli skutečným občanem se stane, jsou vdova a sirotci považováni za občany, když složí přísahu předepsanou.

Žáduý cizinec ze státu, s nímž Spojené Státy ve válce jsou, nemůže za občana býti připuštěn.

Největší města Spojených Států.

Dolejší abecedně srovnaný seznam podává města ve Spojených Státech, jež dle loňského sčítání lidu měla přes 20.000 obyvatelů. Aby našinec o velikosti těchto měst měl jasnější pojem, uvádím zde za měřítko několik známých měst s jejich obyvatestvem. Tak čítá Vídeň 1,103.857 obyv., Praha o sobě s vojskem 177.026 a s předměstími Karlínem, Smíchovem, Vinohrady a Žižkovem 275.871, Brno 73.771, Plzeň 38.883, Budějovice 17.886, Chrudim 11.886, Tábor 7.413 a Čáslav 6.000. Písmeny za městy jsou obvyklé zkráceniny jmen amerických Států; tak se k známému Chicagu vždy připojuje Ill., což znamená stát Illinois; neboť jsou tam ještě 2 Chicaga a sice jedno ve Státě Kentucky a druhé ve státě Ohio.

Město	Obyvatelsvo r. 1890
Akron, O.	27.702
Albany, N. Y.	94.640
Allegheny, Pa.	104.967
Allentown, Pa.	25.183
Atlanta, Ga.	65.414
Auburn, N. Y.	25.887
Augusta, Ga.	33.150
Baltimore, Md.	434.151
Bay-City, Mich.	27.826
Binghampton, N. Y.	35.035
Birmingham, Ala.	26.241
Boston, Mass.	446.507
Bridgeport, Ct.	48.856
Brockton, Mass.	27.278
Brooklyn, N. Y.	804.377
Burlington, Ja.	22.528
Buffalo, N. Y.	254.451
Cambridge, Mass.	69.837
Camden, N. Y.	58.227
Canton, O.	26.328
Charleston, S. C.	54.592
Chatannoga, Tenn	29.100
Chelsea, Mass.	27.850
Chester, Pa.	20.107
Chicago, Ill.	1,096.516
Cincinnati, O.	296.309
Cleveland, O.	261.546
Columbus, O.	90.398
Council Bluffs, Ja.	21.388
Covington, Ky.	37.775
Dallas, Tex.	38.140
Davenport, Ja.	25.161
Dayton, O.	58.898
Denver, Col.	106.670
Des Moines, Ja.	50.067
Detroit, Mich.	205.669
Dubuque, Ja.	30.147
Duluth, Minn.	52.725
Elizabeth, N. J.	37.670
Elmira, N. Y.	28.070
Erie, Pa.	39.699
Evansvile, Ind.	50.674
Fall River, Mass.	74.351
Fitchburg, Mass.	22.007
Fort Wayne, Ind.	35.349
Fort Worth, Tex.	20.725
Galveston, Tex	29.118
Grand Rapids, Mich.	64.147
Harrisburg, Pa.	42.120
Hartford, Ct.	63.180
Hempstead, N. Y.	23.512
Hoboken, N. J.	43.561
Holyoke, Mass.	35.526
Hot Springs, Ark.	71.115

Město	Obyvatelstvo r. 1890
Houston, Tex.	27.411
Indianapolis, Ind.	107.415
Jersey City, N. J.	163.987
Joliet, Ill.	27.407
Kansas City, Kan.	38.170
Kansas City, Mo.	200.000
Kingston, N. Y.	25.000
Knoxville, Tenn.	21.181
Lancaster, Pa.	32.447
Lawrence, Mass.	44.559
Leavenworth, Kan.	21.613
Lincoln. Neb.	55.491
Little Rock, Ark.	22.396
Los Angeles. Cal.	50.394
Long Island City N. Y.	30.396
Louisville, Ky.	161.005
Lowell, Mass.	77.005
Lynn, Mass.	64.596
Macon, Ga.	22.698
Manchester, N. H.	43.938
Memphis, Tenn.	64.586
Milwaukee, Wisc.	204.150
Minneapolis, Minn.	164.789
Mobile, Ala.	31.822
Montgomery, Ala.	21.790
Muskego, Mich.	22.668
Nashville, Tenn.	76.399
Newark, N. J.	755.876
New Bedford, Mass.	40.705
Newburg, N. Y.	23.263
New Haven, Ct.	85.981
New Orleans, La.	241.995
Newport, Ky.	24.038
New York	1,513.501
Norfolk, Va.	34.986
Oakland. Cal.	48.590
Omaha, Neb.	139.526
Oshkosh, Wis.	22.752
Oswego, NI Y.	21.826
Paterson, N. J.	78.358
Peoria, Ill.	40.758
Petersburg, Va.	53.317
Philadelphia, Pa.	1,044.864
Pittsburg, Pa.	238.473
Portland, Me.	36.608
Portland, Oreg.	35.861

Město	Obyvatelstvo r. 1890
Poughkeepsie, N. Y.	22.836
Providence, N. J.	132.043
Pueblo Colo	28.128
Quincy Ill.	31.478
Racine, Wisc.	21.022
Reading. Pa.	58.626
Richmond, Va.	80.838
Rochester, N. Y.	138.327
Sacramento Cal.	26.272
Salem, Mass.	30.735
Salt Lake City, Ut.	45.025
San Antonio, Tex.	38.631
San Francisco, Cal.	297.990
Savanah, Ga.	41.762
Seranton, Pa.	76.897
Seattle, Wash	43.914
Sioux City, Ja.	37.862
Somerville, Mass.	31.546
South Bend, Ind.	21,786
Springfield, Mass.	44.164
Springfield, Ill.	24.852
Springfield, Mo.	21.842
Springfield, O.	32.135
St. Joseph, Mo.	95.587
St. Louis, Mo.	460.358
St. Paul, Minn.	133.157
Syracuse, N. Y.	87.877
Tacoma, Wash.	35.885
Taicuton, Mass.	25.389
Terre Haute, Ind.	30.287
Toledo, O.	82.652
Topeka, Kan.	31.893
Trenton, N. I.	58.488
Troy, N. Y.	60.605
Utica, N. Y.	44.001
Washington, D. C.	230.000
Wheeling, W. Va.	35.052
Wilkesbarre, Pa.	34.787
Wilmington, Del.	61.437
Wichita, Kan.	23.335
Worcester, Mass.	84.536
Yonkers, N. Y.	31.945
Youngstown, O.	33.199
York, Pa.	20.849
Zanesville, O.	21.117

Obyvatelstvo Spojených Států.

Dle úřadního sčítání obnášel počet obyvatelstva severoamerické Unie, vyjma Indian Territory, Alasku a Indiány v reservacích, dne 1. června 1890 celkem

62,480.540 duší proti 50,155.783 roku 1880. Dle toho zvýšil se počet obyvatelstva za posledních 10 let o 12.324.757 neb o 24½ procenta. V témže čase (1880—1890) se přistěhovalo do Unie 5,246.613 osob; obnáší tedy přirozený vzrůst obyvatelstva Spoj- Států něco přes 7,000.000 duší. (Unie má rozlohy 9,212.270☐ kilom., tudíž přijde ne celých 6 osob na 1☐ kilom., kdežto Čechy s rozlohou 51.956☐ kilom. a 5,436.000 obyv. čítají na 1☐ kilom. 104 duše).

Počet obyvatelstva jednotlivých států u porovnání s obyvatelstvem r. 1880 je nyní následující:

	1890	1880
Alabama	1,508.073	1,262.505
Arizona	59.691	40.440
Arkansas	1,125.385	802.525
California	1,204.002	864.694
Colorado	410.975	194.327
Connecticut	745.861	622.700
Delaware	167.871	146.608
D. of Columbia	229.796	177.624
Florida	390.435	269.493
Georgia	1,834.386	1,542.180
Idaho	84.229	32.610
Illinois	3,818.536	3,077.871
Indiana	2,189.030	1.978.303
Iowa	1,906.729	1,624.615
Kansas	1,423.485	996.094
Kentucky	1,855.436	1,648.690
Louisiana	1,116.828	939.946
Maine	660.261	648.936
Maryland	1,040.303	934.943
Massachusetts	2.223.407	1,783.085
Michigan	1,089.892	1,636.937
Minnesota	1.309.017	780.773
Mississippi	1,284.887	1,131.597
Missouri	2,677.080	2,168.380
Montana	131.769	39.159
Nebraska	1,056.793	452.402
Nevada	44.327	62.266
New Hampshire	375.827	346.991
New Jersey	1,444.017	1,131.116
New Mexico	144.862	119.565
New York	5,981.934	5,082.871

	1890	1880
N. Carolina	1,617.340	1,399.750
N. Dakota	182.425	36.909
Ohio	3,666.719	3,198.062
Oklahoma	61.701	
Oregon	312.490	174.786
Pennsylvania	5,248.574	4,282.891
Rhode Island	345.243	276.531
S. Carolina	1,147.151	995.577
S. Dakota	327.848	98.268
Tennessee	1,763.723	1,542.359
Texas	2,232.220	1,591.749
Utah	206.498	143.963
Vermont	332.205	332.268
Virginia	1,638.911	1,512.565
Washington	349.516	75.116
West Virginia	760.448	618.457
Wisconsin	1,683.697	1,315.497
Wyoming	60.589	20.789

Americké drožky.

Drožku jmenují v Novém Yorku Hackney-coach (čti hekny khóč). Ceny: až do 1 míli (angl.) 50 centů a za každou další půlmíli 25 centů. Ve Philadelphii mají drožky tak zvané Hansom cabs (čti hensom khebs) jen pro dvě osoby; cena 65 centů za hodinu. Hansom-cab je dvoukolový kočárek s kozlíkem pro kočího vzadu. V Baltimore jsou: One-horse cabs hansoms; k nádraží či od nádraží platí se za osobu 25 centů a za hodinu 75 centů. (One horse; čti von hors = jeden kůň.) Ve Washingtonu: Hackney-carriages (čti hekny kherridžez) s párem koní, jako v Praze fiakr; ceny za 1 neb 2 osoby za 1 míli dol. 1·—; za každou další osobu 50 centů; na hodinu dol. 1·50. One-horse cabs: ceny: pro 1 neb 2 osoby za hodinu 75 centů; za malé dovežení ve městě 25 centů za každou osobu. V Chicagu: Hackney-carriages; za jednu osobu z nádraží na nádraží 25 centů; za 1 osobu až do 1 míli 50 c., do 2 mil dol. 1 a přes 2 míle dol. 1·50; za každou další osobu 25 c.; za

děti mezi 5. a 14. rokem polovičku; na čas: za první hodinu dol. 2 a za každou další hodinu dol. 1· — Pak jsou v Chicagu drožky zvané Gurney cabs a Hansom cabs, jichž ceny jsou: za dovežení 25 c. za každou osobu aneb 75 centů za hodinu za dvě osoby.

Dodávání poštovních zásilek.

V obvodu poštovní správy Spoj. Států se děje dodávání poštovních zásilek pomocí listonošů poměrně v nepatrné míře a sice dnešního dne pouze ve 154 větších městech. U všech ostatních poštovních úřadů si musí adresáti sami svoje psaní a zásilky z pošty odebírat a i v městech, kde pravidelné dodávání listonošem je zavedeno, se stává, že zejména větší obchody si svoje zásilky samy z pošty vyzdvihují. U poštovních úřadů nalézají se ve stěně mezi kancelářskou místností a předsíní pro obecenstvo (chodníkem) umístněné přihrádky pro takové osoby, které pravidelně svoje dopisy z pošty si odebírají a za používání těchto schránek určitý poplatek složili, jenž obnáší na malých poštách 1 doll., na prostředních (v městech přes 5000 obyvatelů) 1—4 doll. a v největších městech až 15 doll. ročně. Taková poštovní schránka nazývá se lock box (lók bóks) a je tak zařízena, že poštovní úředník ji má s otevřenou stranou po ruce, aby pohodlně do ní mohl zásilky házet, kdežto abonnent ji může na chodníku svým klíčem otevřít a co pro něho poštou přišlo, si vzít. Je-li schránka expeditorem uzavřena uvnitř, nemůže ji abonnent z venku otevřít a musí pak vejít do úřadovny. To se stává, když dojde zásilka neb psaní s nějakou dobírkou neb rekomandovaně, aby adresát uvedl napřed věc do pořádku. Některé schránky jsou také šuplata, rovněž se zámkem k otevření z venku, které pak Amerikán nazývá „drawer“ (dráer). Nejvíc schránek ale je bez klíče; jsou to číslované přihrádky uvnitř, celé skleněné, tak že abonnent z venku hned vidí, jest-li v jeho přihrádce něco leží neb ne. Leží-li tam něco, jde k otevřenému oknu, udá expeditoru číslo přihrádky,

která se jmenuje jednoduše „box“, a on mu to vydá. Tím se Čechům vysvětluje, co na adresách znamená box, ku příkladu 872: totiž adresát má na poště předplacenou schránku čili přihrádku pod číslem 872, do níž vše se vloží, co naň dojde a tam zároveň tak dlouho zůstane ležet, až si adresát pro to buď sám dojde neb pošle. Na poštách, kde donášení není zavedeno, musí se adresáti, kteří nemají své vlastní schránky, o dopisy pravidelně u manipulujícího úředníka hlásit. Když do 4 neděl o dopisy nikdo se nehlásí, upozorňuje se na ně veřejnou vyhláškou na poště někde vyvěšenou aneb také inserátem v novinách. Dojde-li k tomuto prostředku, přiraží se vzešlé útraty, které za jednotlivé psaní 1 cent. nesmí přesáhovat, k portu, které adresát nahradí při vydání listu. Všecky poštovské zásilky a dopisy, které by vzdor veřejnému ohlášení zase do 4 neděl se neodebraly, zašlou se s připojením jednoho opisu vyvěšeného návěští neb exempláru onoho čísla novin, v němž byly uveřejněny, do Washingtonu tak zvanému Deadletter office (dédlétr offis) úřadu mrtvých psaní, kde se vše otevře; jest-li pak ještě adresát se nevynajde aneb alespoň zasílatel, jemuž by se věc vrátila, vyndá se veškerý cenný obsah, jenž veřejnou dražbou se prodá, a ostatek se zničí.

České knihy clu nepodlehají.

Clo na knihy ve Spojených Státech je dle zákona Mc. Kinleyova 25 procent, ale pouze na knihy v jazyku anglickém. Cizojazyčné knihy, jako české, francouzské, německé atd. jsou hořejším zákonem ode cla osvobozeny. Zásluha patří českým redakcím, které roku 1888 podali kongresu společnou žádost o zrušení cla z knih cizojazyčných.

Lží ač svět projdeš, ale nazpět se nevrátíš. — Lež, ačkoli snídá, zřídka obědvá, nikdy téměř nevečeří. — Byli jednou tři bratří: jeden lhal, druhý kradl a třetí visel. — Jazykem nemlať; chceš-li, ujmi se cepův. — Lenoch se strhal, že nechtěl dvakrát jíti. — Bůh praví: Pomáhej si sám, pomohu tobě i já. — Kdo večeře nehledá, toho večeře nenajde. — Bez práce se člověk nenají. —

Proto je štika v rybníce, aby kapři nedřímali. — Jaký vítr věje, podle toho se oděj. — Z malé jiskry velký oheň.

Kdo do nebe hledí a po zemi chodí, snadno se uhodí. — Pole má oči, les uši; chovej se všude, jak sluší.

Kdo otce a matky neposlouchá, bude poslušen telecí kůži.

Kdo komu miloučký, i neumyt běloučký. — Kdo koho miluje, vad jeho nepozoruje. — Milost z lidí blázny činí.

Časový rozdíl.

Když jest 12 hodin poledne	pak právě tu dobu ukazují hodiny v Praze	ve Vídni	v Hamburku	v Novém Yorku	v Chicagu	v Omaze	v San Francisku
v Praze	12 pol.	$12._{08}$ odp.	$11._{42}$ dop.	$6._{06}$ ráno	$5._{11}$ ráno	$4._{38}$ ráno	$2._{52}$ ráno
ve Vídni	$11._{52}$ dop.	12 pol.	$11._{35}$ dop.	$5._{58}$ ráno	$5._{08}$ ráno	$4._{30}$ ráno	$2._{44}$ ráno
v Hamburku .	$12._{18}$ odp.	$12._{26}$ odp.	12 pol.	$6._{24}$ ráno	$5._{29}$ ráno	$4._{52}$ ráno	$3._{10}$ ráno
v Novém Yorku .	$5._{54}$ odp.	$6._{02}$ odp.	$5._{36}$ odp.	12 pol.	$11._{05}$ dop.	$10._{32}$ dop.	$8._{46}$ ráno
v Chicagu	$6._{48}$ več.	$6._{56}$ več.	$6._{31}$ več.	$12._{55}$ odp.	12 pol.	$11._{27}$ dop.	$9._{41}$ ráno
v Omaze	$7._{22}$ več.	$7._{30}$ več.	$7._{4}$ več.	$1._{28}$ odp.	$12._{33}$ odp.	12 pol.	$10._{14}$ dop.
v San Francisku .	$9._{8}$ več.	$9._{16}$ več.	$8._{50}$ več.	$3._{14}$ odp.	$2._{19}$ odp.	$1._{46}$ dop.	12 pol.

V Praze vychází slunce o 8 minut později nežli ve Vídni, o 18 minut dříve než v Hamburku, o 5 hodin 54 minuty dříve, než v Novém Yorku, o 6 hodin 48 minut dříve, než v Chicagu, o 7 hodin 22 minut dříve než v Omaze a o 9 hodin 8 minut dříve než v San Francisku. Dejme tomu, že by se v Praze v poledne o 12. hodině něco stalo, což by ihned telegrafovalo se do Ameriky. Telegram nepotřebuje více než 1 hodinu času a zpráva o věci, kteráž se udála v Praze v poledne byla by téhož dne, již v 7 hodin ráno v Novém Yorku, v 6 hodin ráno v Chicagu, v 5½ hod. ráno v Omaze a ve 4 hod. ráno v San Francisku, aneb neberouce ohled na časový rozdíl, mohli bychom říci, že v Ameriee telegrafem dozví se evropské události o 5 až 8 hodin dříve, nežli se staly.

Komu pán bůh, tomu všickni svatí. — Komu slunce svítí, co mu do měsíce. — Láska jako růže není bez trnův.

Budoucnost české národnosti v Americe.

Z knihy »Za oceanem« od Dra. Štolby.

Dejme tomu, že přijede do Ameriky mladý muž z Čech, jenž pln je zápalu pro vlast, kterou byl právě opustil, a těžce toho nese, že žíti musí tak daleko od ní. Umíní si, že zůstane věrným jejím synem, že bude mu vlast místem poutnickým, do něhož odebeře se vždy po několika letech, aby osvěžil zase city, jež víží jej k jeho národu, a že stane se útulkem jeho zase, až nashromáždí si v Novém Světě tolik, aby mohl doma žíti bezstarostně. Vrhne se do života s plnou chutí a pracuje. Při tom však vpravuje se zároveň již do sociálních poměrů, jež jsou daleko svobodnější a volnější nežli poměry naše domácí, vžije se zvolna do nich a vžije se do nich tak, že, poněvadž jsou skutečně daleko přirozenější nežli poměry naše, myslí, že jinde jiné ani býti nemohou. Zároveň působí na něj politická váha státu, v němž žije, a čilý jeho politický život, jenž proudí tak bohatě ve všech vrstvách, takovým způsobem, že s pýchou má se za příslušníka velkého toho státu. To nikterak nevadí však posavadnímu národnímu jeho vědomí, a tím méně, poněvadž v politickém životě nové jeho vlasti nikdy se nic nevyskytne, co by vědomí toto uráželo aneb i jen nepříjemně se ho dotýkalo. Neboť každý občan cítí se především Američanem a může se jím cítiti, aniž by staré vlasti své tím ublížil. Nyní nastane doba, kdy mladý ten muž zarazí si svůj vlastní krb. Vyhlédne si dceru z české rodiny, zařídí sobě úplně českou domácnost a těší se, že uštědří-li mu osud dítek, vychová je co zdárné dítky daleké vlasti. Přání jeho se vyplní; dítky se dostaví a vychovávají se pak zcela česky. Láska k daleké vlasti vštěpuje se jim do srdce, a otec s radostí vzpomíná oněch dob, až děti ty uvede do vlasti a ukáže jim onu zemi, z nížto pochází. Vše daří se z počátku dobře. Avšak poměr ten se zkalí, když dítky počnou scházeti se s dítkami jinými, hlavně ale když počnou choditi do školy. Zde naučí se hravě angličině, jižto slyší všude a na všech stranách, a zde vypravuje se jim stále o velikosti a slávě Ameriky. Dítko vžije se velmi snadno do obého a již je

ztraceno. Ono mluví sice s rodičemi česky, avšak jakmile přijde mezi dítky a třebas by to i byly dítky české, mluví anglicky; ono slyší sice, jak otec blouzní o daleké vlasti, ale nechápe, jak možno blouzniti o tak nepatrném kousku země, jenž vedle Ameriky úplně mizí, o němž není v jeho zeměpisných knihách ani zmínky, a o němž mimo rodinný dům neslyší nikdy ani slova. Dítě jest nyní česky vychovaným Američanem. S bolestí pozoruje to otec, a chce to napraviti. Sebere rodinu a vypraví se na cestu do Čech, doufaje, že rodná jeho země vzbudí v dítkách jeho tentýž zápal, jaký panuje pro ni v srdci jeho. Avšak zmýlil se. Dítkám jest tu vše cizí; ony neslyší nikde ani slova té angličiny, jíž měly doma stále v uších; ty představy, jež nadšené popisy otcovy v nitru jejich vzbudily, nesrovnávají se také se skutečností; města v té otcové vlasti mizí proti městům americkým; vše jest malé, tak nepatrné proti Americe, a dítkám jest teskno, stýská se jim po — domově. Avšak nejen to. I otec k svému zděšení musí se přiznati, že necítí se více v Čechách tak doma, jako před odchodem svým. Vžil se v Americe do poměrů zcela jiných, myslil, že musí býti všude tak, a nyní najde v tom nejzamilovanějším koutku celého světa život, jenž dotýká se ho téměř až mrazivou rukou. Miluje svou vlast, ale přichází k poznání, že — nemohl by v ní více žíti, jest věrným jejím synem, ale — odchází přece zase a odchází skoro rád. Děti vrátí se do Ameriky, porovnávají dalekou tu otcovu vlast se svou vlastí, a jsou rády, že jsou opět tam, kde se narodily. Proces průpravní je ukončen, a dítky našeho, pro vlast hořícího krajana, jakož i jejich budoucí potomstvo jest pro nás ztraceno. Pokolení třetí jest již čistě americké. Těžce to nese krajan náš, avšak není pomoci. Jestiť tak nejen u Čechů, nýbrž i u všech ostatních národností. Přistěhovalí Němci pořádají sice „Siegesfesty“ a zpívají „Wacht am Rhein“ — ale dítky jejich již cítí se úplně Američany, třebas by dovedly mluviti řečí rodičů svých, třebas by i němectví své v popředí stavěly, a daří se jim i rodičům, když vrátí se do vlasti, právě tak, jako onomu Čechu. Jak u jiných, tak i u nich zaviňují to poměry. Kdo vžije se do volných poměrů

Už kůži prodáváš a vlk ještě v lese. — Lepší vrána v pytli jedna, než na vrbě tři. — Spěchej, ale neponať si nohy.

Lepší vejce uchráněné, nežli vůl snědený. — Když hrušky zrají, tehdáž se česati mají. — Co ochablo, neochladlo.

amerických, ten nedovede se více vpraviti do těžkých poměrů evropských. Pozoroval jsem to u všech krajanů i nekrajanů, kteří navštívili po delším pobytu Evropu. Nechť sebe více lnuli k svému dřívějšímu domovu, přece cítili se v něm tam stíněni, že spěchali zase jen zpět.

Cís. král. rakouští konsulové

ve Spoj. Státech a v Kanadě.

Nový York: 33 Broadway: Theodor A. Havenmayer, generální konsul; dr. Antonín šl. Palitschek, konsul; Otta P. Eberhard, kancelista.
Boston: Artur Donner, konsul.
Philadelphia: L. Weatergaard, konsul.
Baltimore: Ch. A. Martin, konsul.
Richmond: Ludvík T. Borchers, konsul.
Mobile: V. F. Stoutz, konsul.
Nový Orleans: Baron Arnošt z Meysenburku, konsul.
Galveston: C. F. Prehn, konsul.
San Francisco: Rudolf Hochkofler, konsul.
Milwaukee: Arnošt z Baumbachu, konsul.
Chicago: H. Claussenius, konsul; Ed. Claussenius, vicekonsul.
Pittsburg: Max Schamberg, konsul; princ Alois Solms-Braunfels, vicekonsul.
St. Louis: Ferdinand Diehm, konsul.
Louisville: Theodor Schwarz, konsul.
Charleston: Karel Witte, konsul.
Montreal: Edvard Schultze, konsul.
St. Johns: J. H. Thompson, vicekonsul.
Halifax: V. H. Hart, konsul.

Dospělý muž chce pravidla, ženy a děti výminky. — Čím menší vlast, tím větší láska k ní. — Kde je dobrý mrav, je také dobrý zvyk a pěkný obyčej. — Chudáku schází mnoho, lakomci všecko. — Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá. — Kdo mnoho započne, málo skončí. — Lépe zlomit ruku nežli vaz. — Raději se obrať, nežli bys bloudil. — Ve svátek má čert nejlepší žně. — Na rychlou otázku pomalu odpověz. — Každé radosti sedí kus žalosti na zádech. — Raději utrp sám, nežli ublížíš jinému. —

Nikým zhrdati se nehodí; i nejničemnější uškodí. — Čas hrady staví, čas je zas ztráví. — Svět ten všech lidí domov.

Kdo jednou ptáka z ruky pustí, na střeše ho těžko lapati. — Nikdo nemůže celému světu koláčův napéci.

Hlavní pravidla stručně opakovaná.

1. Kdo chce cestovat do Spojených Států severoamerických, přeptej se dříve písemně, co celá cesta až na místo bude stát. Důstatek peněz musíš mít, neb v cizině ti nikdo nic nedá; ani nepůjčí.

2. Záhy pošli si na pojištění místa lodního závdavek. Neodkládej až na poslední chvíli. Kvapky mívají hapky.

3. Svá zavazadla pošli 14 dní napřed na mou adresu co náklad, pravím, 14 dní napřed.

4. Čtyři dni před odjezdem lodě musíš se z domova vydati na cestu. Po cestě nedůvěřuj nikomu, koho neznáš. Peníze dobře uschovej a buď na ně opatrným. Můžeš je poslat i poštou napřed na mou adresu, což nejbezpečnějším.

5. Zavazadla, jež povezeš s sebou, musíš dát na německých hranicích v celnici prohlédnout. Tato zavazadla jdou vždy jen tak daleko, jak tvůj železniční lístek zní. Kolikráte po cestě nový lístek kupuješ, tolikráte musíš svá zavazadla znovu dávati na váhu.

6. Na cestu zaopatř si něco německých peněz, které budeš Německem potřebovati.

7. V Hamburce jdi jenom do hostince mnou tobě odporučeného. Z něho nenech se nikým na nějaké táčky vyváděti, ať to krajan či cizinec, když ho osobně neznáš. K ukrácení chvíle jsou v hostinci vyloženy různé česko-americké noviny.

8. V Novém Yorku obrať se na mou filialku, která ti ve všem upřímně a spravedlivě poslouží.

9. Čemuž dobře nerozumíš, raději se u mne ještě jednou poptej. Několik řádků dovedeš napsat a 5 krejcarů poštovného můžeš obětovat.

10. Uděláš-li chybu, neseš toho vinu sám a sám.

Vede-li se ti dobře, jsi prý chlapík, vede-li se ti zle, jsi prý neřád. — Spěcháš-li předhoníš bídu, loudáš-li se, předhoní bída tebe. — Strach bývá větší než nebezpečí. — Když mlčíš, nebude ti odporovat nikdo. — Nejvíc starostí spůsobuje si člověk sám. — Kdo hudbu objednal, ať ji zaplatí. — Bez obrany tě snadno každý porazí. — Hodná žena je blaženou v blažení své rodiny. — Čím menší společnost, tím lepší zábava. — Boháč má svou víru v truhle. — Co má jít k srdci, musí přijít od srdce. — Není růže bez trnu.

Kdo se z mládí čemu naučí, k stáří jako by to našel. — Dobře chmeli, když se tyčky drží. — Častý počet, dlouhá láska.

Nenarodil se ten, co by se líbil všem. — Co smíš raditi, směj sám činiti. — Kdo maje čas času čeká, tratí čas.

Veřejné hlasy.

Na doklad, že co český jednatel plním úkol více vlastenecký než obchodní, mohl bych předložiti celé haldy díkůvzdání a odporučení od rodáků, mým prostřednictvím přes moře dopravených. Leč to by vedlo příliš daleko. Myslím, že postačí, uveřejním-li hlasy pouze dva: jeden od jednotlivce, českého spisovatele, který jel v kajutě, a druhý od celé skupiny cestujících v mezipalubí.

Český spisovatel p. Pavel Albieri, redaktor amerického denníku „Svornost“ vycházejícího v čísle 150 W. 12th Street v Chicagn, zmiňuje se v delším článku ze dne 8. března 1890 o tomto předmětu mezi jiným takto:

„V Hamburku vedla mne moje cesta do hostince Frant. Oelkerse číslo 10. Kleine Reichenstrasse, kamž jsem byl p. Pastorem odporučen. Hostinec tento jest sice jen vystěhovaleckým, ale byl jsem opravdu překvapen vykázaným mi pokojem, jaký bych byl neobdržel ani ve mnohém hotelu první třídy, jmenovitě ne za ty peníze, an jsem platil v první třídě za byt i stravu pouze 3 marky 50 feniků denně. Obdržel jsem velmi pěkný, na hotel snad až příliš pěkně a vkusně upravený pokoj v prvním poschodí, na ulici, skvoucí se čistotou. Ohledně obsluhy pak musím doznati, že jsem nikdy nepoznal v hostinci lepší. Majetníci jsou bezdětní, zámožní manželé, kteří drží hostinec více již ze zvyku a pro všeobecné dobro než pro výdělek a mají jen radost ze slušných pasažérů. Pořádek je tam vzorný, lidé velice srdeční, vlídní, ochotní a soucitní pro každého, kdo nastupuje dalekou, nebezpečnou tu cestu. Musím dáti průchod pravdě, že jest podobný vystěhovalecký dům skutečným dobrodiním pro většinu našich krajanů, kteří jsou sem p. Pastorem jenom ku značné výhodě doporučováni. Pan J. Pastor získal si skutečně o české vystěhovatelstvo zásluh nepopíratelných! Navštívil jsem jej v kanceláři, naproti hostinci, hned jakmile jsem se zpamatoval a upravil po mrzuté noční cestě a nalezl jsem v něm muže, kte.ý musí hned v první chvíli vzbuditi úplnou důvěru v každém. Bývalý česko-americký žurnalista, znající důkladně

Dvakráte za rok léto nebývá. — Nepořádnému člověku nelze dožíti dlouhého věku. — Druhý den vždycky moudřejší.

poměry zde i za Oceánem, usadil se právě tam, kde může znalost svou nejlépe použiti, ve prospěch rodáků svých, spěchajících do Nového světa, o němž obyčejně mají falešné jen představy a po případě i zcela žádné. Jsa českým jednatelem zdejší veliké společnosti, která vládne asi čtyřiceti velkolepými parními loďmi v ceně mnoha a mnoha milionů, používá vlivu svého obětavě po devatenácte dlouhých již let, aby dosáhl pro krajany své vždy výhod co možná největších. Maje provisi od společnosti, nebeře od vystěhovalců žádného poplatku a jest ochoten vždy a každému posloužiti, jak jsem viděl sám na sobě a jsem úplně přesvědčen o podobném i vůči jinému. Za čtyřdenního pobytu svého v Hamburku snažil jsem se povšimnouti si co nejvíce, poznati co nejlépe vystěhovalecké poměry, pro nastávajícího česko-amerického novináře tak důležité a mohu říci, že měl jsem příležitost i za ten krátký čas dosti nahlédnouti do nich. Ve prospěchu pak všeobecném sděluji ze zkušenosti své, že Češi do Ameriky jedoucí mohou prostřednictvím p. Pastorovým velice získati. Jediná jen výčitka spadá na p. Pastora v tom směru, že příliš málo vystupuje ve veřejnosti, že příliš málo agituje. Mluvil jsem s ním o tom a obdržel jsem za odpověď, že velkou reklamu činiti nemůže, an to mnoho stojí a musil by to pak od těch, kdož jedou, dát si zaplatit! Jest to tedy opravdovou povinností, aby byl aspoň vřele odporučován a známost o něm šířena, an koná vůči českým vystěhovalcům dílo skutečně **národní**, které nesmí býti podceňováno a jemuž nebude také pokládáno žádné nízké výdělkářství, kdo měl příležitost p. Pastora osobně seznati. Nejzáslužnějším, ale také po zásluze posud nejméně oceněným, podnikem p. Pastorovým jsou jeho „České Osady v Americe“, měsíčník pro české osadníky a jmenovitě pro naše vystěhovalce do Ameriky velmi prospěšný. Jednotlivec podnikl zde práci skutečně velikou, sestaviv první důkladnější adresář český pro Ameriku, výhoda to, již nejlépe posoudí jmenovitě ten, kdo jede sem, nemaje nikoho známého jakož i mnohý v Americe usazený obchodník. Adresář ten jest již po léta doplňován s uznáníhodnou bedlivostí a důkladností. Dále podává v „Osadách“ velmi dobrá

Na každé dědině způsoby jiné. — Krátká veselost dlouhou často činí žalost. — Proměna krajův nezlepší mravův.

ponaučení ohledně amerického života, statistická dáta, líčení poměrů, anglická cvičení pro samouky atd. snaže se, jak jen možná, podati vše co nejsprávněji, nejpravdivěji, čímž časopis jeho uchází výtce, že by snad chtěl vypisováním nějakého pozemského ráje do Ameriky lákati, aby jen měl z každé dušičky zisk. Varujeť docela lidi nezkušené před takovýmto krokem, líčí obtíže, ale jest též stále dobrým rádcem těch, kdež se již jednou k tomu odhodlali. Mně samotnému prospěly „Osady“ velice, byvše mým poučným čtením po celou dobu plavby. Bohužel nedostává se krajanu našemu té podpory a ohledu, jakého by zasluhoval, jmenovitě v Čechách, kdež z neznalosti věcí jest velmi málo odporučován a naopak podporovány na úkor jemu firmy cizácké. Výhoda těch, kdož se naň obrátí, pak jest samozřejmá a nelze toho ani dosti odporučiti. Český vystěhovalec nalezne v něm muže poctivého, který jej uvaruje mnohého vydání a mnohých nepříjemností, cesta z Hamburku jest asi stejně drahá jako odjinud, lodě stejně dobré — pokud mohu souditi dle oné, kterou mi bylo jeti, docela pohodlné, s dobrou stravou, která se na hamburských lodích zvláště chválí, a konečně poskytne p. Pastor každému rady i pomoci, daje mu potřebná poučení, adresy a pod. Jsem přesvědčen, že činím jen dobře, snaže se jej odporučiti, vždy a všude podle zásluhy jen, přeje mu úplného, lepšího ještě zdaru a dlouhého působení v důležité úloze, v níž by byl těžko nahraditelným pro svou znalost poměrů a pro poctivé, české jednání. Tlumočím tím věrně mínění své! Stěhování jest nutným u nás zlem, nuže hleďme, aby zlo to bylo co možná nejmenší, když je podstoupiti již musíme a zde je příležitost dána!“ (Poznámka: Měsíčník „České Osady v Americe“ pro nedostatek účastenství zaniknul. Ročníku čtvrtého dal jsem vytisknout větší náklad, jenž se nyní cestujícím zdarma rozdává. J. P.)

Kdyby člověk věděl, že je obrazem božím, hyl by jím. — Co náš mrzí, to nás drží, a co ješt milo nám, to nechce k nám. — Moudrým ten se darmo zove, kdo neumí radit sobě. — Děravého měchu nenadmeš a hlupce nepoučíš. — Komu není s hůry dáno. v apatyce nekoupí. — Obyčejný rozum v neobyčejné míře nazýváme rozšafností. — Trpělivost je ctnost ale jen do jistých mezí.

Z mých cestujících podaly dvacet tři osoby do veřejnosti následující

osvědčení:

„My nížepsaní vystěhovalci jeli jsme do Ameriky prostřednictvím svého rodáka, pana Josefa Pastora v Hamburku, a byli jsme s jeho dopravou a s jeho obsloužením tak dalece dobře spokojeni, ale ani ve snu by nám nebylo napadlo tyto řádky psáti, kdyby nám na lodi a pak v Novém Yorku a při jízdě do Chicaga nebyly bývaly ohledně jednání pana Pastora otevřeny oči. My myslili, že pan Pastor nepočíná si ani hůře ani lépe ve svých jednatelských povinnostech, jako každý jiný jednatel, a nebyli bychom si věci dále povšimli, kdybysme se nebyli sešli s jinými Čechy jak na lodi tak v Americe, s nimiž jsme se smluvili, jak každému se vedlo a jak každý byl obsloužen. Porovnávali jsme všechny jednotlivosti a teprve tímto porovnáváním nabyli jsme přesvědčení, že pan Pastor nejedná s vystěhovalci co ziskuchtivý obchodník, nýbrž co pečlivý otec, poctivý a svrchovaně svědomitý lidumil a horlivý národovec. Tuto pravdu dosvědčil nám každý americký občan, s nímž jsme o panu Pastorovi mluvili, což je už dostatečný důkaz, an by se p. Pastor tak chvalné pověsti v Americe netěšil, jakou zde všeobecně požívá, kdyby věc se neměla tak, jak udáváme. My se totiž na lodi sešli ještě s jinými Čechy, kteří jeli jiným prostřednictvím, a v Novém Yorku sešli jsme se opět s Čechy, kteří přijeli z jiných přístavů a s kterými jsme jeli společně do Chicaga. Měli jsme proto tu nejlepší příležitost všechno vyzvědět, a výsledek byl tento: Kdo jel dle rozpisu p. Pastorem cestujícímu zaslaného, dostal se do Hamburku bezpečně beze všeho strachu a bloudění a uspořil naproti jiným asi 8 zlatých. Kdo poslal své kufry a bedny, jak pan Pastor každému v dopise radí, 14 dní napřed co obyčejný náklad, uspořil na 100 kilech asi 10 zlatých a neměl po železnici žádných starostí se svými věcmi. Mnoho Čechů tahalo všechen svůj náklad sebou a měli velikých nesnází a trampot až k nevypsání a naplatili se jako mezkové. My byli odporučením pana Pastora ubytováni v hostinci ma-

lém, ale slušném, a platili jsme po 90 kr. ve třetí třídě a po 1 zl. 50 kr. ve druhé třídě denně za nocleh a stravu, kdežto jiní v jiných hostincích platili daleko víc a nebyli tak vlídně obslouženi jako my; hostinští jim k tomu ještě vnutili všelijaké zbytečné tretky, jako deky, rum, ocet, mýdlo, kapky atd. za drahé peníze, tak že vydali mnoho peněz, kdežto nám hostinský nevnucoval pranic, bezpochyby rovněž nařízením pana Pastora, tak že jsme neplatili než jen za byt a stravu a zajisté ani o krejcar více než kdybychom snad přenocovali v některém hostinci v Čechách. My měnili u pana Pastora peníze; on nám počítal, že musíme dát za 1 americký dollar 2 zl. 45²/₃ kr.; my chtěli smlouvat a byli bysme ho skorem rozhněvali; on povídal, že nebere užitek žádný; my mu ovšem nevěřili, až jsme se od spolucestujících dozvěděli, že musili platit za 1 dollar 2 zl. 50 kr., 2 zl. 52 kr. i také 2 zl. 54 kr.; někteří měnili v Praze za 2 zl. 53 kr. Tu teprv jsme poznali, že nám p. Pastor dal dollar o 4, 6 až 8 kr. laciněji než jiní bankéři. I převoz jsme měli lacinější; o mnoho to ovšem nebylo, ale lacinějším byl. Tolik můžeme říci, že se rozpočet, který nám pan Pastor zaslal, na krejcar shodoval až do Chicaga, kdežto u jiných neshodoval se od 10 do 30 zl., když jsme počítali celou cestu z Čech do Chicaga. Nejvíce se Češi naplatili tam, kde se jim jízda za nejlacinější vydávala.

Jednomu vystěhovalci, jenž si také s p. Pastorem dopisoval, jenž ale pak se dal přemluvit jinam, že prý je to lacinější a lepší, přišla jízda o 42 zl. dráže, než jak počítal a jelikož měl pouze 40 zl. na útratu, musil pro 2 zl. zastavit u jednatele svůj kufr! Nás chtěli doma různí jednatelové, jinak pořádní a důvěryhodní mužové, od p. Pastora odvrátit, ale jak jsme byli tomu rádi, že jsme jinak nejeli. Těmto pánům upřímně radíme, aby lidem do Ameriky cestujícím odporučovali především pana Pastora, chtějí-li se jim zavděčit. Pan Pastor nás dal na expressní loď, kteráž nás dovezla z Hamburku do Nového Yorku za týden, kdežto ti, co jeli přes jiné přístavy také po rychlolodích, potřebovali přes vodu 10 až 14 dní. Cesta mořská není právě příjemná. Nám na štěstí brzo

utekla a již osmý den jsme byli v Novém Yorku, kde jsme přenocovali v kulaté budově, jmenované „Castle Garden“. Poslechli jsme p. Pastora, jenž nás napřed varoval, nechoditi v Novém Yorku do žádného hostince, kdežto mnozí jiní Češi měli odporučení na hostinské a dali se od nich odvésti. To jim ale přišlo hezky draho; dollary jen lítaly, kdežto my v Castle Gardenu přespali zadarmo. Když jsme na americké železnici tak všecko zpytovali, tu litovali ostatní, že nejeli prostřednictvím p. Pastora, jenž nám ke všemu ještě dal na památku pěkně vázanou velkou knihu a sice ročník IV. jeho „Českých osad v Americe“, v níž jsme po cestě četli a seznali americké poměry. Také jsme se z té knihy učili anglicky, a dostali jsme také ještě česko-anglický slovník, který nám při kupování potravin a nápojů v Americe znamenitě posloužil. Jak nyní ze zkušenosti víme, jsou obě tyto knihy pro nováčky v Americe učiněným zlatem, ač jsme z počátku o ně příliš mnoho nedbali, a můžeme tvrdit, že stojí pro každého vystěhovalce za sta a tisíce, kterému na tom záleží, aby se do amerických poměrů brzo vpravil, na čemž, jak každý uzná, právě všechno záleží. My doznáváme, že všickni ostatní vystěhovalcj, ať jeli kteroukoli stranou a jakýmkoli prostřednictvím, záviděli nám skvělý dar řečených dvou knih od pana Pastora a litovali velmi, že nejeli prostřednictvím jednatele jako my, nebo by byli tyto dvě nad míru užitečné knihy také obdrželi darem a byli by bývali o hromadu peněz zištnější. My se zmiňujeme o této záležitosti hlavně z dvou příčin: předně, aby vystěhovalci věděli, co to za člověka ten pan Pastor, jenž mnoho hluku nenadělá; i my jsme z počátku byli na omylu: on nás arciť vlídně přijal, poučoval nás o Americe, těšil naše manželky, které měly z jízdy strach, ale nechtěl o slevení ani slova slyšet, když jsme počínali smlouvat. Kdyby nám byl převozné o pětku vydražil a pak dva neb tři zlaté slevil, aneb kdyby nám byl za dollary počítal po 2 zl. 50 kr. a byl nám pak po dvou krejcařích slevil, byli bychom bývali rádi a velice spokojeni, poněvadž jsme my Čechové smlouvání z domova uvykli, ač bychom byli bývali předc ošizeni; že ale pan Pastor žádal na nás ceny

tak nízké, že z nich skutečně nic sraziti se nemohlo, to nám, upřímně řečeno, v neznalosti věcí nebylo vhod, ale když jsme se přesvědčili, jak poctivě a svědomitě se s námi jednalo, tu máme za svatou povinnost, dáti to do veřejnosti, a prosíme české listy za otištění, aby náš lid do Ameriky se ubírající věděl, na koho se obrátiti má, nechce-li přijíti ku žádné škodě, chce-li jeti po dobrých lodích a chce-li obdržeti na cestu knihy, z nichž se přes moře tolik naučí, jakoby v Americe alespoň už deset let trávil.

A za druhé myslíme, že i celé české obecenstvo má býti upozorněno na muže, kterého právem prohlásiti dlužno za otce, přítele a ochránce českého vystěhovalectva, o jehož hmotné i duševní blaho on se stará všemožně a vytrvale, už po dlouhou řadu let. Ať se jenom uváží, že, jede-li do Ameriky ročně z Čech a z Moravy 8000 osob a každá osoba ušetří prostřednictvím p. Pastora dle naší zkušenosti asi 25 zl., české vystěhovalectvo ročně o dvakrátstotisíc zlatých více do Ameriky přiveze, a že předběžné poučování českých vystěhovalců o Americe, které pan Pastor ve svých spisech lidem zdarma podává, v hmotnosti ještě asi desateronásobné ceně se rovná. Toho ať si naše obecenstvo dobře povšimne, a čeští subagenti a dohazovači po českomoravském venkově ať utichnou pomluvami ničímž než jen nahým chlebařstvím čili tak zvanou konkurencí vyvolanými proti muži, jenž pro dobro vystěhovalců více koná nežli kdokoli jiný. My proto českým a moravským vystěhovalcům s dobrým svědomím odporučujeme pana Pastora jsouce na základě vlastní zkušenosti přesvědčeni, že lepšího opatření a lepších výhod na žádné jiné straně není a také býti nemůže.

V Chicagu, 28. června 1889.

Následují podpisy.

Kdo čím není, nikdo ho tím neudělá. — Pro žert se nehněvej, ani na sobě znáti dej. — Žerty trop, ale lidi nezlob.

OBSAH.

Kdo nezná mlčeti, nezná i mluviti. — Mnoho se v světě navinšuje, leč málo pravdy ohlašuje. — Plný soudek nezvučí,

Ne to hřích, co jde do ú t, ale co z úst vychází. — Příklad lépe, nežli ústa ctnosti vyučuje. — Pravda příkrá, ale zdravá.

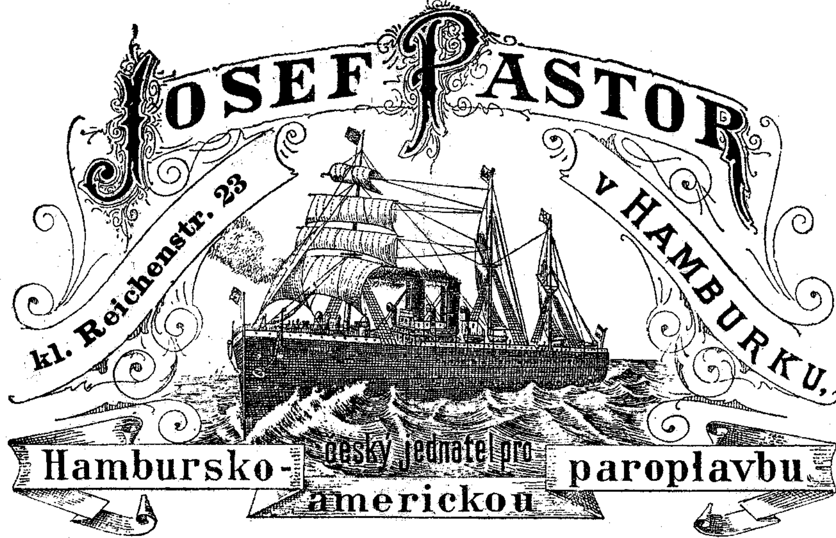
Kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se ponižuje bude povýšen. — Kdo chce něco míti, ten se musí přičiniti.

Josef Pastor v Hamburku.

Podobizna tato sleduje účel, aby po cestě a v přístavě nikdo nedal se másti různými náhončími, kteří k vůli přimámení našeho lidu rádi i za jiného se vydávají; neboť již často se stalo, že cestující přijedše do Ameriky dommívali se, že vypraveni byli mým prostřednictvím aneb že prý u mne bydleli, kdežto ani v mé pisárně nebyli a u mne bydleti nemohli, jelikož já sàm žádným hostinským nejsem, nýbrž pouze paroplavebním jednatelem.

Filialka v New-Yorku:
Jos. Pastor, 1432, 1st Ave., New-York.

Heslo: „Svůj k svému a vždy dle pravdy“.

Doprava přes moře tak dobrá, že lepší není nikde jinde. Příprava na cestu a poučení co nejdokonalejší. Obsluha vlídná, vlastenecká a úplně nezištná.

Z Hamburku do Nového Yorku vyjíždí expressní paroloď od jara do zimy každý pátek, poštovní každou neděli a obyčejná střídavě s nákladní každou středu.

1892

	Leden.	Únor.	Březen.
Neděle	3 10 17 24 31	7 14 21 28	6 13 20 27
Pondělí	4 11 18 25	1 8 15 22 29	7 14 21 28
Úterý	5 12 19 26	2 9 16 23	1 8 15 22 29
Středa	6 13 20 27	3 10 17 24	2 9 16 23 30
Čtvrtek	7 14 21 28	4 11 18 25	3 10 17 24 31
Pátek	1 8 15 22 29	5 12 19 26	4 11 18 25
Sobota	2 9 16 23 30	6 13 20 27	5 12 19 26

	Duben.	Květen.	Červen.
Neděle	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26
Pondělí	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27
Úterý	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28
Středa	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29
Čtvrtek	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30
Pátek	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24
Sobota	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25

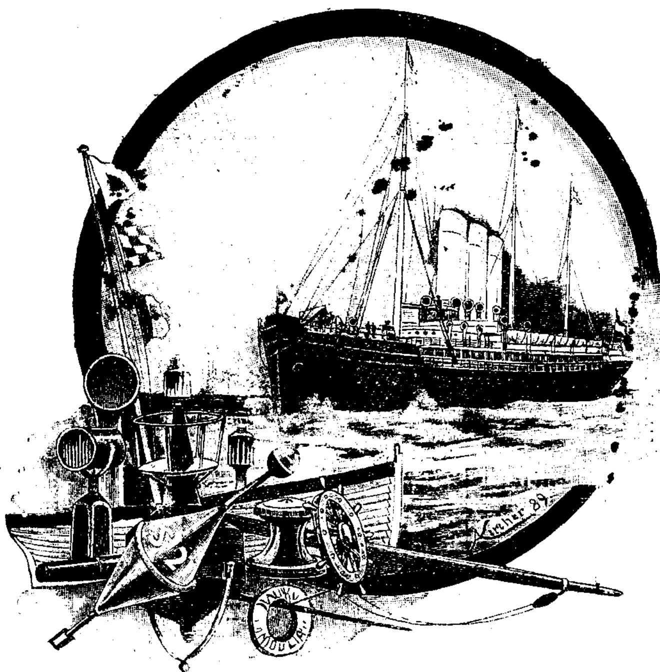
	Červenec.	Srpen.	Září.
Neděle	3 10 17 24 31	7 14 21 28	4 11 18 25
Pondělí	4 11 18 25	1 8 15 22 29	5 12 19 26
Úterý	5 12 19 26	2 9 16 23 30	6 13 20 27
Středa	6 13 20 27	3 10 17 24 31	7 14 21 28
Čtvrtek	7 14 21 28	4 11 18 25	1 8 15 22 29
Pátek	1 8 15 22 29	5 12 19 26	2 9 16 23 30
Sobota	2 9 16 23 30	6 13 20 27	3 10 17 24

	Říjen.	Listopad.	Prosinec.
Neděle	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25
Pondělí	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26
Úterý	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27
Středa	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28
Čtvrtek	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29
Pátek	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30
Sobota	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31

Z Nového Yorku do Hamburku vyjíždí expressní paroloď ve čtvrtek, poštovní každou sobotu, obyčejná každý druhý úterek a nákladní každou druhou sobotu.

První česká firma za hranicemi založená ve dvou dílech světa.

JOS. PASTOR

V HAMBURKU	V NEW-YORKU
23 kleine Reichenstrasse.	1432, I. Avenue.

První česká firma za hranicemi založená ve dvou dílech světa.

DODATKY.

Znamenání kufrů a beden.

Každý kufr a balík, každá bedna a taška atd., jež pošlou se napřed buď poštou neb dráhou na adresu Jos. Pastor, No. 23 kleine Reichenstrasse, Hamburg, nechť se znamená dvěma písmeny a jednou číslicí. Za písmena nejlépe třeba volit začáteční písmena jmena a příjmění vlastníkova a za číslici číslo domu, v kterém vlastník posledně bydlel. Majitel by se jmenoval ku příkladu Václav Čech a bydlel by v čísle 31. Svou bednu neb kufr dal by proto znamenati: V. Č. 31. Kdyby měl zavazadel více, řekněme, čtyry kusy, dal by první znamenati V. Č. 31, druhé V. Č. 32, třetí V. Č. 33 a čtvrté V. Č. 34. Kdyby pak o svých zavazadlech na mne pan Václav Čech psal a je jednoduše V. Č. 31—34 jmenoval, vím ihned, která zavazadla to jsou a mnoho-li kousků. Napíše-li však skoro jeden každý na kufr jenom adresu Pastorovu, pak mám zde mnoho kufrů a beden se stejnou adresou a rozeznání spůsobí obtíží. Kdo proto dá znamenat svá zavazadla jak uvedeno dle svého jmena a příjmění a dle čísla domu, může spoléhat, že budou vždy snadno k rozeznání a že on sám označení čili

markováni svých beden a kufrů nezapomene. Dejme tomu, že by kufr Václava Čecha, označený V. Č. 31, někde uváznul a že by se musil hledati. Podle znaku se lehko vynajde, ale dle popisu, že je černý, velký, malý atd. těžko; neb v magacínech leží často sta a tisíce kufrů a beden.

Mějte se na pozoru po cestě.

Svým cestujícím uvádím ve známost, že ani v Lipsku ani v Berlíně a vůbec po celém Německu nikoho nemám, jenž by mne zastupoval. Kdo proto za mého zàstupce po cestě se vydává, činí tak neoprávněně a jeho úmysl samozřejmě dobrým není. Na nádražích číhají na nezkušené vystěhovalce všelijací náhončí všelijakých firem. Mějte se před nimi na pozoru, byť by i česky mluvili. Oni jsou Vám cizými a Vy jim také. Proč na Vás číhají? Zajisté jen za příčinami sobeckými, ba snad i vydřidušskými. Nesvěřujte jim žádné peníze. nechoďte nikam s nimi a nedávejte jim žádné adresy svých známých, kterých chtějí jen zneužíti. Nenechte se od nich vyptávat. Raději je odkopněte. Ku postrašení žádá mnohdy tato čeládka od cestujících pasy a vyhrožuje policií. Nebojte se. V Německu se Vám nic nestane. Naopak, zavolejte na obtěžující Vás dotíravce Vy strážníka a uvidíte, jak hbitě dobrodineček vezme do zaječích.

Filialka v Novém Yorku.

Abych našemu vystěhovalectvu na obou stranách moře jak radou tak skutkem přispívati a česko-americkému obecenstvu obchodní styky se mnou zároveň usnadniti mohl, otevřel jsem ve květnu 1890 filiální závod v Novém Yorku a kojím se nadějí, že nejen krajané opouštějící svou vlast, aby usadili se za oceanem, nýbrž i američtí Čechové cestující na podívanou do Evropy, při kupování svých přeplavních lístků za podmínek co do jakosti lodí a cen docela stejných, rozhodně dají přednost jednateli své národnosti, jenž nový podal důkaz o neunavné a obětavé činnosti ve službě cestujícího přes moře obecenstva českého.

V Hamburku, v květnu 1890.

Jos. Pastor.

Veřejné osvědčení.

My nížepsaní vystěhovalci jeli jsme do Ameriky prostřednictvím svého rodáka, pana Josefa Pastora v Hamburku a byli jsme s jeho dopravou a s jeho obsoužením tak dalece dobře spokojeni, ale ani ve snu by nám nebylo napadlo tyto řádky psáti, kdyby nám na lodi a pak v Novém Yorku a při jízdě do Chicaga nebyly bývaly ohledně jednání pana Pustora otevřeny oči. My myslili, že pan Pastor nepočíná si ani hůře ani lépe ve svých jednatelských povinnostech, jako každý jiný jednatel, a nebyli bychom si věci dále povšimli, kdybysme se nebyli sešli s jinými Čechy jak na lodi tak v Americe, s nimiž jsme se smluvili, jak každému se vedlo a jak každý byl obsloužen. Porovnávali jsme všechny jednotlivosti a teprvé tímto porovnáváním nabyli jsme přesvědčení, že pan Pastor nejedná s vystěhovalci co ziskuchtivý obchodník, nýbrž co pečlivý otec, poctivý a svrchovaně svědomitý lidumil a horlivý národovec. Tuto pravdu dosvědčil nám každý americký občan, s nimž jsme o p. Pastorovi mluvili, což je už dostatečný důkaz, an by se p. Pastor tak chvalné pověsti v Americe netěšil, jakou zde všeobecně požívá, kdyby věc se neměla tak, tak udáváme. My se totiž na lodi sešli ještě s jinými Čechy, kteří jeli jiným prostřednictvím a v Novém Yorku sešli jsme se opět s Čechy, kteří přijeli z jiných přístavů a s kterými jsme jeli společně do Chicaga. Měli jsme proto tu nejlepší příležitost všechno vyzvědět a výsledek byl tento:

Kdo jel dle rozpisu p. Pastorem cestujícímu zaslaného, dostal se do Hamburku bezpečně beze všeho strachu a bloudění a uspořil naproti jiným asi 8 zlatých. Kdo poslal své kufry a bedny, jak pan Pastor každému v dopise radí, 14 dní napřed co obyčejný náklad, uspořil na 100 kilech asi 10 zlatých a neměl po železnici žádných starostí se svými věcmi. Mnoho Čechů tahalo všechen

svůj náklad sebou a měli velikých nesnazí a trampot až k nevypsaní a naplatili se jako mezkové. My byli odporučením pana Pastora ubytováni v hostinci malém, ale slušném, a platili jsme po 90 kr. ve třetí třídě a po 1 zl. 20 kr. ve druhé třídě denně za nocleh a stravu, kdežto jiní v jiných hostincích platili daleko víc a nebyli tak vlídně obslouženi jako my; hostinští jim k tomu ještě vnutili všelijaké zbytečné tretky, jako deky, rum, ocet, mýdlo, kapky atd. za drahé peníze, tak že vydali mnoho peněz, kdežto nám hostinský nevnucoval pranic, bezpochyby rovněž nařízením pana Pastora, tak že jsme neplatili než jen za byt a stravu a zajisté ani o krejcar více než kdybychom snad přenocovali v některém hostinci v Čechách. My měnili u pana Pastora peníze; on nám počítal, že musíme dát za 1 americký dollar 2 zl. 45²/₃ kr.; my chtěli smlouvat a byli bysme ho skorem rozhněvali; on povídal, že nebere užitek žádný; my mu ovšem nevěřili, až jsme se od spolucestujících dozvěděli, že musili platit za 1 dollar 2 zl. 50 kr., 2 zl. 52 kr. i také 2 zl. 54 kr.; někteří měnili v Praze za 2 zl. 53 kr. Tu teprv jsme poznali, že nám p. Pastor dal dollar o 4, 6 až 8 kr. laciněji než jiní bankéři. I převoz jsme měli lacinější; o mnoho to ovšem nebylo, ale lacinějším byl. Tolik můžeme říci, že se rozpočet, který nám p. Pastor zaslal, na krejcar shodoval až do Chicaga, kdežto u jiných neshodoval se od 10 do 30 zl., když jsme počítali celou cestu z Čech až do Chicaga. Nejvíce se Češi naplatili tam, kde se jim jízda na nejlacinější vydávala. Jednomu vystěhovalci, jenž si také s p. Pastorem dopisoval, jenž ale pak se dal přemluvit jinam, že prý je to lacinější a lepší, přišla jízda o 42 zl. dráže, než jak počítal a jelikož měl pouze 40 zl. na útratu, musil pro 2 zl. zastavit u jednatele svůj kufr! Nás chtěli doma různí jednatelové, jinak pořádní a důvěryhodní mužové, od p. Pastora odvrátit, ale jak jsme byli tomu rádi, že jsme jinak nejeli. Těmto pánům upřímně radíme, aby lidem do Ameriky cestujícím odporučovali především pana Pastora, chtějí-li se jim zavděčit. Pan Pastor nás dal na expresní loď,

kteráž nás dovezla z Hamburku do Nového Yorku za týden, kdežto ti, co jeli přes Brémy po rychlolodi, potřebovali přes vodu 10 dní, a ti, co jeli přes Antwerpy, potřebovali 14 dní. Cesta mořská není právě příjemná. Nám na štěstí brzo utekla a již osmý den jsme byli v Novém Yorku, kde jme přenocovali v kulaté budově, jmenované »Castle Garden«. Poslechli jsme p. Pastora, jenž nás napřed varoval, nechoditi v Novém Yorku do žádného hostince, kdežto mnozí jiní Češi měli odporučení na hostinské a dali se od nich odvésti. To jim ale přišlo hezky draho; dollary jen lítaly, kdežto my v Castle Gardenu přespali zadarmo. Když jsme na americké železnici tak všecko zpytovali, tu litovali ostatní, že nejeli prostřednictvím p. Pastora, jenž nám ke všemu ještě dal na památku pěkně vázanou velkou knihu a sice ročník IV. jeho »Českých osad v Americe«, v níž jsme po cestě četli a seznali americké poměry. Také jsme se z té knihy učili anglický, a dostali jsme také ještě česko-anglický slovník, který nám při kupování potravin a nápojů v Americe znamenitě posloužil. Jak nyní ze zkušenosti víme, jsou obě tyto knihy pro nováčky v Americe učiněným zlatem, ač jsme z počátku o ně příliš mnoho nedbali, a můžeme tvrdit, že stojí pro každého vystěhovalce za sta a tisíce, kterému na tom záleží, aby se do amerických poměrů brzo vpravil, na čemž, jak každý uzná, právě všechno záleží. My doznáváme, že všickni ostatní vystěhovalci, ať jeli kteroukoli stranou a jakýmkoli prostřednictvím, záviděli nám skvělý dar řečených dvou knih od pana Pastora a litovali velmi, že nejeli prostřednictvím jednatele jako my, nebo by byli tyto dvě nad míru užitečné knihy také obdrželi darem a byli by bývali o hromadu peněz zištnější. My se zmiňujeme o této záležitosti hlavně z dvou příčin: předně, aby vystěhovalci věděli, co to za člověka ten pan Pastor, jenž mnoho hluku nenadělá; i my jsme z počátku byli na omylu: on nás arciť vlídně přijal, poučoval nás o Americe, těšil naše manželky, které měly z jízdy strach, ale nechtěl o slevení ani slova slyšet, když jsme počínali

smlouvat. Kdyby nám byl převezné o pětku vydražil a pak dva neb tři zlaté slevil, aneb kdyby nám byl za dollary počítal po 2 zl. 50 kr. a byl nám pak po dvou krejcařích slevil, byli bychom bývali rádi a velice spokojeni, poněvadž jsme my Čechové smlouvání z domova uvykli, ač bychom byli bývali předc ošizeni; že ale pan Pastor žádal na nás ceny tak nízké, že z nich skutečně nic sraziti se nemohlo, to nám, upřímně řečeno, v neznalosti věcí nebylo vhod, ale když jsme se přesvědčili, jak poctivě a svědomitě se s námi jednalo, tu máme za svatou povinnost, dáti to do veřejnosti, a prosíme české listy za otištění, aby náš lid do Ameriky se ubírající věděl, na koho se obrátiti má, nechce-li přijíti ku žádné škodě, chce-li jeti po dobrých lodích a chce-li obdržeti na cestu knihy, z nichž se přes moře tolik naučí, jakoby v Americe alespoň už deset let trávil. A za druhé myslíme, že i celé české obecenstvo má býti upozorněno na muže, kterého právem prohlásiti dlužno za otce, přítele a ochrance českého vystěhovalectva, o jehož hmotné i duševní blaho on se stará všemožně a vytrvale už po dlouhou řadu let. Ať se jenom uváží, že, jede-li do Ameriky ročně z Čech a z Moravy 8000 osob a každá osoba ušetří prostřednictvím p. Pastora dle naší zkušenosti asi 25 zl., české vystěhovalectvo ročně o dvakrátstotisíc zlatých více do Ameriky přiveze, a že předběžné poučování českých vystěhovalců o Americe, které pan Pastor ve svých spisech lidem zdarma podává, v hmotnosti ještě asi desateronásobné ceně se rovná. Toho ať si naše obecenstvo dobře povšimne, a čeští subagenti a dohazovači po česko-moravském venkově ať utichnou pomluvami ničímž než jen nahým chlebařstvím čili tak zvanou konkurencí vyvolanými proti muži, jenž pro dobro vystěhovalců více koná nežli kdokoli jiný. My proto českým a moravským vystěhovalcům s dobrým svědomím odporučujeme pana Pastora jsouce na základě vlastní zkušenosti přesvědčeni, že lepšího opatření a lepších výhod na žádné jiné straně není a také býti nemůže.

Následují podpisy.

Josef Pastor v Hamburku.

Podobizna tato sleduje účel, aby po cestě a v přístavě nikdo nemohl býti maten šibalskými náhončími, kteří k vůli přimámení a vykořistění našeho lidu rádi za jiného se vydávají.

This is a digitized (scanned) version of a book Cesta Do Spojených Států Severoamerických by Josef Pastor, published in 1891. As such the book is most likely in the public domain worldwide.

The book has been digitized and released by me, Miloslav Ciz, on 20 May 2018. I waive all copyright that may have arised from me scanning, digitizing and processing the book, using CC0 1.0 waiver (https://creativecommons.org/publicdomain/zero/1.0/). My intention is to keep no rights so that this book remains completely in the public domain.